

7/2011

Oikeusministeriön sädöshankkeet 1.2.2011

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Oikeusministeriön sädöshankkeet 1.2.2011

1.2.2011

Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2011

Tekijä Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Oikeusministeriön julkaisu 7/2011
Toiminta ja hallinto

OSKARI numero OM 1/014/2011

ISSN-L	1798-7075		
ISSN (nid.)	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (nid.)	978-952-259-115-9	ISBN (PDF)	978-952-259-116-6

URN URN:ISBN: 978-952-259-116-6
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-116-6>

**Asia- ja avain-
sanat** säädösvalmistelu, hankkeet

Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2011.

1.2.2011

**Publikationens
titel** Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2011

Författare

**Justitieminis-
teriets publikation** 7/2011
Verksamhet och förvaltning

OSKARI nummer OM 1/014/2011

ISSN-L	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISSN (häft.)	1798-7075	ISBN (PDF)	978-952-259-116-6
ISBN (häft.)	978-952-259-115-9		

URN URN:ISBN: 978-952-259-116-6
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-116-6>

**Sak- och
nyckelord** Lagstiftning, lagberedning, författning

Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2011.

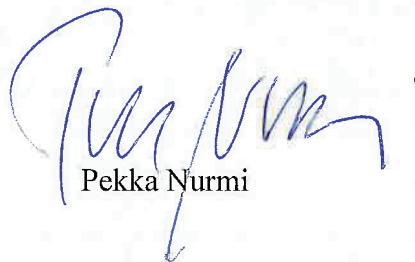
JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioiduista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriölle kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2011. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hankkeet on yleensä poistettu katsauksesta siinä vaiheessa, kun niiden voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYS

1. VALTIOSÄÄNTÖ.....	15
1.1 Perustuslain tarkistaminen.....	15
1.2 Kansalaisaloitetta koskevan lainsäädännön valmistelu.....	16
1.3 Valtioneuvoston oikeuskanslerista ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annettujen lakien muuttaminen.....	18
1.4 Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen.....	19
1.5 Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.....	21
1.6 Vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön tarkistaminen.....	23
1.7 Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen.....	24
1.8 Vaalilain 5 §:n muuttaminen.....	26
1.9 Valmiuslainsäädännön uudistaminen.....	26
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ.....	28
2.1 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen.....	28
2.2 Hallintolainkäytön kehittäminen (Hallintolainkäyttötoimikunta ja sen alaiset työryhmät).....	29
2.3 Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittäminen oikeusturvakeinona.....	33
2.4 Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittäminen.....	35
2.5 Sähköistä tiedoksiantoa ja koneellista allekirjoitusta koskevien säännösten uudistaminen.....	37
2.6 Onnettomuustutkintaa koskevan lainsäädännön kehittäminen.....	38
3. INFORMAATIO-OIKEUS.....	40
3.1 Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi.....	40
3.2 Turvallisuusselvityksiä koskevan lain uudistaminen.....	41
3.3 Tietoturvallisuusasetus.....	43
3.4 Euroopan neuvoston tietosuojasopimukseen (108) tehdyn valvonta- viranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevan lisäpöytäkirjan hyväksyminen ja voimaansaattaminen.....	44
3.5 Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen.....	45
3.6 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suojaa koskeva sopimus.....	46
3.7 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen sopimus lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä.....	47
3.8 Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä.....	48
3.9 Euroopan unionin ja Australian välinen sopimus lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä.....	49
4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET.....	51
4.1 Maahan ja perinteisiin elinkeinoihin liittyvien alkuperäiskansaoikeuksien järjestäminen saamelaisten kotiseutualueella.....	51

5. AHVENANMAA.....	53
5.1 Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen	53
5.2 Asetus Maarianhaminan lentoaseman yhteistyövaltuuskunnasta.....	54
5.3 Asetus ulkomaalaislain nojalla työ- ja elinkeinotoimistoille säädettyjen tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa	54
5.4 Asetus laajakaistatukeen liittyvien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa.....	55
5.5 Asetus vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa.....	56
6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	58
6.1 Perintökaaren uudistamistarpeiden selvittäminen.....	58
6.2 Avoliiton purkautumiseen liittyvät varallisuus oikeudelliset ongelmat	59
6.3 Lapseksiottamista koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	60
6.4 Holhous- ja edunvalvonta-asioiden selvitys	61
6.5 Asetusehdotus (EU) tiiviimmän yhteistyön käynnistämisestä avioeroon ja asumuseroon sovellettavan lain alalla ("Rooma III")	62
6.6 Asetusehdotus (EU) kansainvälisistä perintöasioista.....	64
6.7 EU-säädös avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista mukaan lukien toimivalta ja vastavuoroinen tunnustaminen	65
6.8 Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus ja lainvalintaa koskeva pöytäkirja	66
6.9 Lasten suojelua koskevan vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattaminen.....	67
6.10 Aikuisten suojelua koskeva sopimus	68
6.11 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus	69
6.12 Elatusapujen kansainvälistä perintää koskevien keskusviranomaisen tehtävien siirtäminen ja elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen (EY) n:o 4/2009 toimeenpano.....	70
7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA.....	72
7.1 Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu	72
7.2 Rikosvahinkolain tarkistaminen.....	73
7.3 Maanvuokralain tarkistaminen.....	74
7.4 Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä	75
7.5 Välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavaa lakia koskeva yleissopimus	76
7.6 Selvitysdirektiivin ja rahoitusvakuusdirektiivin muutosten täytäntöönpano	77
7.7 Maksuviivästysdirektiivin uudistaminen.....	79
7.8 EU:n asuntoluottoja koskeva sääntely	80
7.9 Direktiivi kuluttajien oikeuksista.....	81
7.10 Aikaosuuksia ja markkinointiarpajaisia koskevien säännösten muuttaminen ...	82
7.11 YK:n kauppakonvention tehdyn varauman peruuttaminen.....	84
7.12 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooman yleissopimuksen tarkistaminen ja muuntaminen EU-asetukseksi (Rooma I)....	85

7.13 Eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittäminen.....	86
7.14 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.....	87
7.15 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen.....	88
7.16 Kuluttajansuoja julkisissa palveluissa.....	89
8. YHTIÖOIKEUS.....	92
8.1 Yhdistyslain tarkistaminen.....	92
8.2 Säätöläinsäädännön uudistaminen.....	93
8.3 Eurooppalainen yksityinen yhtiö.....	94
8.4 Eurooppalainen säätöasetus.....	95
8.5 Osuuskuntalain uudistaminen muun yhteisöläinsäädännön kehitystä vastaavasti.....	96
9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS.....	98
9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen.....	98
9.2 Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus.....	99
9.3 Vesilainsäädännön uudistaminen.....	100
10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ.....	102
10.1 Velkajärjestelylain uudistaminen.....	102
10.2 Konkurssilain tarkistaminen.....	103
11. RIKOSOIKEUS.....	105
11.1 Rikoslain kokonaisuudistuksen loppuunsaattaminen.....	105
11.2 Rasistiset rikokset.....	106
11.3 Ehdotus EU:n direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta.....	107
11.4 Ihmiskaupan vastainen Euroopan neuvoston yleissopimus.....	108
11.5 Lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen ja siihen liittyvien lainsäädäntömuutosten tekeminen.....	109
11.6 Seksuaalirikoslainsäädäntöä koskevan muutoksen valmistelu.....	110
11.7 Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus.....	112
11.8 Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta.....	113
11.9 EU:n ympäristörikos- ja alusjäterikodirektiivien täytäntöönpano.....	114
11.10 Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi.....	115
11.11 Hallituksen esitys eläinsuojelurikosten seuraamusten tehostamisesta.....	117
11.12 Ehdotus EU:n direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä.....	118
11.13 Parisuhde- ja työpaikkaväkivalta ja pahoinpitelysäännökset.....	120
11.14 Lahjusrikossäännösten muuttaminen.....	121
11.15 Rahanpesua koskevien kriminalisointien muutostarpeet.....	123

11.16	Metsästysrikosten seuraamusten ja niihin liittyvien tutkintakeinojen tehostaminen	125
11.17	Vesiliikennejuopumusta koskeva promilleraja pohdittavaksi	126
11.18	Suojaamattoman langattoman internet-lähiverkon (WLAN) käytön rangaistavuus	128
12.	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ	130
12.1	Valvontarangaistus	130
12.2	Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus	132
12.3	Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö	134
12.4	Vankeuslain ja tutkintavankeuslain sekä rikoslain 2 C luvun säännösten täydentäminen	136
12.5	Nuorten seuraamusjärjestelmän kehittäminen	137
12.6	Syyttäjälaitoksen hallintoa koskevan lainsäädännön kehittäminen	139
12.7	Yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttaminen	140
12.8	Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttaminen	141
12.9	Rikosseuraamusalan hallinnon uudistaminen	142
12.10	Seksuaalirikollisten hoito seuraamusjärjestelmässä	143
12.11	Valvottua koevapautta koskevan lainsäädännön kehittäminen	145
12.12	Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan	146
12.13	Pysäköinninvalvontaa koskeva lainsäädäntö	147
13.	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS	149
13.1	IPR-asoiden keskittäminen markkinaoikeuteen	149
13.2	Muutoksenhakulupa hovioikeudessa	150
13.3	Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen	151
13.4	Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön uudistaminen	153
13.5	Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja -avustajia koskevan sääntelyn tarkistaminen ..	155
13.6	Hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädösten ja määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevien säädösten kehittäminen	156
13.7	Vakuutus oikeuden toiminnan kehittäminen	159
13.8	Tuomioistuinharjoittelun kehittäminen	161
13.9	Tuomarit kansainvälisissä ja EU:n tuomioistuimissa – Kansallisen valinta- ja nimeämismenettelyn kehittäminen	162
13.10	Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistaminen	164
14.	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	166
14.1	Sovitteludirektiivin täytäntöönpano	166
14.2	Bryssel I asetuksen uudistaminen	167
14.3	Euroopan unionin ja Islannin tasavallan sekä Norjan kuningaskunnan välinen sopimus tiettyjen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29. päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleis-sopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan soveltamisesta	168

14.4	EU:n direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä.....	169
14.5	Ehdotus EU:n direktiiviksi oikeudesta saada tietoa oikeuksistaan rikosoikeudellisissa menettelyissä.....	170
14.6	Ehdotus EU:n puitepäätökseksi <i>ne bis in idem</i> -periaatteen soveltamisesta...	171
14.7	Pohjoismaiden välinen sopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (pohjoismainen pidätysmääräys).....	173
14.8	Suomen ja Hongkongin välillä toukokuun 5. päivänä 2005 allekirjoitettu rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus sekä lokakuun 4. päivänä 2007 allekirjoitettu kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus	174
14.9	Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsittäviä toimenpiteitä sekä ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevien puitepäätösten täytäntöönpano.....	175
14.10	Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen voimaansaattaminen	176
14.11	Eurojustin vahvistamista koskevan neuvoston päätöksen voimaansaattaminen.....	177
14.12	Eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpano.....	178
14.13	EU:n puitepäätös rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta.....	179
14.14	Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista.....	180
14.15	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä	182
14.16	Eurooppalaisen valvontamääräyksen täytäntöönpano.....	183
14.17	Laki kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.....	184
14.18	Rikosrekisteritietojen vaihdosta tehdyn neuvoston puitepäätöksen sekä eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen täytäntöönpano.....	185
14.19	Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen	187
14.20	Ehdotus rikosoikeuden alan eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaksi direktiiviksi.....	188

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehdä tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin Perustuslain tarkistamiskomitean mietinnön pohjalta. Tarkoituksena on, että perustuslain muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8

Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp, EV 111/2005 vp, EK 11/2007 vp ja SädK 802/2007)

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 71/2006 vp, EV 202/2006 vp, EK 9/2007 vp ja SädK 596-612/2007)

Valtiollisen kansanäänestyksen kehittämistarpeet Suomessa – Arvioita ja kehittämislinoja (Oikeusministeriön julkaisu 2004:12)

Turvallisuuspoliisin parlamentaarinen valvonta. Oikeusvertaileva taustaselvitys (Oikeusministeriön julkaisu 2007:16)

Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:8.

Presidentti-instituutio meidän aikamme Euroopassa, professori Jyrängin selvitys Suoran demokratian käytäntöjen vertailu ja arviointi – näkökulmia suoran demokratian kehittämiseksi Suomessa, Maija Setälä

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tavoitteet on asetettu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa, jossa todetaan seuraavasti: "Arvioidaan vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain toimivuutta. Perustuslain mahdollista muuttamista varten asetetaan parlamentaarinen ohjausryhmä".

Oikeusministeriö asetti 31.1.2008 työryhmän (Perustuslaki 2008 -työryhmä), jonka tehtävänä oli valmistella ja kartoittaa ennakolta perustuslain toimivuuteen ja mahdollisiin muutostarpeisiin liittyviä kysymyksiä myöhemmin asetettavaa parlamentaarista valmisteluelintä varten sekä arvioida hankkeen edellyttämien selvitysten tarve ja ohjata selvitysten laatimista. Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio valmistui 3.10.2008.

Valtioneuvosto asetti 30.10.2008 parlamentaarisen komitean, jonka tehtävänä on valmistella tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin Perustuslaki 2008 -työryhmän muistion pohjalta. Komitean tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö valmistui 9.2.2010.

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67697

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Marraskuussa 2002 valmistui perustuslain seurantatyöryhmän mietintö perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa.

Perustuslain tarkistamista koskevat, lepäämässä olleet lakiehdotukset on hyväksytty vaalien jälkeisillä valtiopäivillä ja vahvistettu. Perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta annettu laki tuli voimaan 1.6.2007, ja perustuslain 9 ja 38 §:n muuttamisesta annettu laki 1.10.2007.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle toukokuussa 2010 (HE 60/2010 vp).

7. Vaikutukset

Ehdotetulla lailla vahvistettaisiin Suomen valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä sekä parannettaisiin kansalaisten osallistumisoikeuksia.

8. Muut tiedot

OM 9/021/2008

OM042:00/2008

1.2 KANSALAISALOITETTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella valtiollista kansalaisaloitetta koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010)

HE 60/2010 vp

Kansalaisaloite -työryhmän asettamispäätös 1.10.2010

Muistio 29.9.2010

3. Keskeinen sisältö

Eduskunnassa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta (HE 60/2010 vp) sisältyy ehdotus valtiollisesta kansalaisaloitteesta, jonka mukaan vähintään viidelläkymmenellätuuhannella äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi sen mukaan kuin lailla säädetään (perustuslain 53 §:n 3 momentti). Tämän mukaisesti tarkoituksena on valmistella kansalaisaloitejärjestelmän edellyttämä lainsäädäntö, joka muodostuisi kansalaisaloitetta koskevasta laista ja eduskunnan työjärjestykseen otettavista tarpeellisista säännöksistä. Lissabonin sopimukseen sisältyvään Euroopan unionin kansalaisaloitteeseen liittyvät kansalliset säännökset valmistellaan tämän hankkeen yhteydessä.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67697

Jäsenet:

Karvo, Ulla, kansanedustaja, Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä

Paloniemi, Aila, kansanedustaja, Keskustan eduskuntaryhmä

Vuolanne, Antti, kansanedustaja, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Uotila, Kari, kansanedustaja, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Sumuvuori, Johanna, kansanedustaja, Vihreä eduskuntaryhmä

Harms, Tina, lainsäädäntösihteeri, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Kankaanniemi, Toimi, kansanedustaja, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Ruohonen-Lerner, Pirkko, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Helander, Petri, valiokuntaneuvos, eduskunta

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö

Ojanen, Tuomas, professori, Helsingin yliopisto

Paavola, Maija-Leena, vanhempi eduskuntasihteeri, eduskunta

Salovaara, Timo, tietopalvelupäällikkö, Väestörekisterikeskus

Setälä, Maija, akatemiaturkija, dosentti, Turun yliopisto

Sihteerit:

Tiusanen, Kaisa, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67953

Uotila, Sina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67743

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vireillä olevaan perustuslain tarkistamishankkeeseen, joka perustui pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.10.2010 - 31.3.2011.

7. Vaikutukset

Mahdollisuus valtiollisen kansalaisaloitteen tekemiseen antaisi kansalaisille uuden vaikuttamiskeinon. Järjestelmän menettelylliset yksityiskohdat voivat vaikuttaa siihen, millaisen aseman kansalaisaloite vaikuttamiskeinona käytännössä saa.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2010

OM026:00/2010

1.3 VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERISTA JA EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHESTÄ ANNETTUIJEN LAKIEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää mahdollisuuksia perustaa YK:n hyväksymät ns. Pariisin periaatteet huomioon ottaen eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen perus- ja ihmisoikeuksien yleiseen edistämiseen Suomessa keskittyvä ihmisoikeusinstituutio neuvottelukuntineen.

Lisäksi tavoitteena on selvittää, voidaanko laajentaa ylimpien laillisuusvalvojen harkintavaltaa kanteluiden tutkimisessa sekä lyhentää kanteluiden vanhentumisaikaa siten, että sääntelyssä tulisi nykyistä paremmin huomioiduksi lainvalvojen mahdollisuus valvoa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tehokkaasti ja joustavasti.

Oikeusministeriö asetti 26.6.2009 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitystyönsä perusteella mahdollisesti tarvittavan lainsäädännön (laki eduskunnan oikeusasiamiehestä 14.3.2002/197 ja laki valtioneuvoston oikeuskanslerista 25.2.2000/193) muutosehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muutoksia valtioneuvoston oikeuskanslerista ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annettuihin lakeihin valmistelevalle työryhmälle asetettavaksi päätös 26.6.2009 (OM 6/41/2009)

Kansallisen ihmisoikeusinstituution perustaminen – Ehdotus oikeusasiamiehestä ja oikeuskanslerista annettujen lakien muuttamisesta, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain ja valtioneuvoston oikeuskanslerin annetun muuttamisesta (HE 205/2010 vp).

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö,
puh (09) 160 67686

4. Aikataulu

Ihmisoikeusinstituutiotyöryhmä antoi mietintönsä 7.6.2010. Mietinnöstä pyydettiin 7.6.2010 lausuntoa valtiovarainministeriöltä ja eduskunnan kanslialta. Muille ministeriöille, ylimmille laillisuusvalvojille, perus- ja ihmisoikeuksien erityisvaltuutetuille, perus- ja ihmisoikeustutkimusta harjoittaville yliopistoille, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, Saamelaiskäräjille, Folktingetille, kansalaisjärjestöille, uskonnollisille yhdistyksille ja työmarkkinajärjestöille varattiin tilaisuus lausua mietinnöstä. Lausuntoaika päättyi 9.8.2010. Hallituksen esitys laeiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä ja valtioneuvoston oikeuskanslerin lakien muuttamisesta annettiin lokakuussa 2010 valtiopäiville.

Laki eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulevaisuusi voimaan vuoden 2012 alusta. Lakien kantelun käsittelyä ja apulaisoikeusasiamiehen sijaista koskevat säännökset ovat kuitenkin tarkoitettut tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

5. Vaikutukset

Ehdotetun Ihmisoikeuskeskuksen perustaminen eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan edistäisi riippumatonta ja koordinoitua perus- ja ihmisoikeusasiantuntemusta ja -osaamista suomalaisessa yhteiskunnassa sekä vaikuttaisi tätä kautta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Ylemmille laillisuusvalvojille osoitettujen kantelujen käsittelyä ja vanhentumisaikaa koskevan sääntelyn uudistaminen näkyisi lyhentyneinä kanteluiden käsittelyaikoina, omien aloitteiden lisääntymisenä ja tarkastusten määrän ja intensiteetin kasvuna.

6. Muut tiedot

OM 6/41/2009

OM030:00/2009

1.4 YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän yhdenmukaisen ja laaja-alaisen syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2008:1

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suojaamista siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä tulee ottaa huomioon voimassa olevaan yhdenvertaisuuslainsäädäntöön liittyvät erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja edistämismittareita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67557

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Uudistuksen valmistelu oikeusministeriössä jatkuu.

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

6. Aikataulu

Yhdenvertaisuustoimikunta jätti mietintönsä oikeusministeriölle 15.12.2009. Oikeusministeriö järjesti keväällä 2010 lausuntokierroksen toimikunnan ehdotuksesta. Mahdollinen hallituksen esitys asiasta annetaan vaalikaudella 2011–2015.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suoja ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM004:00/2007

1.5 DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi

SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi

P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma

U 44/2008 vp

TyVL 22/2008 vp

PeVL 34/2008 vp

SuVX 166/2008 vp

SuVP 48/2009 vp

SuVX 79/2009 vp

PeVP 41/2010 vp

TyVL 10/2010 vp

SuVX 47/2010 vp

SuVX 117/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta,

sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67557

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää yhteisöjen nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja luoda tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle sellaista syrjintää vastaan, jota tapahtuu EY:n perustamissopimuksen 13 artiklassa tarkoitetuilla kielletyillä syrjintäperusteilla. Mainitun artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY).

Ehdotus on osa komission Uudistettua sosiaalista toimintaohjelmaa: mahdollisuudet, saatavuus ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa KOM(2008) 412, jonka yhtenä tavoitteena on syrjinnän torjuminen. Ehdotus liittyy myös komission tiedonantoon Syrjimättömyys ja yhtäläiset mahdollisuudet: uusi sitoutuminen KOM(2008) 420. Ehdotus yhdenvertaisuusdirektiiviksi on osa mainitussa asiakirjassa esiteltyä kokonaisvaltaista strategiaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi Ranskan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen aktiivisesti käsitelty Tsekin, Ruotsin, Espanjan ja Belgian puheenjohtajuuskausilla. Joulukuussa 2010 neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvotteluja jatketaan Unkarin puheenjohtajuuskaudella.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä siten, että etnisen alkuperän ja sukupuolen lisäksi syrjintä olisi kiellettyä uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella paitsi työelämässä myös työelämän ulkopuolella. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.6 VAALI- JA PUOLUERAHOITUSLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vaali- ja puoluerahoituksen avoimuuden lisääminen ja valvonnan tehostaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Vaali- ja puoluerahoitustoimikunnan asettamispäätös 30.5.2008 (OM 4/021/2008)
- Suomen puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä koskeva arviointiraportti (Teema II), hyväksytty GRECO:n 35. täysistunnossa Strasbourgissa 3.-7.12.2007
- Ehdotus laiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta. Vaali- ja puoluerahoitustoimikunnan välimietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2009:1)
- HE 13/2009 vp
- PeVM 2/2009 vp
- Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009)
- GRECO:n antamien suositusten täytäntöönpanotilanne, oikeusministeriön raportti 24.6.2009
- Suomea koskeva vaatimustenmukaisuuskertomus ”Kriminalisoinnit (ETS 173 ja 191, GPC 2)” ja ”Puoluerahoituksen läpinäkyvyys”, hyväksytty GRECO:n 45. täysistunnossa, Strasbourgissa 30.11–4.12.2009
- Puoluerahoituksen avoimuus. Vaali- ja puoluerahoitustoimikunnan mietintö. (Oikeusministeriön komiteamietintö 2009:3)
- HE 6/2010 vp
- PeVM 3/2010 vp
- TrVL 2/2010 vp
- Laki 683/2010 (puoluelain, ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain ja rahanke-räyslain muuttamisesta)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tavoitteena oli arvioida puolueiden ja vaaliehtokkaiden saaman rahoituksen ja sen valvonnan nykytilaa sekä laatia tarvittavat ehdotukset, jotka lisäävät rahoituksen läpinäkyvyyttä ja joissa huomioidaan Euroopan neuvoston alaisen GRECO:n (Group of States Against Corruption) antamat suositukset. Uudistuksella pyrittiin ehdokkaiden osalta lisäämään vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Puolueiden osalta tavoitteena oli puoluerahoituksen avoimuuden lisääminen sekä korruption ja epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvan vaikuttamisen ehkäiseminen puolueiden toiminnassa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. (09) 160 67690

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67761
Tiusanen, Kaisa, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67953

5. Taustatietoja

Hanke perustui pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan.

6. Aikataulu

Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) tuli voimaan 1.5.2009.

Laki 683/2010 tuli voimaan 1.9.2010. Muutetun puoluelain 8 c ja 9 a §:ää, 9 b §:n 4 momenttia ja 9 c §:ää alettiin kuitenkin soveltaa vasta 1.1.2011.

7. Vaikutukset

Uudistukset parantavat poliittisen rahoituksen avoimuutta ja tehostavat rahoituksen valvontajärjestelmää.

8. Muut tiedot

OM 4/021/2008

OM033:00/2008

1.7 EDUSKUNTAVAALIJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa eduskuntavaalijärjestelmää siten, että suhteellinen vaalitapa voi toteutua mahdollisimman hyvin ja yhtäläisesti eri puolilla maata ja että myös eduskunnan alueellinen edustavuus voidaan mahdollisimman hyvin turvata.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vaalialuetoimikunnan asettamispäätös OM 8/51/2007

Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen. Vaalialuetoimikunnan mietintö 24.4.2008 (Oikeusministeriö. Komiteanmietintö 2008:2)

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Suomen perustuslain 25 §:n, vaalilain ja puoluelain 9 §:n muuttamisesta (HE 7/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tavoitteet on asetettu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa, jonka mukaan vaalijärjestelmää uudistetaan nykyisen vaalipiirijaon pohjalta. Uudistuksen perustana on vaalialuejärjestelmä, joka kattaa koko Suomen ja pitää sisälleen vaaliliittokiellon eduskuntavaaleissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että koko maa olisi yhtenä vaalialueena vaalien tuloista laskettaessa. Kustakin vaalipiiristä valittaisiin edelleen asukasluvun osoittama

määrä edustajia. Ehdokkaat myös asetettaisiin nykyiseen tapaan vaalipiireittäin ja äänestäjät äänestäisivät vain oman vaalipiirinsä ehdokkaita. Näiden periaatteiden säilyttämisellä turvattaisiin eduskunnan alueellinen edustavuus. Ehdotukseen sisältyy myös valtakunnallinen kolmen prosentin sekä vaaliliittojen kieltö. Eri vaalipiirien valitsijayhdistykset ja yhteislistat kuitenkin voisivat yhtyä valtakunnalliseksi yhteislistaksi.

4. Organisointi

Hanketta on valmisteltu oikeusministeriön 31.5.2007 asettamassa Lauri Tarastin johtamassa vaalialueuudistuksessa. Toimikunnan mietinnön pohjalta laadittiin virkamies-työnä yhteistyössä hallituspuolueiden edustajien kanssa hallituksen esitys.

Valmistelijat:

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. (09) 160 67572

Aaltonen, Jussi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. (09) 160 67620

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67557

5. Taustatietoja

Hyväksyessään perustuslakiuudistuksen vuoden 1998 valtiopäivillä eduskunta edellytti, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi (EV 262/1998 vp). Asiaa valmisteltiin ensin oikeusministeriön 15.3.2000 asettamassa vaalitoimikunta 2000:ssa. Toimikunta käsitteli suhteellisuuden parantamista viiden eri mallin avulla, mutta ei päässyt asiassa yksimielisyyteen eikä siten laatinut varsinaista ehdotusta (Vaalitoimikunta 2000:n mietintö. KM 2001:8).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 7/2010 vp) vaalialueuudistuksesta annettiin eduskunnalle 5.3.2010.

Hallitusohjelman mukaan eduskuntavaalien vaalijärjestelmäuudistuksen tulee olla voimassa viimeistään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

7. Vaikutukset

Uudistus parantaisi eduskuntavaalijärjestelmän suhteellisuutta.

8. Muut tiedot

OM 8/51/2007

OM025:00/2007

1.8 VAALILAIN 5 §:N MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Muutetaan vaalilain 5 § vastaamaan vuoden 2012 alussa voimaan tulevia kuntajaon muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston päätökset 1.1.2012 voimaan tulevista kuntajaon muutoksista.

3. Keskeinen sisältö

Vaalilain 5 §:ään tehtäisiin kuntajaon muutosten edellyttämät korjaukset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Tiusanen, Kaisa, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7953

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Vaalilain 5 §:n muuttamista koskeva hallituksen esitys annetaan syksyllä 2011.

7. Vaikutukset

–

8. Muut tiedot

OM 3/41/2011

1.9 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen nykyistä paremmin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajan-
tasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003

Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan välimietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2004:1)

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi. Valmiuslakitoimikunnan mietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2005:2)

Tiivistelmä valmiuslakitoimikunnan mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö. Lausunnot ja selvityksiä 2006:5)

HE 3/2008 vp

EV 71/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella esitys uudeksi valmiuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67761

5. Taustatietoja

Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslakina. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002 vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

6. Aikataulu

Eduskunta on 26.5.2010 hyväksynyt valmiuslakiehdotuksen ja siihen liittyvät lakiehdotukset jätettäväksi lepäämään.

7. Vaikutukset

Valmiuslain uudistaminen selkeyttäisi poikkeusoloja koskevaa sääntelyä ja tekisi sen nykyistä avoimemmaksi. Muuten uudistuksella ei juurikaan ole vaikutuksia normaalioloissa. Poikkeusoloissa vaikutukset riippuisivat olennaisesti kriisin luonteesta (aseellinen hyökkäys, taloudellinen kriisi tai erittäin vakava suuronnettomuus).

8. Muut tiedot

OM 32/41/2003

OM033:00/2003

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkатыönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. (09) 160 67690

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä.

Jatkotoimista päätetään 2011.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.2 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN (Hallintolainkäyttötoimikunta ja sen alaiset työryhmät)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan korkeatasoinen oikeusturva hallinnossa turvataan kehittämällä hallinnon sisäistä oikaisujärjestelmää ja jatkamalla hallintolainkäyttöjärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005
- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)
- Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen
- Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan ja sen kanssa yhteistyössä toimineiden työryhmien tehtävänä on ollut laatia ehdotukset seuraavista asiakokonaisuuksista:

- oikeussuojakeinot hallintoviranomaisen passiivisuustilanteissa
- hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistaminen
- eri hallintotuomioistuintasojen tehtävät ja asema hallinnon oikeussuojajärjestelmässä.

Ehdotusten laatimisessa on tullut ottaa huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset, hallintotoiminnassa tapahtuneet muutokset sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytysten täsmentyminen kansanvälisten tuomioistuinten ratkaisukäytännössä. Työssä on tullut ottaa huomioon muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet. Hallintolainkäyttöä on tullut tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluvat hallintotuomioistuinten lisäksi erityistuomioistuimet ja lautakuntatyypiset muutoksenhakuelimet.

4. Organisointi

Hallintolainkäytön kehittämistä on arvioitu ja selvitetty hallintolainkäyttötoimikunnan lisäksi sen kanssa yhteistyössä toimineissa työryhmissä (jäljempänä kohdassa B, C ja D tarkoitettut työryhmät). Ehdotusten yksityiskohtainen valmistelu on tapahtunut työryhmissä.

A) Hallintolainkäyttötoimikunta (toimikausi päättynyt 31.12.2010)

Puheenjohtaja:

Mäenpää, Olli, professori, Helsingin yliopisto, p. (09) 191 22480

Jäsenet:

Antila, Outi, osastopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö, vakuutusosasto

Heikkilä, Liisa, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Mäkinen, Eija, professori, Vaasan yliopisto

Niemivuo, Matti, professori, Lapin yliopisto

Pellonpää, Matti, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Prättälä, Kari, lakiasiain päällikkö, Suomen Kuntaliitto

Renvall, Hannu, ylituomari, Turun hallinto-oikeus

Vehmas, Liisa, oikeusaputoimen johtaja, Helsingin oikeusaputoimisto

Pysyvät asiantuntijat:

Niemi, Anne E., hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Tarukannel, Veijo, ylituomari, Kuopion hallinto-oikeus

Sihteerit:

Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus , p. 010 364 0370

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
p. (09) 160 67692

Ikkelä, Virpi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
p. (09) 160 67674

Koivisto, Ida, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto (sivutoiminen sihteeri)
p. (09) 191 23538

Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
(avustava sihteeri) p. (09) 160 67661

B) Passiivisuustyöryhmä (toimikausi päättynyt 30.9.2008)

Puheenjohtaja:

Niemivuo, Matti, professori, Lapin yliopisto

Jäsenet:

Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Huhtanen, Raija, professori, Tampereen yliopisto

Niemi, Anne E., hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Stoor, Håkan, vanhempi oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto

Sihteerit:

Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto

Stoor, Håkan, vanhempi oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia,

Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. (09) 160 67661

C) Prosessityöryhmä (toimikausi päättynyt 31.12.2010)

Puheenjohtaja:

Mäenpää, Olli, professori, Helsingin yliopisto, p. (09) 191 22480

Jäsenet:

Antila, Outi, osastopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö, vakuutusosasto

Heikkilä, Liisa, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Mutikainen, Riitta, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Pekkala, Antti, hallinto-oikeustuomari, Rovaniemen hallinto-oikeus

Pellonpää, Matti, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Renvall, Hannu, ylituomari, Turun hallinto-oikeus

Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Tarukannel, Veijo, ylituomari, Kuopion hallinto-oikeus

Uusitalo, Kari, vakuutusosasto, vakuutusosasto

Vehmas, Liisa, oikeusaputoimen johtaja, Helsingin oikeusaputoimisto

Pysyvät asiantuntijat:

Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
 Ekblom-Wörlund, Anne, markkinaoikeustuomari, markkinaoikeus
 Pölönen, Pasi, oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
 Rautiainen, Juha, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Sihteerit:

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
 p. (09) 160 67915
 Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
 p. (09) 160 67692
 Ikkela, Virpi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
 p. (09) 160 67674
 Koivisto, Ida, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto (sivutoiminen sihteeri),
 p. (09) 191 23538
 Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
 (avustava sihteeri), p. (09) 160 67661

D) Hallintolainkäytön tasotyöryhmä (toimikausi päättynyt 31.10.2010)

Puheenjohtaja:

Pohjolainen, Teuvo, professori emeritus

Jäsenet:

Pietarinen, Päivi, kansliapäällikkö, korkein hallinto-oikeus
 Mäenpää, Marjatta, ylituomari, Helsingin hallinto-oikeus
 Talvitie, Liisa, ylituomari, Vaasan hallinto-oikeus
 Halila, Leena, esittelijäneuvos, korkein hallinto-oikeus
 Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
 Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
 Harjula, Heikki, johtava lakimies, Suomen Kuntaliitto
 Länsineva, Pekka, yliassistentti, Turun yliopisto

Sihteerit:

Ikkela, Virpi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö lainvalmisteluosasto,
 p. (09) 160 67674
 Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
 p. (09) 160 67692
 Anttila, Erno, assistentti, Turun yliopisto (sivutoiminen sihteeri)

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa ja lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Passiivisuustyöryhmän toimikausi on päättynyt ja työryhmä on luovuttanut mietintönsä 30.9.2008. Työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä. Esityksen jatkovalmistelu tehdään oikeusministeriössä virkatyönä.

Prosessityöryhmä on 31.12.2009 antanut välimietinnön hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistamisesta. Välimietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä. Työryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010 ja sen loppumietintö on tarkoitus luovuttaa oikeusministerille 4.2.2011. Mietinnöstä pyydetään lausunnot keväällä 2011.

Hallintolainkäytön tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010 ja työryhmä on luovuttanut mietintönsä. Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 7.2.2011 mennessä.

Toimikunnan toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Tavoitteena on antaa vuoden 2011 valtiopäiville 1) hallituksen esitys käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojakeinoja hallintoasian käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi (viranomaisen passiivisuus) ja 2) hallituksen esitys oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä hallintolainkäytössä. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän ja prosessityöryhmän ehdotusten jatkovalmistelun aikataulua arvioidaan lähemmin keväällä 2011.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän ja menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.3 OIKAISUVAATIMUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN OIKEUSTURVAKEINONA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on kehittää oikaisuvaatimusjärjestelmää oikeusturvakeinona niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin. Lähtökohtana on parantaa hallinnon oikeusturvaa sekä tehostaa hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi. Oikeusministeriön julkaisu 2006:4

Toimikunnan asettamispäätös OM 20/41/2006

Toimikunnan välimietintö KM 2007:1

Toimikunnan mietintö KM 2008:4

Lausunnot toimikunnan mietinnöstä 2009:5

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia ehdotus oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämisestä oikeusturva-keinona. Erityisesti tulee selvittää, tulisiko oikaisuvaatimusjärjestelmää laajentaa ja millä tavalla, ja olisiko järjestelmää toisaalta syytä kehittää yleiseksi pakolliseksi muutoksenhaun esivaiheeksi. Samalla tulee selvittää oikaisuvaatimusmenettelyä koskevan yleissääntelyn tarve sekä tehdä ehdotukset mahdollisista erityissääntelyyn tarvittavista muutoksista. Hanke kuuluu oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaan.

4. Organisointi

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. (09) 160 67690

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Laki hallintolain muuttamisesta (581/2010) ja laki hallintolainkäyttölain muuttamisesta (582/2010) ovat tulleet voimaan 1.8.2010.

7. Vaikutukset

Hankkeella parannetaan hallinnon oikeusturvaa ja tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa. Hanke lisää oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuutta.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2006

OM005:00/2007

2.4 JULKISTEN HANKINTOJEN OIKEUSSUOJAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on kehittää julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmää siten, että oikeussuojajärjestelmä toimii asiantuntevasti ja asioiden laadun edellyttämällä tavalla ripeästi. Tavoitteena on lisäksi ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin EU:ssa hyväksytyin hankintojen oikeussuojadirektiivien muutosten täytäntöön panemiseksi. Muutokset edellyttävät markkinaoikeuden toimivaltuuksien kehittämistä.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan markkinaoikeuden asemaa ja kilpailuosaamista vahvistetaan. Markkinaoikeuden asemaa ja tehtäviä arvioidaan muutoinkin kokonaisvaltaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 4.5.2006 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden turvaamiseksi [asiakirja KOM (2006) 195 lopullinen]

U 49/2006 vp, TaVL 25/2006 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006 vp)

Oikeusministeriön lausunto kauppa- ja teollisuusministeriölle 30.6.2006 (OM 126/43/2006)

Oikeudenmukainen ja turvallinen yhteiskunta – oikeusministeriön hallinnonalan tulevaisuuskausa 2006

Hallintotuomioistuinten toimintakertomus 2006

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma

Oikeusministeriössä laadittu arviomuistio julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittämisestä (valmistunut 9.7.2007)

Oikeusministeriön ja kauppateollisuusministeriön yhdessä asettaman työryhmän toimemaksianto (asettamispäätös 30.11.2007).

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen (oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2008:6)

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen. Kyselyraportti (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:16)

Ehdotus julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen muuttamisesta, työryhmän väli-mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2009:9)

Ehdotus julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen muuttamisesta. Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:28)

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittäminen. Työryhmän loppumietintö (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2010)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvitettävä julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen uudistamistarpeet. Tavoitteena on, että oikeussuojakeinojen käyttöedellytykset ovat selkeitä ja että oikeussuojakeinot johtavat sisällöllisesti ja ajallisesti tehokkaaseen asioiden käsittelyyn hankintamenettelyyn osallistuvien oikeussuojan ja hankintayksiköiden toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Oikeussuojadirektiivin mukaiset uudet oikeussuojakeinot tulee sopeuttaa kansalliseen oikeusjärjestykseen eri osapuolten oikeudet tehokkaasti ja tasaveroisesti huomioon otta- valla tavalla. Direktiivin sallimia sopeutuksia kansalliseen oikeusjärjestykseen on käy- tettävä oikeusvarmuutta turvaavalla tavalla.

Työryhmän on otettava huomioon työ- ja elinkeinoministeriössä sekä oikeusministeri- össä vireillä olevat lainvalmisteluhankkeet, joilla on vaikutusta markkinaoikeuden teh- täviin ja työmäärään. Työryhmän on samoin otettava huomioon puolustushankintoja koskevan direktiivin valmistelu.

Työryhmän toimeksianto on työryhmän periaatemietinnön ja siitä saadun lausuntopa- lautteen perusteella täsmennetty 30.1.2009 siten, että työryhmän tulee laatia 30.4.2009 mennessä hallituksen esityksen muotoon työryhmän mietintö, johon sisältyvät ehdotuk- set oikeussuojadirektiivin täytäntöönpanossa tarvittavista lainsäädäntötoimista.

Työryhmän lopputoimikauden aikana laaditaan muista periaatemietinnössä ehdotetuista lainsäädäntötoimista erillinen hallituksen esitysluonnos.

4. Organisointi

Hanketta on valmisteltu oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteisessä työryhmässä (JUHO), jonka puheenjohtajana on toiminut ylijohtaja Pekka Nurmi oikeusministeriöstä.

5. Taustatietoja

Hankintalainsäädännön uudistus on tullut voimaan 1.6.2007. Hankintalainsäädännön uudistuksen yhteydessä ei tehty muutoksia oikeussuojakeinoihin. Hankintojen oikeus- suojadirektiivien muutokset hyväksyttiin EU:ssa 15.11.2007 pidetyssä neuvostossa.

Hanke sisältyy hallituksen strategia-asiakirjaan kuuluvaan lainsäädäntösuunnitelmaan (suunnitelman 2. hanke).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.12.2007–31.12.2009. Työryhmä on 1) laatinut periaate- mietinnön julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistamisesta (työryhmä- mietintö 2008:6), 2) hallituksen esitysluonnoksen oikeussuojadirektiivin täytäntöön- panosta (työryhmämietintö 2009:9) sekä 3) ehdotuksen muista toimista julkisten han- kintojen oikeussuojajärjestelmän kehittämiseksi (Työryhmän loppumietintö. Oikeusmi- nisteriön mietintöjä ja lausuntoja 6/2010).

Yllä kohdassa 2 tarkoitetut lait ovat tulleet voimaan 1.6.2010 (321–324/2010).

Hallituksen esitys kohdassa 3 mainituista muista toimista on laadittu työ- ja elinkeinoministeriössä ja annettu eduskunnalle lokakuussa 2010 (HE 182/2010 vp).

7. Hankkeen vaikutukset

Suomen julkisten hankintojen kokonaisarvo vuosittain on noin 20 miljardia euroa eli noin 15 % bruttokansantuotteestamme. Vaikka hankinta-asioissa turvaudutaan hankintojen määrään nähden vähäisessä määrin oikeussuojakeinoihin, hankinta-asioiden käsittelyn viivästyminen aiheuttaa merkittäviä taloudellisia seuraamuksia hankintayksiköille ja tarjoajille. Oikeuskäsittelyn tehostamisen vaikutukset julkistaloudelle ja elinkeinotoiminnalle arvioidaan hankkeen edistyessä.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2006

OM033:00/2006

2.5 SÄHKÖISTÄ TIEDOKSIANTOA JA KONEELLISTA ALLEKIRJOITUSTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on edistää sähköistä asiointia ja helpottaa sähköisen tiedoksiannon käyttöä laajentamalla tavallisen sähköisen tiedoksiannon soveltamisalaa. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa koneellisen allekirjoituksen käyttö tuomioistuimissa nykyistä useammin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pyyntö sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muutosten valmistelu-
luvastaun siirtämisestä valtiovarainministeriöstä oikeusministeriöön 14.12.2009

Lausuntopyynnöt 28.12.2009 ja 22.1.2010

HE 111/2010 vp

EV 160/2010 vp

L sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta (924/2010)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotukset sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamiseksi niin, että tavallisen sähköisen tiedoksiannon käyttöala laajentuu ja että koneellista allekirjoitusta voidaan käyttää tuomioistuimissa nykyistä useammin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67761

5. Taustatietoja

Sähköistä tiedoksiantoa koskevia säännösmuutoksia on valmisteltu valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä. Koneellista allekirjoitusta koskeva ehdotus perustuu oikeusministeriön työryhmämietintöön Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen (2009:7).

Hankkeella on liittyviä kohdassa 13.8 ja 13.11 tarkoitettuihin hankkeisiin.

6. Aikataulu

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.12.2010.

7. Vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia valtion ja kuntien talouteen. Valtion ja kuntien postituskulujen arvioidaan pienentyvän, sillä osa nykyisin postitse tiedoksiannettavista asiakirjoista voitaisiin lähettää sähköisesti. Koneellisen allekirjoituksen käyttöalan laajentamisen arvioidaan jossakin määrin vähentävän kustannuksia yleisissä tuomioistuimissa.

8. Muut tiedot

OM 13/42/2009

OM024:00/2010

2.6 ONNETTOMUUSTUTKINTAA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saattaa onnettomuustutkinnassa tarvittavia toimivaltuuksia, tutkintaviranomaisia ja menettelytapoja koskeva sääntely ajan tasalle ja huolehtia, että se on sopusoinnussa Suomen perustuslain, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja EU-lainsäädännön kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.1.2009 taustamuistioineen

Ehdotus turvallisuustutkintalaiksi. Onnettomuustutkintatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2/2010

Ehdotus turvallisuustutkintalaiksi. Lausuntotiivistelmä. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 42/2010
HE 204/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Keskeinen sisältö on valmistella ehdotus onnettomuustutkintaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Laki onnettomuuksien tutkinnasta (373/1985) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Laissa säädetään suuronnettomuuksien sekä ilmailussa, raideliikenteessä ja vesiliikenteessä tapahtuneiden onnettomuuksien tutkinnasta yleisen turvallisuuden lisäämiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Minna Laherto, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. (09) 160 67661 (vv.)

Liisa Vanhala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67761

5. Taustatietoja

Laki onnettomuuksien tutkinnasta tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Asetus onnettomuuksien tutkinnasta (79/1996) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1996.

Laki eräiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta (662/2008) tuli voimaan 4 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys asiasta on annettu 22.10.2010. Esitykseen sisältyy myös ehdotus ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteen XI-1 lukuun tehdyn muutoksen hyväksymisestä ja laiksi muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

7. Vaikutukset

Lainsäädännön uudistamisella selkeytetään onnettomuustutkintaa koskevaa lainsäädäntöä. Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2008

OM048:00/2008

3. INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67693

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67695

Välimäki, Saara, hallintotieteiden ylioppilas

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio asiasta laaditaan kevään 2011 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.2 TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Työryhmän tulee säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuusselvityslain yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säännösehdoituksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista. Muistio valmistui 14.6.2010 (Terveydenhuollon ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 57/2010)

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008 OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvallisuusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p (09) 160 67693

Jäsenet:

Hovi, Heikki, turvallisuuspäällikkö, valtioneuvoston kanslia
Väätäinen, Erkki, turvallisuuspäällikkö, ulkoasiainministeriö
Normia, Pertti, lainsäädäntöneuvos, sisäasiainministeriö
Inha, Jyri, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Herrala, Jenni, hallitussihteeri, puolustusministeriö
Posio, Antti, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Mäkinen, Kari, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö
Lampela, Lotta, ylitarkastaja, suojelupoliisi
Vira, Terhi, ylitarkastaja, pääesikunta
Kumpula, Elisa, toimistopäällikkö, tietosuojavaltuutetun toimisto
Nyyssölä, Mikko, asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto (työnantajien yhteinen edustaja)
Ilveskivi, Paula, lakimies, Akava (palkansaajajärjestöjen yhteinen edustaja)

Asiantuntijat:

Parmes, Rauli, turvallisuusjohtaja, liikenne- ja viestintäministeriö
Härkönen, Juha, varatuomari, Fortum Oyj
Haiko, Markku, kehittämispäällikkö, Suomen Kuntaliitto
Karhunen, Risto, rikostorjunnan asiantuntija, Finanssialan Keskusliitto

Sihteerit:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67695
Neuvonen, Riku, hallinto-oikeuden assistentti, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys asiasta vuoden 2011 valtiopäiville.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006

OM037:00/2008

3.3 TIETOTURVALLISUUSASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa valtionhallinnon tietoturvallisuutta koskeva alemmanasteinen sääntely vuonna 2005 toteutetun viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muutoksen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Valtionhallinnon tietoturvallisuudesta annettaisiin erillinen asetus, johon otettaisiin nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset asiakirjojen luokittelusta sekä eri käsittelyvaiheita koskevista tietoturvallisuusvaatimuksista. Asiakirjaluokittelussa siirryttäisiin kansainvälisen käytännön mukaiseen neljään käsittelyluokkaan.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67693

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

Asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa (681/2010) annettiin 1.7.2010 ja se on tullut voimaan 1.10.2010.

7. Vaikutukset

Hankkeen avulla tehostetaan tietoturvallisuutta valtionhallinnossa.

8. Muut tiedot

OM 10/41/2007

OM017:00/2007

3.4 EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJASOPIMUKSEEN (108) TEHDYN VALVONTAVIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVAN LISÄPÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada eduskunnan hyväksyminen Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992) tehtyyn valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevaan lisäpöytäkirjaan sekä saattaa lisäpöytäkirja voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pöytäkirjan teksti (<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/181.htm>).

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja sisältää ne tietosuojaan valvontaviranomaisia ja henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat määräykset, joilla mainittua yleissopimusta on täydennettävä, jotta se olisi sopusoinnussa EU:n tietosuojadirektiivin 95/46/EY kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. (09) 160 67639

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. (09) 160 67695

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan marraskuussa 2001.

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2011.

7. Vaikutukset

-

8. Muut tiedot

OM 2915/45/2001

3.5 EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa. Komissio antaa vuonna 2011 säädösehdotuksia EU:n henkilötietojen suojaa koskevan säädöskehityksen modernisoinniksi kaikilla unionin toiminnan aloilla. Tavoitteena on henkilötietojen parempi suoja, korkeampi harmonisoinnin taso ja sisämarkkinoiden tukeminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67695

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67836

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojelemaan. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

6. Aikataulu

Komission tiedonannon käsittely on alkanut EU:n rakenteissa. Lainsäädäntöehdotuksen käsittely alkaa vuonna 2011 ja sen käsittely jatkuu useita vuosia.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suojaa ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM2010-00422

3.6 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suojaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtävät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista tai syytteenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67836

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lähestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tarkoitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on tarkoitus käydä vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henkilötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvontatarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

3.7 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16086/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16086/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja USA:n toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. USA puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatkustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67836

5. Taustatietoja

USA:n lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä USA:ssa tai USA:han harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava USA:n sisäisen turvallisuuden ministeriölle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu USA:han tai lähtee sieltä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

3.8 EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatkustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67836

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

3.9 EUROOPAN UNIONIN JA AUSTRALIAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Australian välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16079/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16079/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatikustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Australian toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Australia puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatikustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67836

5. Taustatietoja

Australian lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Australiasta tai Australiaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Australian tullilaitokselle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Australiaan tai lähtee sieltä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 MAAHAN JA PERINTEISIIN ELINKEINOIHIN LIITTYVIEN ALKUPERÄISKANSAOIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEELLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella hallituksen esitys saamelaisten maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvien alkuperäiskansaoikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueella koskevaksi lainsäädännöksi. Tarkoitus on valmistella ehdotus Suomen kansainvälisistä velvoitteista johtuvat vaatimukset täyttäväksi sekä ottamalla huomioon ILO-sopimuksen nro 169 määräykset maahan, veteen ja luonnonvaroihin kohdistuvista oikeuksista sopimuksen ratifiointiesteiden poistamiseksi näiltä osin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisuja 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakäytössä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaissopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella hallituksen esitys lainsäädännöksi siitä, miten saamelaisten maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat alkuperäiskansaoikeudet voidaan järjestää saamelaisten kotiseutualueella.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67621

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67761

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 160 67694

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö kutsui 25.5.1999 hallintoneuvos, OTT Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministeriölle 11.10.1999.

OTT Juhani Wirilander antoi 8.8.2001 lausunnon maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaistoimikunnan tuli tehdä asiassa ehdotus. Kun asiassa ei voitu edetä toimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta, jatkettiin hankkeen kehittelyä virkatyönä. Lisätietoja hankittiin oikeusministeriön Oulun ja Lapin yliopistojen yhteiseltä tutkimusryhmältä tilaamalla tutkimuksella entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriasta, maankäytöstä ja maanomistusoloista.

6. Aikataulu

Eri osapuolten kanssa on neuvoteltu tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen päälinoista. Asiakokonaisuuden käsittelyä on jatkettu sen selvittämiseksi, onko löydettävissä voimassa olevaan lainsäädäntöön sovitettavissa oleva ratkaisu saamelaisten kotiseutualueen valtionmaiden hallinnosta ja saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvien elinkeinojen tukemisesta. Oikeusministeriön tavoitteena on, että neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa voitaisiin käynnistää mahdollisimman pian.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia maahan ja perinteisiin elinkeinoihin saamelaisalueella sekä luo edellytyksiä ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

OM 2/559/2005

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

5. AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella säännöshdotukset Ahvenanmaan maakuntapäivien osallistumisesta Lissabonin sopimuksen mukaiseen toissijaisuusvalvontaan. Säännökset lisättäisiin Ahvenanmaan itsehallintolakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toissijaisuusperiaatteen merkitystä Ahvenanmaan maakuntapäivien kannalta on käsitelty oikeusministeriön työryhmämietinnössä 2005:9. Hallitus on esityksessään 23/2008 vp, s. 129 ilmoittanut tarkoituksena olevan antaa erillinen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta toissijaisuusperiaatteen osalta.

3. Keskeinen sisältö

Itsehallintolain 59 a §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa maakuntapäiville annettaisiin sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa mahdollisuus ilmoittaa eduskunnalle käsityksensä siitä, onko Euroopan unionissa valmisteltu ehdotus säädökseksi toissijaisuusperiaatteen mukainen.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. (09) 160 67745

5. Aikataulu

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (HE 77/2010 vp). Eduskunta hyväksyi 26.10.2010 ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn lakiehdotuksen lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin (EV 161/2010).

6. Vaikutukset

Luodaan menettelytapa, jolla maakuntapäivät voi eduskunnalle ilmaista käsityksensä toissijaisuusvalvonnasta EU:lle kuuluvissa lainsäädäntöasioissa, jotka itsehallintolain mukaan ovat maakunnan lainsäädäntövallassa. Ehdotettu menettelytapa edellyttäisi, että eduskunta saattaisi maakuntapäivien kannan Euroopan unionin toimielinten tietoon.

7. Muut tiedot

OM 2/08/2010

5.2 ASETUS MAARIANHAMINAN LENTOASEMAN YHTEISTYÖVALTUUSKUNNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on uudistaa Maarianhaminan lentoaseman yhteistyövaltuuskunnasta annettu tasavallan presidentin asetus (431/2008).

2. Keskeinen sisältö

Valtion liikelaitos Finavia on yhtiöitetty 1.1.2010. Organisaatiomuutos on otettava huomioon Maarianhaminan lentoaseman yhteistyövaltuuskuntaa koskevissa säännöksissä.

3. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, p. (09) 160 67745

4. Aikataulu

Asetus (1422/2010) annettiin 30.12.2010. Asetus tuli voimaan 17.1.2011.

5. Vaikutukset

Turvataan jatkossakin neuvonpito maakunnan viranomaisten kanssa asioissa, jotka liittyvät Ahvenanmaata koskevaan ilmailuliikenteeseen.

6. Muut tiedot

OM 3/08/2010

5.3 ASETUS ULKOMAALAISLAIN NOJALLA TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTOILLE SÄÄDETTYJEN TEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on uudistaa vuonna 1991 annettu asetus eräiden ulkomaalaislain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa (1175/1991).

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitun sopimusasetuksen mukaan Ahvenanmaan työnvälitystoimisto hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa ulkomaalaislain (378/91) ja ulkomaalaisasetuksen (449/91) mukaan työvoimatoimistolle kuuluvat tehtävät. Eräiden vuoden 1951 Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla annettujen sopimusasetusten voimassaolon pidentämisestä annettun asetuksen (1594/1992) 1 §:n 9 kohdan mukaan sopimusasetuksen voimassaoloaikaa pidennettiin, kun nykyinen itsehallintolaki (1144/1991) tuli voimaan 1.1.1993. Sopi-

musasetuksessa viitataan kuitenkin kumottuun ulkomaalaislainsäädäntöön. Lisäksi valtion aluehallintoa on uudistettu ja Ahvenanmaan työnvälitystoimistosta on tullut Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomainen.

Uudessa sopimusasetuksessa säädettäisiin Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomaisen tehtävistä ulkomaalaislain nojalla. Tämä maakunnan viranomainen huolehtisi Ahvenanmaalla valtakunnassa työ- ja elinkeinotoimistoille säädetyistä tehtävistä, jos työ tehdään kokonaan tai pääasiassa Ahvenanmaan maakunnassa taikka jos työnantajan toimipaikka on siellä.

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. (09) 160 67686

4. Aikataulu

Asetus annettiin 17.9.2010 (809/2010). Se tuli voimaan 1.10.2010.

5. Vaikutukset

Nykykäytäntö kirjataan lainsäädäntöön.

6. Muut tiedot

OM 28/08/2010

5.4 ASETUS LAAJAKAISTATUKEEN LIITTYVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on uudistaa laajakaistarakentamisen tukeen liittyvien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu tasavallan presidentin asetus (49/2010).

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitulla sopimusasetuksella eräät laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetussa laissa (1186/2009), jäljempänä laajakaistatukilaki, tarkoitetut tehtävät Ahvenanmaan maakunnassa siirrettiin alkuvuodesta valtakunnan viranomaiselta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Laajakaistatukilain 4 §:n 4 momentin ja uuden 6 a §:n 4 momentin mukaan laissa maakunnan liitolle osoitettavista tehtävistä huolehtii Ahvenanmaalla Ahvenanmaan valtionvirasto. Nyt voimassa olevan sopimusasetuksen 1 §:n 1 momentin viittaus laajakaista-

tukilain 6 §:n 5 momenttiin ehdotetaan annettavassa asetuksessa muutettavaksi viittaukseksi laajakaistatukilain 6 a §:n 4 momenttiin. Muutos olisi lakitekninen, eikä merkitsisi muutosta sopimusasetuksella Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle siirrettyihin hallintotehtäviin.

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. (09) 160 67686

4. Aikataulu

Asetus annettiin 17.9.2010 (810/2010). Se tuli voimaan 1.10.2010.

5. Vaikutukset

Ehdotetun muutoksen lakiteknisestä luonteesta johtuen hankkeella ei ole vaikutuksia voimassa olevaan oikeustilaan nähden.

6. Muut tiedot

OM 34/08/2010

5.5 ASETUS VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TULKKAUSPALVELUA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on siirtää Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle maakuntalain nojalla kuuluvat, vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat hallintotehtävät Kansaneläkelaitokselle.

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitulla sopimusasetuksella Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle kuuluvat, vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat hallintotehtävät siirretään Kansaneläkelaitokselle, joka valtakunnassa toimii tulkkauspalvelun toimenpanijana.

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. (09) 160 67686

4. Aikataulu

Asetus pyritään antamaan ennen 1.3.2011.

5. Vaikutukset

Turvataan yhdenmukaista menettelyä vammaisten henkilöiden tulkkauksen palvelun myöntämisessä.

6. Muut tiedot

OM 50/08/2010

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 PERINTÖKAAREN UUDISTAMISTARPEIDEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Perintökaaren uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 3.6.2004 (Oikeusministeriö, Työryhämietintöjä 2004:6)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:10)

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on tarpeellisin osin nykyaikaistaa perintökaari. Lainsäädännön tulisi suojata niitä, jotka olivat perittävästä taloudellisesti riippuvaisia, mutta samalla antaa perittäväälle mahdollisuus määrätä jäämistöstään edellyttäen, ettei edellä mainittujen asemaa loukata. Pesänselvitys- ja perinnönjakomenettelyä koskevien säännösten tulee osapuolten oikeusturvasta huolehtien edistää pesänselvityksen ja perinnönjaon joutuisaa toimittamista.

4. Organisointi

Valmistelija:

Markku Helin, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Perintökaari, joka tuli voimaan vuonna 1966, perustuu pääasiallisesti 1930-luvulla suoritettuun lainvalmisteluun. Laki suunniteltiin yhteiskuntaan, joka elinkeino- ja väestörakenteeltaan poikkesi olennaisesti nykyajan Suomesta. On tarpeen selvittää, miltä osin perintökaaren säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylain säädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Avopuolison asemaa koskevat muutokset valmistellaan kohdassa 6.2. mainitun hankkeen yhteydessä. Muutoin aikataulu avoin.

7. Hankkeen vaikutukset

Jäämistöstä annettavien etuuksien jakautuminen vastaisi entistä paremmin nykyisiä arvostuksia. Pesänselvitys ja perinnönjako voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2003

OM022:00/2003

6.2 AVOLIITON PURKAUTUMISEEN LIITTYVÄT VARALLISUUS-OIKEUDELLISET ONGELMAT

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on turvata avopuolison taloudellinen vähimmäissuoja avoliiton purkautuessa eron tai avopuolison kuoleman vuoksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tutustu avopuolisoiden yhteistalouden purkamista käsittelevään tietopakettiin.

Työryhmän mietintö 3.6.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:6, luku II)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:10, jakso 3.2)

Arviomuistio 23.5.2005

Lausuntotiivistelmä 8.9.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:22)

Työryhmän asettamispäätös 13.6.2008

Työryhmämietintö 10.12.2008 (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2008:10)

Lausuntotiivistelmä 8.4.2009 (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:6)

Yhteenveto kansalaispalautteesta 18.5.2009 (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:10)

HE 37/2010 vp

LaVM 23/2010 vp

Laki 26/2011

3. Keskeinen sisältö

Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta sisältää säännökset avopuolisoiden omaisuuden erottelusta ja yhteistalouteen annetun panoksen hyvittämisestä avoliiton päättyessä. Laissa määritellään avopuolisoiksi yhteistaloudessa asuvat parisuhteen osapuolet, joiden asuminen yhteistaloudessa on kestänyt vähintään viisi vuotta tai joilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi. Säännökset ovat pääosin tahdonvaltaisia.

Perintökaaren 8 luvun muutoksilla täydennetään avopuolison suojaa avoliiton päättyttyä siten, että avopuoliso voisi saada harkinnanvaraista avustusta toimeentulonsa turvaamiseksi toisen avopuolison kuoleman jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelija

Salla Lötjönen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Lainsäädäntö perustuu 2005 laadittuun arviomuistioon ja avoliittotyöryhmän mietintöön vuodelta 2008. Työryhmä ehdotti hallituksen esityksessä ehdotettujen säännösten lisäksi yhteiselämän lopettamista koskevia säännöksiä, joiden perusteella avopuoliso olisi voinut hakea määräaikaista käyttöoikeutta yhteisenä kotina käytettyyn asuntoon ja irtaimistoon kohtuullista korvausta vastaan. Lausuntopalautteen pohjalta näistä säännöksistä päätettiin luopua, säännösten tahdonvaltaisuutta lisättiin ja avopuolison määritelmää tarkennettiin lisäämällä viiden vuoden vähimmäiskestoaike niille avoliitoille, joissa ei ole yhteisiä lapsia.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi lakiesityksen 24. marraskuuta 2010. Tasavallan presidentti vahvisti lait 14. tammikuuta 2011. Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta (26/2011) ja siihen liittyvät lakimuutokset tulevat voimaan 1.4.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Sääntely selkeyttää avopuolisoiden varallisuusoikeudellista asemaa ja turvaa avopuolison taloudellisen vähimmäissuojan avoliiton purkautuessa. Mahdollisuus pesänjakajan määräämiseen vähentää tuomioistuimessa käsiteltäviä riitoja omaisuuden jaosta.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2005

OM038:00/2008

6.3 LAPSEKSIOTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa lapseksiottamista koskeva lainsäädäntö ja saattaa kansallisesti voimaan lasten adoptiota koskeva Euroopan neuvoston uudistettu yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio

Lausuntotiivistelmä 10.3.2008 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:7)

Asettamispäätös

Työryhmän mietintö 17.12.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 84/2010)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan uudistettavaksi adoptiota koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa.

Mietinnössä ehdotetaan mm. kotimaisen adoptioprosessin kehittämistä, muutoksia adoptioasioita käsittelevien viranomaisten organisointiin, ilman palvelunantajaa tapahtuvien kansainvälisten adoptioiden tuomista lupamenettelyyn piiriin sekä mahdollisuutta vahvistaa tuomioistuimessa sopimus adoptiolapsen yhteydenpidosta aikaisempaan vanhempansa adoption jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Lapseksiottamista koskeva laki (153/1985) tuli voimaan vuonna 1985. Sitä uudistettiin laajahkosti vuonna 1997 (175/1996), mm. jotta Haagin vuoden 1993 yleissopimus kansainvälisistä adoptioista voitiin saattaa Suomessa voimaan.

Uudistuksen taustalla olevia yhteiskunnallisia ja oikeudellisia kehityspiirteitä on selostettu työryhmän mietinnön s. 39 – 43.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausuntoja 18.2.2011 mennessä.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu työryhmän mietinnön s. 56 – 64.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2007

OM014:00/2008

6.4 HOLHOUS- JA EDUNVALVONTA-ASIOIDEN SELVITYS

1. Tavoite ja tehtävät

Holhousasioihin ja edunvalvontaan liittyvien muutos- ja kehittämistarpeiden selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Edunvalvojien valvonta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa 17.8.2009 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2009:21)

Asettamispäätös 20.8.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 4/2010)

Lausuntotiivistelmä 30.4.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 37/2010)
HE 203/2010 vp
LaVM 28/2010 vp
EV 251/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Lainsäädäntömuutoksilla lisätään muun muassa mahdollisuuksia myöntää poikkeuksia tai helpotuksia edunvalvojen velvollisuudesta antaa vuositili sekä täsmennetään holhousviranomaisen tilintarkastusvelvollisuuden sisältöä.

4. Organisointi

Valmistelija

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa on sovittu, että hallituskaudella selvitetään holhousasioihin ja edunvalvontaan liittyvät muutos- ja kehittämistarpeet.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi lakiesityksen 13 joulukuuta 2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainsäädäntömuutosten arvioidaan vähentävän vuosittain tehtävien holhoustilien määrää noin 5000:lla. Vuositilien tarkastukseen käytettävä aika maistraateissa tiliä kohden vähentyisi arviolta noin 10:llä prosenttiyksiköllä.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2009

OM034:00/2009

6.5 ASETUSEHDOTUS (EU) TIIVIIMMÄN YHTEISTYÖN KÄYNNISTÄMISESTÄ AVIOEROON JA ASUMUSEROON SOVELLETTAVAN LAIN ALALLA ("ROOMA III")

1. Tavoite ja tehtävät

Antaa kattavat säännökset avioeroasioissa sovellettavasta laista tiiviimpää yhteistyötä osallistuvissa jäsenmaissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 82 lopullinen, vihreä kirja

E 63/2005 vp, LaVL 22/2005 vp

KOM(2006) 399 lopullinen, asetusehdotus

U 53/2006 vp

LaVL 19/2006 vp

U-jatkokirjelmä 25.3.2008

LaVL 6/2008

KOM(2010) 104

KOM(2010) 105

U 13/2010

LaVL 7/2010

3. Keskeinen sisältö

Säädetään avio- ja asumuseroa koskevissa asioissa sovellettavasta laista. Suomi ei osallistu yhteistyöhön.

4. Organisointi

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Kun asetusehdotuksesta, joka koski avioeroasioiden sovellettavaa lakia ja tuomioistuinten toimivaltaa, ei saavutettu yhteismielisyyttä, eräät jäsenmaat pyysivät komissiolta ehdotusta tiiviimmän yhteistyön harjoittamisesta avioliittoasioissa sovellettavan lain alalla. Asetusehdotus on vastaus tähän pyyntöön.

6. Aikataulu

Asetus on annettu 20.12.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Sääntelyn tavoitteena on vähentää kansainvälisiin avioeroihin liittyviä ongelmia EU-valtioissa.

8. Muut tiedot

OM 8/482/2005

EU/2006/1185

EU/2005/0804

6.6 ASETUSEHDOTUS (EU) KANSAINVÄLISISTÄ PERINTÖASIOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja

E-kirjelmä 75/2005 vp

KOM(2009) 154, asetusehdotus

U 84/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan säännöksiä toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Keskeisenä liittymäperusteena olisi sekä toimivaltasäännöksissä että sovellettavaa lakia koskevissa säännöksissä perinnönjättäjän viimeinen asuinpaikka. Ehdotetun eurooppalaisen perintötodistuksen tavoitteena on helpottaa kansainvälisten perintöasioiden nopeaa ratkaisua siten, että perintötodistus olisi hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden pesänhoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 09 1606 7665

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotus annettiin syksyllä 2009 ja sitä koskevia neuvotteluja käydään neuvoston työryhmässä. Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaisi sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2005/0756

6.7 EU-SÄÄDÖS AVIOLIITON VARALLISUUSSUHTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA MUKAAN LUKIEN TOIMIVALTA JA VASTAVUORONIN TUNNUSTAMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton varallisuussuhteita koskevista kansainvälis-yksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen kansainvälisissä yhteyksissä esiin tulevista avioliittojen tai muiden yhteiselämän muotojen varallisuuskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta ei ole annettu. Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2006/1186

6.8 ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, jolla on tarkoitus korvata New Yorkissa vuonna 1956 tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset. Samalla tehtiin elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.listing
KOM (2009) 373, Komission ehdotus
U 56/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevista asioista sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja sisältää määräykset elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

5. Taustatietoja

Komissio on 28.7.2009 antanut ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan yhteisö sitoutuisi yleissopimukseen. Asiaa koskevat neuvottelut ovat meneillään neuvoston työryhmässä.

6. Aikataulu

Voimaansaattamisen aikataulu on avoin.

7. Hankkeen vaikutukset

Parannetaan mahdollisuuksia elatusapujen kansainväliseen perintään.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.9 LASTEN SUOJELUA KOSKEVAN VUODEN 1996 HAAGIN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Haagissa vuonna 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen hyväksyminen ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 6.4.2004

Työryhmän mietintö 24.8.2005, (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2005:11)

HE 218/2008

Laki 435/2009

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamis-oikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

5. Taustatietoja

Haagin 1996 sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.1.2002, ja sen on tällä hetkellä ratifioinut tai siihen on liittynyt kymmenen valtiota. Euroopan yhteisön jäsenmaiden kannalta Haagin 1996 sopimus on nk. jaetun toimivallan sopimus. Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet sopimuksen omasta puolestaan ja yhteisön puolesta 1.4.2003. Neuvosto valtuutti 5.6.2008 tietyt jäsenvaltiot, mm. Suomen sitoutumaan yleissopimukseen Euroopan yhteisön puolesta. Suomen hyväksymisasiakirja talletettiin Alankomaiden ulkoasiainministeriön huostaan 19.11.2010. Sopimus tulee siten Suomeen nähden voimaan 1.3.2011.

6. Aikataulu

Ks. kohta 5.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen ratifiointi parantaa lasten suojelua kansainvälisissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2004

OM047:00/2004

6.10 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen voimaansaattaminen Suomen osalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.listing.

Lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi 17.11.2009

HE 61/2010 vp

EV 108/2010 vp

Lait 779-782/2010

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on the international protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi allekirjoitti sopimuksen syyskuussa 2008. Eduskunta on 21.6.2010 hyväksynyt sopimuksen voimaansaattamista ja soveltamisesta annetun hallituksen esityksen sekä lain holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta. Tasavallan presidentti hyväksyi yleissopimuksen ja ehdotetut lait 21.6.2010. Suomen hyväksymisasikirja talletettiin Alankomaiden ulkoasiainministeriön huostaan 19.11.2010. Sopimus tulee siten Suomeen nähden voimaan 1.3.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen ratifiointi parantaa toimintarajoitteisten aikuisten suojelua kansainvälisissä tilanteissa, jos riittävä määrä valtioita sitoutuisi siihen.

8. Muut tiedot

OM 6/85/2006

OM043:00/2009

6.11 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS**1. Tavoite ja tehtävät****2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkkosivuilla

Luonnos hallituksen esitykseksi yleissopimuksen hyväksymisestä 9.6.2009

Lausuntotiivistelmä 18.9.2009 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:23)

HE 66/2010 vp

PeVL 29/2010 vp

LaVM 14/2010 vp

Laki 906/2010

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä.

Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Lötjönen, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67703

5. Taustatietoja

Suomi allekirjoitti yleissopimuksen tammikuussa 1996. Yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1 heinäkuuta 2000. Yleissopimuksen on ratifioinut tai vahvistanut tammikuussa 2011 yhteensä 16 jäsenvaltiota.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi yleissopimuksen 21 syyskuuta 2010 ja tasavallan presidentti 29 lokakuuta 2010. Hyväksymiskirja on talletettu Euroopan neuvoston pääsihteerille 29 marraskuuta 2010. Tasavallan presidentti antoi yleissopimuksen voimaansaattamista koskevan asetuksen 21 tammikuuta 2011. Yleissopimus tulee Suomea velvoittavaksi 1 maaliskuuta 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutukset ovat vähäiset, sillä kansallinen lainsäädäntömme ottaa huomioon lapsen kuulemiseen ja edustamiseen liittyvät kysymykset hallituksen esityksessä esitellyllä tavalla.

8. Muut tiedot

OM 5/84/2006

OM026:00/2009

6.12 ELATUSAPUJEN KANSAINVÄLISTÄ PERINTÄÄ KOSKEVIEN KESKUSVIRANOMAISEN TEHTÄVIEN SIIRTÄMINEN JA ELATUSVELVOITTEITA KOSKEVAN NEUVOSTON ASETUKSEN (EY) N:O 4/2009 TOIMEENPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on mahdollistaa elatusapujen kansainvälistä perintää koskevien tehtävien siirto ulkoasiainministeriöstä oikeusministeriöön ja tehdä lainsäädäntöön EU:n elatusapuasituksen tehokkaan soveltamisen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 2.2.2010

Asettamispäätös

Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2010 (Elatusapujen kansainvälisen perinnän organisointi)

HE 144/2010

Laki 1076/2010

3. Keskeinen sisältö

Sisältää lainsäädäntömuutokset ja muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen elatusapujen kansainvälistä perintää koskevien keskusviranomaistehtävien siirtämiseksi ulkoasiainministeriöstä oikeusministeriöön ja EU:n elatusapuasituksen 4/2009 soveltamiseksi Suomessa.

4. Organisointi

Asiaa valmistelemaan asetettu työryhmä antoi mietintönsä keväällä 2010. Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot ja hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syyskuussa 2010. Eduskunta hyväksyi lait 10.11.2010 ja tasavallan presidentti vahvisti ne 10.12.2010.

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Markku Helin, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

Suomi on osapuolena lukuisissa kansainvälisissä järjestelyissä, jotka koskevat elatusapujen valtakunnan rajat ylittävää perintää. Sopimusjärjestelyt pohjautuvat siihen, että kukin sopimusvaltio asettaa toimielimen välittämään vieraaseen valtioon meneviä tai sieltä tulevia elatusavun perintää koskevia hakemuksia. Suomessa tällaisia keskusviranomaistehtäviä hoitaa ulkoasiainministeriö. Keskusviranomaistehtävien järjestämistä pohtinut työryhmä ehdotti 30.6.2009 antamassaan mietinnössä (Ulkoasiainministeriön työryhmämuistioita 2009:7), että ulkoasiainministeriölle kuuluvat kansainvälistä elatusapujen perintää koskevat tehtävät siirrettäisiin oikeusministeriön hoidettaviksi. Tehtävien siirrosta on ministeriöiden kesken yhteisymmärrys.

Neuvoston asetus (EY) N:o 4/2009 toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa (elatusapuasetus) tuli voimaan 30.1.2009. Asetuksen soveltaminen alkaa 18.6.2011. Eräiden artiklojen osalta asetuksen soveltaminen alkaa kuitenkin jo 18.9.2010. Asetuksen soveltaminen edellyttää kansallisia toimenpiteitä.

6. Aikataulu

Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa (1076/2010) tuli voimaan 1.1.2011. Muut lait tulevat voimaan 18.6.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/41/2010

OM007:00/2010

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)
Julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

3. Keskeinen sisältö

Ensi vaiheessa kartoitetaan lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti, T., lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7713

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on lähetetty lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 15.10.2010. Lausuntopalautteesta laaditaan tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään keväällä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 RIKOSVAHINKOLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on tehdä eräitä tarkistuksia rikosvahinkolakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys surmansa saaneen läheisten korvaussuojasta (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:14)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:26)

Luonnos hallituksen esitykseksi 21.6.2010

HE 251/2010

EV 263/2010

3. Keskeinen sisältö

Alaikäiseen kohdistuneen seksuaalirikoksen aiheuttamasta kärsimyksestä rikosvahinkolain nojalla maksettavan korvauksen enimmäismäärää korotetaan. Rikosvahinkolain mukaisesta korvauksesta tehtävä perusvähennys kohdennetaan vain aineettomasta vahingosta maksettaviin korvauksiin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Uusi rikosvahinkolaki (1204/2005) tuli voimaan 1.1.2006. Tarkistukset pohjautuvat lain soveltamiskäytännön ja vaikutusten seurantaan ja arviointiin.

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt lain 18.1.2011. Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1.3.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Kärsimyskorvauksen enimmäismäärän korottaminen parantaa sellaisten henkilöiden korvaussuojaa, jotka ovat joutuneet alaikäisenä vakavan seksuaalirikoksen uhriksi. Perusvähennyksen kohdentaminen vain aiheettomasta vahingosta suoritettaviin korvauksiin parantaa erityisesti henkirikoksen uhrien läheisten korvaussuojaa.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2009

OM019:00/2010

7.3 MAANVUOKRALAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Maanvuokralain tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 2.2.2009

Maanvuokrasopimuksia ja niissä käytettyjä ehtoja koskeva selvitys 1.10.2008

Lausuntotiivistelmä 17.6.2009 (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:16)

Maanvuokralain tarkistamistyöryhmän mietintö (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 25/2010)

HE 145/2010 vp

EV 218/2010 vp

Lait 1140-1141/2010

3. Keskeinen sisältö

Rakennetun viljelmän ja maatalousmaan vuokran enimmäisvuokra-aikoja pidennetään. Maanvuokrasopimuksen päättämistä koskevat säännökset saatetaan ajan tasalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Maanvuokrasuhteita sääntelee maanvuokralaki (258/1966). Vuokraoikeuden kirjaamisesta sekä sen panttaamisesta säädetään maakaassa (540/1995). Hallitusohjelman mukaan maanvuokralainsäädäntöä uudistetaan siten, että vastaa rakentamista ja elinkeinotoimintaa varten tapahtuvan maan-vuokrauksen tarpeita.

6. Aikataulu

Laki maanvuokralain muuttamisesta tulee voimaan 1.2.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Sopimusvapauden laajentaminen lisää osapuolten käytettävissä olevia vaihtoehtoja ja mahdollistaa mm. aikaisempaa pitempien pellonvuokrasopimusten tekemisen. Vuokrasopimuksen päättämistä koskevien säännösten uudistaminen parantaa erityisesti vuokralaisen oikeusturvaa.

8. Muut tiedot

OM 7/42/2007

OM038:00/2009

7.4 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio - UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa vuonna 2011 arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

Yleissopimus ei aiheuta keskeisiä muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön, vaikka sopimus tulisikin Suomea sitovaksi.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.5 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä

E-kirjelmä 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa vuonna 2011 arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.6 SELVITYSDIREKTIIVIN JA RAHOITUSVAKUUSDIREKTIIVIN MUUTOSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopapereiden selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin 98/26/EY sekä rahoitusvakuusdirektiiviin 2002/47/EY direktiivillä 2009/44/EY tehdyt muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi 2009/44/EY selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopapereiden selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin 98/26/EY ja rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin 2002/47/EY muuttamisesta linkitettyjen järjestelmien sekä lainasaamisen osalta

HE 69/2010 vp

TaVM 15/2010 vp

EV 133/2010 vp

Lait 887/2010, 888/2010 ja 889/2010

3. Keskeinen sisältö

Selvitysdirektiivin muutoksilla laajennetaan selvitysjärjestelmien suojaa tilanteissa, joissa järjestelmän toimintaan osallistuva osapuoli tulee maksukyvyttömäksi. Muutokset koskevat muun muassa selvitysjärjestelmien keskinäisiä yhteyksiä sekä yöllä tapahtuvaa selvitystoimintaa. Rahoitusvakuusdirektiivin muutokset koskevat ennen kaikkea luottosaatavien lisäämistä direktiivin soveltamisalaan kuuluviin vakuustyypeihin, mikä vahvistaa jonkin verran luottosaatavan vakuudeksiottajan asemaa. Muutosten täytäntöönpanon yhteydessä selvennetään samalla luottosaatavien vakuuskäyttöä koskevia kansallisia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Selvitysdirektiivi on Suomessa pantu täytäntöön ns. nettoutuslailla (1084/1999) ja rahoitusvakuusdirektiivi rahoitusvakuuslailla (11/2004). Luottosaatavien vakuuskäyttöön vaikuttavia säännöksiä on myös velkakirjalaisissa (622/1947).

6. Aikataulu

Muutosdirektiivin edellyttämät kansalliset säädökset on annettava viimeistään 30.12.2010 ja niiden on tultava voimaan viimeistään 30.6.2011. Hallituksen esityksessä ehdotetut lait nettoutuslain, rahoitusvakuuslain ja velkakirjalain muuttamisesta on annettu 22.10.2010. Nettoutuslain muutokset tulevat voimaan 1.2.2011. Muut muutokset ovat tulleet voimaan 30.12.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Muutokset parantavat selvitysjärjestelmien suojaa järjestelmäriskeiltä, joita esiintyy selvitysjärjestelmän toimintaan osallistuvan osapuolen tullessa maksukyvyttömäksi. Suojan paraneminen lisää mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen, kuten yöaikaisen selvityksen käyttöön ottamiseen. Samalla suomalaisen selvitystoiminnan mahdollisuudet mukauttaa toimintansa alan kansainväliseen kehitykseen paranevat. Samalla parannetaan mahdollisuuksia lainasaamisten käyttöön vakuutena rahoitusmarkkinoilla.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2008

EU/2008/0917

7.7 MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Maksuviivästyisdirektiivin 2000/35/EY korvaaminen uudella direktiivillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2009) 126 lopullinen

U 39/2009 vp ja jatkokirjelmä 14.6.2010

3. Keskeinen sisältö

Uudella direktiivillä tarkistetaan ja täydennetään voimassa olevan maksuviivästyisdirektiivin säännöksiä, jotta kaupallisissa toimissa tapahtuvia maksuviivästyksiä voidaan torjua nykyistä tehokkaammin. Uutta on mm. velkojan oikeus saada aina maksun viivästyessä velalliselta 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista sekä maksuaikojen aikaisempaa täsmällisempi sääntely.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Ehdotus on osa kasvua ja työllisyyttä tukevaa Lissabonin strategiaa. Sillä pannaan osaltaan täytäntöön eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite ("Small Business Act", KOM(2008) 394) ja Euroopan talouden elvytyssuunnitelmasta annettu komission tiedonanto (KOM(2008) 800).

6. Aikataulu

Euroopan parlamentti on hyväksynyt direktiivin 20.10.2010, ja neuvoston on tarkoitus hyväksyä se tammikuussa 2011. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään kahden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivin arvioidaan edistävän sitä, että yritykset ja viranomaiset suorittavat maksuvelvoitteensa oikea-aikaisesti, ja siten parantavan erityisesti pk-yritysten kassavirtaa ja tukevan niiden kilpailukykyä.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2009

EU/2009/0800

7.8 EU:N ASUNTOLUOTTOJA KOSKEVA SÄÄNTELY

1. Tavoite ja tehtävät

Asuntoluottoja koskevan yhteisösääntelyn tarpeen arvioiminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, onko yhteisötasolla tarpeen säätää asuntoluotoista ja muista sellaisista luotoista, joiden vakuutena on kiinteistö, tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin rajat ylittävien kiinnitysluottomarkkinoiden toiminnan edistämiseksi sekä rahoitusmarkkinoiden vakuuden turvaamiseksi. Komission alustavan arvion mukaan lainsäädäntöä tarvittaneen mm. luottojen mainonnasta, luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta ennen luottosopimuksen tekemistä ja lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Komission tavoitteena on antaa asuntoluottoja koskeva direktiiviehdotus helmimaaliskuussa 2011.

7. Vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti vasta, kun on päätetty mahdollisten säädösehdotusten sisällöstä.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.9 DIREKTIIVI KULUTTAJIEN OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komission direktiiviehdotukseen on yhdistetty osittain uudistettuina neljä nykyistä kuluttajansuojadirektiiviä (kotimyynti, kohtuuttomat sopimusehdot, etämyynti, ja kulutus-tavaran kauppa). Tavoitteena on lisätä rajat ylittävää kuluttajankauppaa ja parantaa siten sisämarkkinoiden toimintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 744 lopullinen, vihreä kirja

E 26/2007 vp

Suomen lausunto komissiolle 14.6.2007

KOM(2008) 614 lopullinen

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus koskee kaikentyypisiä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimuksia. Ehdotuksessa on suhteellisen vähän uutta sääntelyä nykyisiin direktiiveihin verrattuna. Merkittävin muutos on, että direktiivi olisi täysharmonisoiva, eli jäsenmaat eivät saisi omissa sääntelyssään poiketa siitä. Nykyiset direktiivit ovat ns. minimisää-döksiä, joten jäsenvaltioilla on ollut oikeus ylläpitää korkeampaa kuluttajansuojan tasoa.

Neuvoston joulukuussa 2010 asiallisesti hyväksymä yleisnäkemyks direktiivistä merkitsee sääntelyn supistumista olennaisesti komission ehdotukseen verrattuna. Direktiivi sisältäisi vain kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevat säännökset. Kulutustavaran kauppa ja kohtuuttomia sopimusehtoja koskevasta sääntelystä luovuttaisiin, jolloin nykyiset minimitasoiset direktiivit jäisivät voimaan muuttamattomina.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7672

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus perustuu komission helmikuussa 2007 antamaan vihreään kirjaan kuluttajansuojaa koskevan yhteisön säännösten tarkistamisesta sekä vihreän kirjan pohjalta järjestettyyn kuulemiseen.

6. Aikataulu

Komissio antoi direktiiviehdotuksen 8.10.2008. Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on alkanut marraskuun 2008 lopulla ja Euroopan parlamentissa tammikuussa 2009. Joulukuussa 2010 coreper hyväksyi direktiivistä neuvoston yleisnäkemyksen, joka on tarkoitus hyväksyä muodollisesti maatalousneuvostossa 24.1.2011. Parlamentin IMCO-valiokunta aikoo äänestää mietinnöstään 27.1. ja täysistuntokäsittely olisi maaliskuuhun 2011. Puheenjohtajavaltio Unkari pyrkii 1. lukemisen sopimukseen neuvoston ja parlamentin kesken.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

Komission ehdotuksen toteutuminen olisi merkinnyt useita heikennyksiä kuluttajansuojaan Suomessa sekä johtanut kansallisen sopimusoikeusjärjestelmän hajaantumiseen periaatteiltaan epä johdonmukaiseksi ja epäyhtenäiseksi. Neuvoston yleisnäkemys sitä vastoin vastaa lähes täysin Suomen tavoitteita. Rajaamalla EU-sääntely yleisnäkemyksen mukaisesti koti- ja etämyyntiin vältetään kansallisen sopimusoikeusjärjestelmän pirstoutuminen. Kuluttajansuojaan yleisnäkemys toisi toisaalta joitakin parannuksia ja toisaalta joitakin heikennyksiä, mutta heikennysten merkitys on huomattavasti vähäisempi kuin komission ehdotuksessa.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

7.10 AIKAOSUUKSIA JA MARKKINOINTIARPAJAJAISIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön uusi aikaosuusdirektiivi 2008/122/EY sekä tarkistaa markkinointiarpajaisia koskevat säännökset vastaamaan Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa C-304/08 antaman tuomion mukaista unionin lainsäädännön tulkintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.12.2009

Työryhmämietintö 29.6.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 56/2010)

HE 220/2010 vp

TaVM 39/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajansuojalain 10 luvun soveltamisalaa laajennettaisiin aikaosuusdirektiivin mukaisesti koskemaan aikaosuussopimusten lisäksi uudentyypisiä pitkäkestoisia lomatuotteita, ns. alennuslomaklubeja, sekä aikaosuuksien ja pitkäkestoisten lomatuotteiden välityssopimuksia ja aikaosuuksien vaihtosopimuksia. Keskeiset säännökset koskevat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteita, sopimuksen sisältöä ja sopimuskieltä, kuluttajan oikeutta peruuttaa sopimus ja kieltoa ottaa kuluttajalta ennakkomaksuja peruuttamisaikana. Säännökset vastaavat pitkälti voimassa olevaa lakia, mutta tulisivat koskemaan myös soveltamisalaan tulevia uusia sopimustyyppisiä. Peruuttamisaika olisi nykyisen 10 päivän sijasta 14 päivää.

Työryhmän mietintö sisältää lisäksi ehdotuksen ns. vastikkeellisia markkinointiarpajaisia koskevien kieltojen kumoamiseksi. Markkinointiarpajaisiin osallistuminen voitaisiin siten rajoittaa vain hyödykkeen ostajiin. Muutos johtuu unionin tuomioistuimen yllä mainitusta ratkaisusta, jossa se on katsonut tämänkaltaisten yleisten kieltojen olevan sopimattomista kaupallisista menettelyistä annetun direktiivin 2005/29/EY vastaisia.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7672

5. Taustatietoja

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/122/EY kuluttajien suojaamisesta aikaosuuksia, pitkäkestoisia lomatuotteita, jälleenmyyntiä ja vaihtoa koskeviin sopimukseen liittyvien tiettyjen seikkojen osalta (ns. aikaosuusdirektiivi) annettiin 14 päivänä tammikuuta 2009. Direktiivi on pantava täytäntöön 23 päivään helmikuuta 2011 mennessä.

Direktiivi korvaa vuonna 1994 annetun direktiivin 94/47/EY ja sen tavoitteena on erityisesti sääntelyn soveltamisalaa laajentamalla korjata nykyisen lainsäädännön epäkoh-
tia.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 29.10.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Suomen täytäntöönpanolain soveltamisala on jo nykyisin direktiivin 94/47/EY soveltamisalaa laajempi. Komission ongelmallisiksi havaitsemia uusia lomatuotteita ei toistaiseksi ole ollut tarjolla Suomen markkinoilla. Uudistuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia aikaosuuksien kotimarkkinoihin. Etelä-Euroopan lomakohteissa markkinoinnin kohteeksi joutuvien suomalaisten lomalaisten oikeusasema paranee.

Markkinointiarpajaisten vastikkeettomuuskiellon kumoaminen helpottaa markkinointiarpajaisten järjestämistä, koska enää ei tarvitsisi huolehtia siitä, miten muutkin kuin hyödykkeen ostajat voisivat osallistua arpajaisiin. Tämä saattaa lisätä markkinointiarpajaisten käyttöä myynninedistämiskeinona.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2009

OM045:00/2009

7.11 YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

YK:n kauppakonvention (CISG) 92 artiklan mukaisen varauman peruuttaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 23.3.2009

Avtalsslutande vid internationella köp av varor. TemaNord 2009:507

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on peruuttaa YK:n kauppakonvention tehty varauma, jonka mukaan Suomi ei sitoudu noudattamaan konvention II osan määräyksiä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemisestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Suomi on ratifioinut YK:n kauppakonvention vuonna 1987, ja se on tullut Suomen osalta voimaan 1.1.1989. Ratifioidessaan konvention Suomi teki varauman, jonka mukaan se ei sovelle konvention II osan määräyksiä. Norja, Ruotsi ja Tanska tekivät vastaavan varauman. Suomi valmisteleekin varauman peruuttamista yhteistyössä muiden varauman tehneiden Pohjoismaiden kanssa.

6. Aikataulu

Muistiosta on saatu lausunnot keskeisiltä etujärjestöiltä. Luonnos hallituksen esitykseksi valmistellaan virkatyönä keväällä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Varauman peruuttaminen selkeyttäisi oikeustilaa ja parantaisi sopimuspuolten mahdollisuuksia ennakoida, mitä oikeussääntöjä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemiseen sovelletaan.

8. Muut tiedot

OM 2/42/2009

7.12 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (ROOMA I)

1. Tavoite ja tehtävät

Tehdään kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitteita, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpääntöön.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Tällaisia säännöksiä on muun muassa merilaisia. Teknisluonteisia tar-

kistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin. Tavoitteena on, että esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.13 EUROOPPALAISEN SOPIMUSOIKEUDEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa pohditaan vaihtoehtoja, joilla voitaisiin kehittää eurooppalaista sopimusoikeutta ja siten mm. poistaa jäsenvaltioiden sopimusoikeudellisten säännösten eroavuuksista aiheutuvia haittoja sisämarkkinoiden toiminnalle.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7672

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvosto kehotti vuonna 1999 tutkimaan kokonaisvaltaisesti tarvetta lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisoikeudellisissa asioissa esteiden poistamiseksi riita-asioiden sujuvalta käsittelyltä.

Komissio on antanut EU-sopimusoikeudesta kolme tiedonantoa (2001, 2003 ja 2004). Tiedonannoissa on esitetty muun muassa Euroopan sopimusoikeuden yhteisen viitekehysten luomista.

Komissio teki vuonna 2005 laajan tutkijaryhmän kanssa sopimuksen yhteistä viitekehystä koskevan ehdotuksen laatimisesta. Tutkijaryhmä on julkaissut ehdotuksensa tammikuussa 2009.

Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena on esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen.

6. Aikataulu

Komission asettama määräaika esittää näkemyksiä vihreästä kirjasta päättyy 31.1.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhtenä vaihtoehtona kaavailtu Euroopan sopimusoikeuden yhteinen viitekehys tähtää EU:n sopimusoikeudellisen sääntelyn johdonmukaisuuden lisäämiseen ja laadun parantamiseen. Viitekehyksellä ei olisi välittömiä vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön. Mahdollisten muiden kehittämisehdotusten vaikutuksia on ennen aikaista arvioida.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.14 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

E 49/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti, T., lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7713

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Komissio antoi elokuussa 2008 ehdotuksen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan liittymisestä yhteisön puolesta ja neuvosto päättäneesi asiasta alkuvuonna 2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. Komissio antoi ehdotuksen neuvoston päätökseksi pöytäkirjan allekirjoittamisesta 3.3.2009. Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja on valmisteilla mutta Suomi ei osallistu valmisteluun. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

7.15 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.-1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyaikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.16 KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän on yksilöitävä OTT Mia Hoffrénin selvityksen ja siitä saadun lausuntopäätteen pohjalta, miltä osin julkisen palvelun asiakkaan asema kuluttajansuojanäkökulmasta poikkeaa yksityisesti tuotetun vastaavan tyyppisen palvelun asiakkaan asemasta, ja arvioitava, voidaanko oikeudellisia eroja pitää perusteltuina. Siltä osin kuin eroavaisuudet eivät ole perusteltuja, työryhmän on tehtävä ehdotus eroavaisuuksien poistamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OTT Mia Hoffrénin kuluttajaoikeudellinen selvitys julkisen hyvinvointipalvelun asiakkaan asemasta, oikeusministeriön julkaisu 2009:4

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2010

Lausuntotiivistelmä

3. Keskeinen sisältö

Julkisten palveluiden tuottaminen on uudistunut. Perinteisten julkisyhteisön itse tuottamien palveluiden lisäksi tarjolla on myös ostopalveluina hankittuja palveluja sekä palveluja, jotka asiakas saa käyttämällä kunnan antamaa palveluseteliä. Palvelumallien uudistuessa on noussut esiin kysymys julkisten ja yksityisten palvelujen rajanvedosta ja kuluttajaoikeuden periaatteiden soveltamisesta myös julkisiin palveluihin.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Tuomo Antila, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö

Neuvotteleva virkamies Ulla Karhu, työ- ja elinkeinoministeriö

Ylitarkastaja Marko Peltonen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies

Asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Lakimies Elina Akaan-Penttilä, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry

Hallituksen jäsen, professori Anneli Pohjola, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto

Pysyvät asiantuntijat:

Lakimies Juha-Pekka Konttinen, Vammaisfoorumi ry

Oikeustieteen tohtori Mia Hoffrén

Työryhmän sihteerinä toimii tutkija Sanna Mustasaari oikeusministeriöstä.

5. Taustatietoja

Työryhmän asettaminen liittyy valtioneuvoston kuluttajapoliittisessa ohjelmaan vuosille 2008-2011. Ohjelman mukaan on selvitettävä, miten kuluttajaoikeuden periaatteiden toteutuminen voidaan turvata julkisissa palveluissa.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 15.2.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/471/2009

OM029:00/2010

8. YHTIÖOIKEUS

8.1 YHDISTYSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhdistyslain tarkistaminen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten parantamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 16.3.2007

Lausuntopyyntö arviomuistiosta 30.3.2007

Tiivistelmä arviomuistiosta annetuista lausunnoista

Muistio yhdistyslain tarkistamisesta, päivitetty versio 26.10.2007

Kutsu keskustelutilaisuuteen yhdistyslain tarkistamisesta 8.10.2007

Asettamispäätös

Yhdistyslain tarkistamistyöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös 11.12.2007

Tilannekatsaus seurantaryhmälle 13.2.2008

Tilannekatsaus II seurantaryhmälle 23.4.2008

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Lausuntopyyntö ja lausunnon antaminen verkossa

2009:12 Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän mietinnöstä (OMTR 2008:3) annetuista lausunnoista

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdistyslain, tilintarkastuslain ja puoluelain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, tilintarkastuslain 57 §:n ja puoluelain muuttamisesta (HE 267/2009 vp)

Yhdistyslaki

Eduskunnan lakivaliokunnan mietintö (LaVM 8/2010 vp)

Eduskunnan vastaus (EV 73/2010 vp)

Yhdistyslain muutokset voimaan 1. syyskuuta (tiedote 30.8.2010)

Yhdistyslakiopas 30.09.2010 Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 8/2010)

Laki yhdistyslain muuttamisesta (678/2010)

Laki tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta (679/2010)

Laki puoluelain muuttamisesta (680/2010)

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on yhdistyslain tarkistaminen siten, että laki entistä paremmin vastaisi nykyaikaisen järjestö- ja kansalaistoiminnan vaatimuksia. Erityisesti tavoitteena on parantaa yhdistysten mahdollisuuksia valita kullekin yhdistykselle sopiva hallintomalli, parantaa jäsenten vaikutusmahdollisuuksia tekemällä mahdolliseksi tietoliikenneyhteyksien ja muiden teknisten apuvälineiden käyttäminen yhdistyksen päätöksenteossa sekä uudistaa yhdistyksen talouden ja hallinnon tarkastusta koskevat säännökset ajan tasalle. Erikseen on syksyllä 2010 selvitetty verkossa tapahtuvaan yhdistystoimintaan liittyviä

kysymyksiä Leo Straniusin ja Lasse Laaksosen Verkkovaikuttamista 2010-luvulla – selvityksessä (Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 1/2011)

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

5. Taustatietoja

Yhdistyslain (503/1989) 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella yhdistysrekisterin pito siirrettiin oikeusministeriöstä patenti- ja rekisterihallitukseen. Muuten lakiin on sen voimassaoloaikana tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Lainmuutokset tulivat voimaan 1.9.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Muutokset parantavat yhdistysten mahdollisuuksia lisätä jäsenten mahdollisuuksia osallistua yhdistysten päätöksentekoon, sekä parantavat mahdollisuuksia järjestää yhdistysten talouden ja hallinnon tarkastus sisäisiä että ulkopuolisia tarpeita varten tarkoitukseenmukaisella tavalla.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2006

OM039:00/2007

8.2 SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Säätiölainsäädäntö muutetaan vastaamaan nykyaikaisen säätötoiminnan tarpeita.

2. Hanketta edeltävät asiakirjat

Patenti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patenti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

3. Hankkeeseen kuuluvat asiakirjat

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuiston liite
Tiivistelmä lausuntopalautteesta

4. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja.

5. Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7664

6. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patenti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

7. Aikataulu

Arviomuistiosta annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

8. Hankkeen vaikutukset

Vaikutusten arvioimiseksi lausunnonantajilta on pyydetty tietoja arvioita kaavailtujen muutosten vaikutuksista.

9. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.3 EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevan asetuksen valmisteluun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 14.5.2008 päivätty luonnos ehdotukseksi eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevaksi asetukseksi, http://ec.europa.eu/internal_market/company/epc/index_en.htm

Lausuntotiivistelmä

U 41/2008 vp, jatkokirje 30.10.2009

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on luoda uusi EU-asetukseen perustuva yksityinen osakeyhtiömuoto.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664.

5. Taustatietoja

Komissio antoi 26.5.2008 asetusehdotuksen eurooppalaisesta yksityisestä yhtiöstä (European private company, EPC tai Societas Privatas Europea, SPE). Asiaa on käsitelty kilpailukykyneuvostossa 3.- 4.12.2009 mutta lähinnä työntekijöiden osallistumisoikeutta koskevien erimielisyyksien vuoksi asia palautui neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Hanketta käsitellään mahdollisesti toukokuun 2011 kilpailukykyneuvostossa.

7. Hankkeen vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Erityisesti konsernimuotoiset yhtiöt, jotka perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä muissa EU-valtioissa, voisivat muuttaa pääomarakenteen ja hallintomallin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn. Pienempien yhtiöiden osalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat lähinnä siitä, miten selkeäksi sääntely muodostuu.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2008

8.4 EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on julkaissut lausuntopyynnön sekä soveltuvuustutkimuksen, joiden tarkoituksena on kartoittaa tarve mahdollisen Eurooppa-säätiö asetuksen laatimiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus ovat tulostettavissa osoitteessa:

http://ec.europa.eu/internal_market/company/eufoundation/index_en.htm

3. Keskeinen sisältö

Komissio haluaa kartoittaa, mitä sääntelykeinoja säätiökentässä toimivat tahot pitävät asianmukaisina rajat ylittävissä säätiötoiminnassa mahdollisesti esiintyvien yhtiö- ja veroesteiden poistamiseksi.

4. Toimenpiteet

Suomi lähetti valtioneuvoston koordinoitun kannan komissiolle toukokuussa 2009. Vastauksessaan Suomi katsoi, ettei se tässä vaiheessa katsonut olevan tarvetta eurooppalaisen säätiöasetuksen laatimiselle.

5. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

6. Taustatietoja

7. Aikataulu

Komissio ei ole ilmoittanut asian jatkoaikataulua, mutta komissio harkitsee asetusehdotuksen antamista aikaisintaan syksyllä 2011.

8. Hankkeen vaikutukset

9. Muut tiedot

OM 1/472/2009

8.5 OSUUSKUNTALAIN UUDISTAMINEN MUUN YHTEISÖLAINSAÄDÄNNÖN KEHITYSTÄ VASTAAVASTI

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys osuuskuntalain uudistamiseksi siten, että uusi vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta osakeyhtiölakia

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Osuuskuntalakia muutetaan siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta uutta osakeyhtiölakia.

4. Toimenpiteet

Oikeusministeriössä laaditaan virkatyönä arvio osuuskuntalain muutostarpeesta.

5. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

6. Taustatietoja

Vuonna 2001 voimaan tulleen osuuskuntalain mallina on vuoden 1954 osuuskuntalaki ja vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Tämän jälkeen osakeyhtiölainsäädäntö on uudistettu vuonna 2006 voimaan tulleella uudella osakeyhtiölailla. Osuuskaupat, osuuspankit, Metsäliitto ja Pellervo-seura ovat ehdottaneet oikeusministeriölle, että osuuskuntalaki uudistettaisiin soveltuvien osien uutta osakeyhtiölakia vastaavasti. Oikeusministeriössä laaditaan virkatyönä yhteistyössä ehdottajien kanssa yksityiskohtainen arvio siitä, miten osuuskuntalaki tulisi muuttaa tavoitteen toteuttamiseksi.

7. Aikataulu

Arviomuistio laaditaan keväällä 2011. Arviomuistiosta järjestetään laaja lausuntokierros keväällä ja kesällä 2011. Saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto ja jatkotoimista päätetään myöhemmin.

8. Hankkeen vaikutukset

Osuuskuntien toimintaedellytykset saatetaan yhteisölaainsäädännön osalta soveltuvien osien vastaamaan osakeyhtiöiden toimintaedellytyksiä.

9. Muut tiedot

OM 2/41/2011

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke 7.14 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS

1. Tavoite ja tehtävät

Sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamisen edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 1.2.2010

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisen menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

EV 243/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren otettaisiin säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin kirjaamisviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädettäisiin laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaarella (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Nykyisen lainsäädännön mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamista ja monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Uudistuksen aikataulu ja toteuttaminen on ollut sidoksissa pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa päätettyyn kirjaamisasioiden siirtoon käräjäoikeuksilta Maanmittauslaitokselle, joka on tullut voimaan 1.1.2010. Hallituksen esitys annettiin

17.9.2010. Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 13.12.2010. Lakien voimaantulosta säädetään myöhemmin erikseen lailla.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaisi kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka olisi nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentäisivät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentäisi viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.3 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tavoitteena on vesilainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

Toimikunnan mietintö 16.6.2004 (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2)

Työryhmän asettamispäätös 1.6.2005

Lausuntotiivistelmä 12.8.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:20)

Työryhmän mietintö 16.6.2006 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:13)

Lausuntotiivistelmä 23.1.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:26)

HE 277/2009 vp

MmVL 16/2010 vp

TaVL 13/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hanketta valmistelleet vesilakitoimikunta ja vesilakityöryhmä ovat ehdottaneet vesilain uudistamista kokonaisuudessaan ja laatineet ehdotuksen uudeksi vesilainiksi sekä muuhun lainsäädäntöön tehtäviksi muutoksiksi. Hallituksen esitys on viimeistelty oikeusministeriön, ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön virkatyönä. Ehdotuk-

nessa on otettu huomioon vesilakitoimikunnan ja vesilakityöryhmän mietinnöstä annettu laaja lausuntopalaute.

Uudistuksella ajanmukaistettaisiin vesilain sääntelytekniikka. Vesien käyttöä ja vesitaloushankkeita koskevassa aineellisessa sääntelyssä ei tapahtuisi merkittäviä muutoksia. Vesioikeudellisten menettelyiden tehostamisen myötä katselmustoimituksesta ja loppu-tarkastuksesta voitaisiin luopua. Uudistuksen yhteydessä tehtäisiin muutoksia useisiin vesilakia sivuaviin lakeihin. Uudistus selkeyttäisi vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain välisiä suhteita vesiasioissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Vesilainsäädäntöä on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta vesilainsäädäntö on tarpeen tarkistaa ja ajanmukaistaa kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 15.1.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistus selkeyttää yleisesti vesilain järjestelmää ja menettelyä vesiasioissa. Vesien yleiskäytössä ja vesitaloushankkeiden sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Uudistus tehostaa pienten vesitaloushankkeiden ja ojitustoiminnan valvontamahdollisuuksia, purojen suojelua ja parantaa vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamisedellytyksiä. Vesitaloushankkeista johtuvat kalataloudelliset menetykset voitaisiin kompensoida aiempaa joustavammin. Uudistus tehostaisi vesiasioden käsittelyä ja nopeuttaisi laajojen lupa-asioiden käsittelyä aluehallintovirastossa.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2004

OM 191:00/06/06/2000

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 18.9.2009

Työryhmämietintö 11.12.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:20)

HE 52/2010 vp , L 632/2010

Työryhmän määrääjän jatkamispäätös 10.12.2010

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työ jakaantuu kahteen vaiheeseen. Työryhmän tehtävänä on ensimmäisessä vaiheessa arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Työryhmän tulee tältä osin antaa ehdotuksensa marraskuun 2009 loppuun mennessä.

Seuraavassa vaiheessa työryhmän tulee selvittää, ovatko velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet ajan tasalla. Työryhmän tehtävänä on myös selvittää, voidaanko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tulee myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoiminnan kannalta. Lisäksi työryhmän tulee arvioida, antaako nykyinen ulosottokaaren mukainen vapaakuukausimalli riittävän taloudellisen suojan velallisille. Vielä työryhmän tulee selvittää, millä tavalla voitaisiin toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7718

Jäsenet

Neuvotteleva virkamies Ulla Karhu, työ- ja elinkeinoministeriö

Johtava lakimies Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto

Puheenjohtaja Jyrki Lindström, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry

Sosiaali- ja potilasasiamies Miikkael Liukkonen, Vantaan kaupunki

Johtava talous- ja velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät

Ulosottojohtaja Juhani Toukola, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto

Käräjätuomari Riitta Kiiski, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7722

5. Taustatietoja

Hallituksen helmikuussa 2009 ns. politiikkariihessä tekemän linjauksen mukaan konkurssiin joutuneille yrittäjille ja ylivelkaantuneille on annettava uusi mahdollisuus. Niin yrityksiä kuin yksityishenkilöitä on kannustettava hakemaan neuvoja ja apua velkaantumisongelmiensa ratkaisemiseen niin varhain kuin mahdollista. Lisäksi maksuhäiriöpolitiikkaa ja velkajärjestelyprosesseja tarkistetaan, jotta konkurssiin menneiden yrittäjien paluu yrittäjätoimintaan tai työmarkkinoille on mahdollista nykyistä nopeammin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 21.9.2009 - 31.12.2010. Työryhmän työn ensimmäisestä vaiheesta annettiin mietintö "Maksuohjelman kesto" joulukuussa 2009. Lausunnoille asetettu määräaika päättyi 20.1.2010. Hallituksen esitys (HE 52/2010) johti lainmuutokseen (L 632/2010), joka tuli voimaan 1.8.2010. Oikeusministeriön 10.12.2010 antamalla päätöksellä työryhmän määräaika jatkettiin 31.3.2011 saakka.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta velallisten nopeampaan palaamiseen yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2009

10.2 KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Konkurssilain eräiden säännösten tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.1.2010

Työryhmämietintö 30.9.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2010)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on arvioida sitä, onko niin sanottua itsekriminointisuoja koskevien säännösten lisääminen konkurssilakiin tarpeellista. Lisäksi työryhmän tulee selvittää, voidaanko pesänhoitajalle antaa tehtäväksi rikosilmoituksen tekeminen ja onko syytä nostaa raukeavissa konkurssipesissä pesänhoitajalle maksettavan palkkion ylärajaa. Kokonaismenot eivät kuitenkaan saa kasvaa. Vielä työryhmän tehtävänä on ehdottaa korjausta takaisinsaantikanteen määräaikaan julkisselvityksenä jatkuvan konkurssin osalta sekä ehdottaa tarvittaessa muita vähäisempiä korjauksia ja täsmennyksiä konkurssilakiin.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7718

Jäsenet

Arko-Koski, Eeva, konkurssiasiamies

Heiskanen, Jussi, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Hupli, Tuomas, OTT

Kukkonen, Arto, asianajaja, asianajotoimisto HH Partners Oy

Sistonen, Satu, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö

Sihteeri

Kare, Tuomo, konkurssiylitarkastaja OTL, konkurssiasiamiehen toimisto

Työryhmän pysyvä asiantuntija OTM Mikko Marttila. Työryhmä voi kuulla työnsä aikana myös muita asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Suomalaisessa oikeuskäytännössä ilmenneiden tapausten vuoksi on käynyt aiheelliseksi selvittää, tulisiko myös konkurssilakiin lisätä säännökset itsekriminointisuojaan vai onko riittävää, että pesänhoitajat ja tuomioistuimet suoraan noudattavat korkeimman oikeuden ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 19.11.2010 mennessä. Lausuntotiivistelmä valmistuu helmikuussa 2011. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2011.

7. Vaikutukset

Tarkoitus on vähentää epäselvyyttä, joka nyt kohdistuu pesänhoitajan asemaan suhteessa itsekriminointisuojaan. Palkkiota koskevalla muutoksella on tarkoitus parantaa selvitystyön edellytyksiä paljon työtä vaativissa konkurssipesissä. Selvitystyöhön käytettäviä kokonaismenoja ei kuitenkaan lisätä. Takaisinsaantikanteen määräaika koskevalla lainmuutoksella korjataan laissa oleva aukko.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2010

OM002:00/2010

11. RIKOSOIKEUS

11.1 RIKOSLAIN KOKONAISUUDISTUKSEN LOPPUUNSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Selvitys rikoslain kokonaisuudistuksen teknisen loppuunsaattamisen edellyttämistä lainsäädännön muutostarpeista, laajuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Kokonaisuudistuksen loppuun saattamiseksi on mahdollisesti tarkoitus säätää lakitekniisesti uusi, rakenteeltaan johdonmukainen ja kirjoitusasultaan yhdenmukainen rikoslaki.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmiehen asettamispäätös 14.2.2007

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus on selvittää miten rikoslain eri osastot ja luvut tulisi järjestää, jotta uusi rikoslaki muodostaisi lakiteknisesti johdonmukaisen ja toimivan kokonaisuuden. Jäljellä olevien rikoslain ulkopuolisten rangaistussäännösten suhdetta rikoslain säännöksiin tulee selvittää sekä arvioida niiden ajanmukaistamisen ja yhtenäistämisen edellyttämien lainmuutosten tarvetta ja laajuutta. Myös erityislainsäädäntöön sisältyvät, rikoslakiin viittaavat säännökset on kartoitettava. Säädettävässä uudessa rikoslaissa tulee noudattaa rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatettuja periaatteita rangaistussäännösten yhtenäisen kirjoitustavan, rikosnimikkeiden, rangaistusasteikkojen sekä rikosten eri tekemuotojen määrittelyssä.

4. Organisointi

Selvitysmies professori Pekka Koskinen, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Rikoslaki on peräisin vuodelta 1889. Rikoslain kokonaisuudistusta varten asetettiin vuonna 1980 erillinen projektiorganisaatio, rikoslakiprojekti, jonka työ päättyi vuonna 1999. Eri rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä on uudistettu kahdella laajalla osauudistuksella sekä usealla suppeammalla osauudistuksella. Rikoslain erityisen osan kokonaisuudistuksen I-vaihe tuli voimaan 1991 ja II-vaihe vuonna 1995. Rikoslain erityisestä osasta on uudistamatta enää eräitä suppeita osakokonaisuuksia. Seuraamusjärjestelmää on uudistettu ottamalla käyttöön uudet avoseuraamukset yhdyskuntapalvelu (1991/1997) ja nuorisorangaistus (1997) sekä uudistamalla sakkojärjestelmä sekä ehdollista vankeutta koskevat säännökset 2000 luvun taitteessa. Ehdotonta vankeutta koskevat rikoslain uudet säännökset tulivat voimaan 2006. Rikoslain yleiset opit on uudistettu vuonna 2004.

6. Aikataulu

Selvitysmiehen arviomuistion on tarkoitus valmistua vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Mahdollisesti säädettävällä uudella rikoslalla saatettaisiin päätökseen rikoslain kokonaisuudistus kokoamalla aikaisemmat osauudistukset lakiteknisesti johdonmukaiseksi ja systematisoiduksi kokonaisuudeksi. Näin uusittu rikoslaki helpottaisi lain soveltamista.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2007

OM001:00/2007

11.2 RASISTISET RIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on saattaa kansallisesti voimaan neuvoston puitepäätös rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin sekä Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirja, joka koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisviihamielisten tekojen kriminalisointia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.5.2009

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 3/2010)

Muistio tarpeesta säätää internet-sivustojen ylläpitäjille erityinen rasistisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävän aineiston valvonta- ja poistamisvelvollisuus

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 77/2010)

HE 317/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja ja puitepäätös sisältävät velvollisuuden säätää rangaistavaksi niissä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määritellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Hanketta valmistelemaan asetettu työryhmä ehdotti mietinnössään kiihottamista kansanryhmää vastaan ja rasistisia vaikutteita koskeviin säännöksiin kovennuksia ja selvennyksiä sekä laajentamista vihasäännösten suuntaan. Myös oikeushenkilön rangaistusvastuun alaa ehdotettiin laajennettavaksi. Työryhmän mietinnön pohjalta eduskunnalle annettiin hallituksen esitys joulukuussa 2010.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7675

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 17.12.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Rangaistussäännösten yhtenäistämisellä tehostetaan rasismin torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2009

OM018:00/2009

11.3 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

COM(2005) 583 FINAL/2

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten ai-neellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotus mainitaan komission tiedonannossa COM(2005) 583 final/2, joka koskee yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä syyskuuta 2005 antaman tuomion (asia C-176/03 komissio v. neuvosto) vaikutuksia.

6. Aikataulu

Asian käsittelyä neuvoston työryhmässä ei ole aloitettu.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on muuttaa yhteisöpetossopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa olevien määräysten oikeusperustaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.4 IHMISKAUPAN VASTAINEN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksen pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä ihmiskauppaa ja auttaa sen uhreja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 197)

Ulkoasiainministeriön asettaman työryhmän mietintö 31.8.2010

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvastuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi

Ulkoasiainministeriö on asettanut sopimuksen kansallista voimaansaattamista varten työryhmän.

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723 (työryhmän jäsen)

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli helmikuussa 2005 työnsä lopettanut EN:n työryhmä (CAHTEH). Työryhmän työhön osallistuivat ulkoasiainministeriö ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu

EN:n ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Se avautui allekirjoituksille EN:n huippukokouksessa 16. - 17.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 29.8.2006. Sopimuksen voimaansaattaminen kansallisesti on ulkoasiainministeriön vastuulla. Sen asettaman työryhmän jatkettu määräaika päättyi 31.12.2010. Työryhmän mietintö luovutettiin 31.8.2010. Mietintö on ollut 30.11.2010 päättyneellä lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään estämään ihmiskaupparikoksia, edistämään niihin syyllistyneiden vastuuseen saattamista ja auttamaan ja suojelemaan ihmiskaupan uhreja. Yleissopimuksen voimaansaattaminen Suomessa edellyttää ainakin rikosoikeudellisia lainsäädäntömuutoksia.

8. Muut tiedot

OM 5/84/2005

11.5 LASTEN SUOJELEMISTA SEKSUAALISTA RIISTOA JA HYVÄKSİKÄYTTÖÄ VASTAAN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN JA SIIHEN LIITTYVIEN LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOSTEN TEKEMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksella ja sen kansallisella voimaansaattamisella pyritään tehostamaan lasten seksuaalista suojaa ja itsemääräämisoikeutta rikos- ja prosessioikeuden säännöksiä täydentämällä, estämään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekemistä ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä sekä auttamaan tehokkaasti seksuaalirikosten kohteeksi joutuneita lapsia.

Hanketta valmistelemaan asetetun työryhmän tehtävänä oli arvioida yleissopimuksen edellyttämät lainsäädännön muutostarpeet ja se, miten sopimuksen velvoitteet muuten vastaavat Suomessa omaksuttuja menettelytapoja. Työryhmän tehtävänä oli myös valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmä julkaisi hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä 4.5.2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (CETS 201)

Työryhmän asettamispäätös 7.4.2009

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 34/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 67/2010)

HE 282/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan yleissopimuksen vaatimuksia. Joitakin muutoksia voimaansaattamisen yhteydessä tullaan kuitenkin tekemään. Muutostarpeet liittyvät erityisesti rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Tämä koskee esimerkiksi rikoslain 20 luvun täydentämistä ja muuttamista. Lainsäädännöllisten muutosten lisäksi arvioitavaksi tulevat erilaiset menettelytavat, jotka liittyvät muun muassa lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseen, uhrien tukemiseen sekä rikoksenteijöiden hoitoon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. (09) 1606 7723

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. (09) 1606 7675

5. Taustatietoja

Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 25.10.2007. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.7.2010, kun vaadittavat viisi jäsenvaltiota olivat ratifioineet sopimuksen.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö julkaistiin 4.5.2010 ja sitä koskevien lausuntojen määräaika päättyi 30.6.2010. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksen voimaansaattamisella ja siihen liittyvillä lainsäädäntömuutoksilla tehostetaan lasten suojaa seksuaalirikoksilta.

8. Muut tiedot

OM 25/41/2008

OM016:00/2009

11.6 SEKSUAALIRIKOSLAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAN MUUTOKSEN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslain 20 luvun 5 §:ssä tarkoitetun puolustuskyvyttömään kohdistuvan, sukupuoliyhteyttä koskevan teon säätäminen raiskausrikokseksi. Samalla seksuaalirikossäännöksiin tehdään tämän muutoksen edellyttämät muut muutokset, joita sääntelyn johdonmukaisuus edellyttää.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 48/2010 (Puolustuskyvyttöntä henkilöä koskevien raiskaussäännösten muuttaminen)

HE 283/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Julkaistun ehdotuksen mukaan raiskauksesta tuomittaisiin jatkossa myös se, joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen puolustuskyvyttömän henkilön kanssa, jonka puolustuskyvyttömyyttä tekijä ei ole aiheuttanut. Lisäksi ehdotuksen mukaan seksuaalisen teon tekeminen puolustuskyvyttömälle henkilölle rangaistaisiin pakottamisena seksuaaliseen tekoon riippumatta siitä, mikä on tekijän osuus puolustuskyvyttömyyden syntyyn.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, puh. (09) 1606 7723

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, puh. (09) 1606 7675

5. Taustatietoja

Jo nykyisin raiskauksen tekotavoissa on rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan sellaisia, jotka rinnastuvat puolustuskyvyttömän hyväksikäyttöön. Tämän johdonmukaisuusnäkökohdan lisäksi on kiinnitettävä huomiota kysymyksessä olevan teon vakavuuteen ja paheksuttavuuteen. Myös muissa pohjoismaissa puolustuskyvyttömään henkilöön kohdistuvat, sukupuoliyhteyteen liittyvät teot on säädetty raiskauksiksi.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön julkaisu on ollut 31.8.2010 päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010.

7. Vaikutukset

Rangaistusajkojen pidentymisestä huolimatta mainittavia taloudellisia vaikutuksia tai vaikutuksia viranomaisten toimintaan ei ehdotuksilla ole. Koska kysymyksessä olevien rikosten uhrit ovat lähes poikkeuksetta naisia, muutokset ovat omiaan parantamaan naisten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikosoikeudellista suojaa.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2010

OM013:00/2010

11.7 RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.12.2005.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.8 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön-suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädettävistä rangaistuksista, lainkäyttö-vallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistus-vastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7725

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säätää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltaansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuk-

sen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.9 EU:N YMPÄRISTÖRIKOS- JA ALUSJÄTERIKOSDIREKTIIVIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettama työryhmä on 18.3.2010 luovuttanut mietintönsä, jossa ehdotetaan ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY (ympäristörikosdirektiivi) kansallisen täytäntöön panemisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön.

Työryhmän mietinnössä on arvioitu myös alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta annetun direktiivin 2009/123/EY velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa, joka ei edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ympäristörikosdirektiivi (Euroopan unionin virallinen lehti L 328, 6.12.2008, s. 28)

Alusjäterikosdirektiivi (Euroopan unionin virallinen lehti L 280, 27.10.2009, s. 52)

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 31/2010)

HE 157/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Ympäristörikosdirektiivissä on asetettu ympäristörikossäännöksiä koskevat vähimmäisvaatimukset. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin direktiivin asettamat vaatimukset. Ehdotetut lainmuutokset koskevat rikoslain 44 ja 48 lukua, luonnonsuojelulakia ja ympäristönsuojelulakia.

Alusjäterikosdirektiivillä muutetaan aikaisempaa alusjäterikoksia koskevaa direktiiviä 2005/35/EY lisäämällä siihen veloitteet säätää rikosoikeudelliset rangaistukset alusten

aiheuttamasta ympäristön pilaantumista koskevista rikkomisista. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet.

4. Organisointi

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7696

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7725

5. Taustatietoja

Puitepäättös ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (2003/80/YOS) kumottiin 12.9.2005 EY-tuomioistuimen tuomiolla C-176/03. Valtioneuvosto antoi 29 päivänä huhtikuuta 2005 eduskunnalle esityksen, jossa ehdotetaan puitepäättöksen täytäntöönpanoa (HE 52/2005). Esitys on rauennut. Puitepäättös 2005/667/YOS alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta kumottiin 23.10.2007 EY-tuomioistuimen tuomiolla C-440/05. Uudet direktiivit 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaavat kumottujen puitepäättösten säännökset.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syksyllä 2010 (HE 157/2010 vp). Lait ovat tulleet voimaan 25.12.2010 (säädöskokoelma 1073–1075/2010).

7. Vaikutukset

Direktiivit edistävät ympäristönsuojelua EU:n jäsenvaltioissa.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2009

11.10 EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

LaVL 2/2006

SiVL 5/2006

TaVL 8/2006

SuV:n ptk- 16/2006

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

LaVL 21/2006

SuV:n ptk 53/2006

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säättämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosyhödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7709

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 39/2005 marraskuussa 2005 sekä oikeusministeriön jatkokirjelmän 28.9.2006. Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välisiä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.11 HALLITUKSEN ESITYS ELÄINSUOJELURIKOSTEN SEURAAMUSTEN TEHOSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on eläinsuojelua koskevien rangaistussäännösten ja eläintenpitokiellon valvonnan tehostaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 25.3.2008

Muistio eläinsuojelun tehostamisesta

Työryhmämietintö 29.4.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2009:8)

Luonnos laiksi eläintenpitokieltorekisteristä 7.4.2010

Hallituksen esitys 97/2010 vp

Lait 14–22/2011

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös törkeästä eläinsuojelurikoksesta.

Lievää eläinsuojelurikosta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin säätämällä, että eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan tulee olla vähäistä.

Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi samalla tuomittava eläintenpitokieltoon. Tuomioistuimien voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Eläintenpitokielto ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös eläimen omistamisen kieltämistä. Eläintenpitokielto määrättäisiin syyttäjän vaatimuksesta. Pysyvän eläintenpitokiellon edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi rikoslaisa.

Eläintenpitokieltoon liittyvä menettämisseuraamus tuomittaisiin aina syyttäjän vaatimuksesta. Eläimen tuomitsemista valtiolle menetetyksi koskeva tuomio voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Ehdotetaan eläintenpitokieltorekisterin perustamista.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 29.4.2009. Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot 10.8.2009 mennessä. Hallituksen esitys on annettu kesäkuussa 2010. Esitykseen sisältyvät rikoslain säännöksiin liittyvät lait tulevat voimaan 1.3.2011 ja laki eläintenpitokieltorekisteristä 1.6.2011.

7. Vaikutukset

Uudistuksella tehostetaan eläinten rikosoikeudellista suojaa.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2008

OM009:00/2008

11.12 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on edistää tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten torjuntaa. Direktiivissä annettaisiin vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevista rikostunnusmerkistöistä ja rangaistuksista sekä määrättäisiin jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi sisältää nykyiseen puitepäätökseen sisältyvät säännökset, mukaan lukien laitontunkeutuminen tietojärjestelmään, laitontunkeutuminen järjestelmän häirintä, laitontunkeutuminen datan

vahingoittaminen, rikokseen yllyttäminen ja avunanto tai rikoksen yritys, oikeushenkilön vastuu ja rikosoikeudellinen lainkäyttövalta.

Ehdotuksessa on myös uusia rangaistava tekoja koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Nämä koskevat rikoksen tekemisessä käytettyjä laitteita ja välineitä sekä viestintäsalaisuuden loukkaamista. Raskauttavia olosuhteita koskeviin säännöksiin on lisätty hyökkäysten laajamittaisuus eli ns. bot-verkkojen käyttö ja tekijän henkilöllisyyden salaaminen siten, että aiheutetaan vahinkoa henkilöllisyyden oikealle haltijalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh.. (09) 1606 7696

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksessa (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston puitepäätöksen korvaamisesta direktiivillä Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 50/2010 joulukuussa 2010.

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2010.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

EU/2010/1522

11.13 PARISUHDE- JA TYÖPAIKKAVÄKIVALTA JA PAHOINPITELYSÄÄNNÖKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Lievät pahoinpitelyt siirretään virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun ne kohdistuvat alaikäiseen tai tekijälle läheiseen henkilöön taikka henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään. Uudistuksella halutaan parantaa näiden erityistä suojaa tarvitsevien uhrien asemaa ja osoittaa entistä selvemmin tekojen moitittavuus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 17.10.2008

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:11)

Pahoinpitelyrikos läheissuhteissa ja työpaikalla. Lausuntokooste. (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 10/2010)

Hallituksen esitys 78/2010 vp

Lakivaliokunnan mietintö 21/2010 vp

Eduskunnan vastaus EV 193/2010

3. Keskeinen sisältö

Lievan pahoinpitelyn syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutetaan niin, että alaikäiseen ja läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt ovat virallisen syytteen alaisia. Suojan piirissä olevat läheiset yksilöidään mahdollisimman tarkkarajaisesti. Henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi kohdistettu lievä pahoinpitely on virallisen syytteen alainen.

4. Organisointi

Valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7653

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 17.10.2008 - 31.5.2009. Työryhmän ehdotus oli lausuntokierroksella syksyllä 2009. Hallituksen esitys annettiin kesäkuussa 2010. Laki tuli voimaan 1.1.2011.

7. Vaikutukset

Virallisen syytteen alaiseksi saattaminen voi auttaa katkaisemaan rikoksen uusimiskierteen. Tätä kautta parannettaisiin myös rikoksen uhrin asemaa. Ehdotetut muutokset tuovat viranomaisten käsiteltäväksi sellaisia tekoja, jotka eivät aikaisemmin tulleet rikosprosessiin.

8. Muut tiedot

18/41/2008

OM041:00/2008

11.14 LAHJUSRIKOSSÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

Tehtävänä on ollut arvioida, millaisiin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen GRECO:n Suomea koskevat suositukset antavat aihetta ja laatia ehdotus tarvittaviksi lainsäädäntötoimenpiteiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lahjusrikostyöryhmän asettamispäätös 1.12.2008

Työryhmämietintö 2009:16

Hallituksen esitys 79/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Strasbourgissa 15 päivänä toukokuuta 2003 tehdyn lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lisäpöytäkirjan. Rikoslakiin tehtäisiin sopimuksen voimaansaattamisesta johtuvat muutokset.

Lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan helmikuun alussa 2005. Lisäpöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona se on ilmaissut suostumuksensa tulla lisäpöytäkirjan sitomaksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kansanedustajan lahjusrikoksia koskevia säännöksiä muutettaviksi siten, että ne nykyistä selvemmin vastaisivat Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen määräyksiä. Samalla vakavimpia kansanedustajan lahjusrikoksia varten muodostettaisiin erityiset törkeitä tekemuotoja koskevat tunnusmerkistöt: törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle ja törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana. Törkeitä tekemuotoja koskevat tunnusmerkistöt ehdotetaan muodostettaviksi myös vakavimmista aktiivista ja passiivista lahjontaa koskevista rikoksista elinkeinotoiminnassa. Näiden rikosten enimmäisrangaistus nousisi kahdesta neljään vuoteen vankeutta. Uusien törkeiden lahjusrikosten ja virkamiehiä koskevien törkeiden lahjusrikosten ankaroittamisperusteet ja rangaistusasteikot vastaisivat toisiaan. Lahjusrikossäännöksiä muutettaisiin myös siten, että ne nykyistä selvemmin koskisivat välimiehiä.

Hyväksyessään Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen vuonna 2002 Suomi teki siihen kaksi varaumaa, jotka koskivat vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisointia ja lainkäyttövaltaa yksityisen sektorin lahjusrikoksissa. Rikoslainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus ei

enää koskisi yksityisen sektorin lahjusrikoksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn lainkäyttövaltaa yksityisen sektorin lahjontarikoksissa koskevan varauksen peruuttamisen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin lisäpöytäkirja. Lisäpöytäkirjan määräykset saatettaisiin voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Yleissopimukseen tehtyjen varaumien peruuttamisen on tarkoitettu tulevan voimaan, kun eduskunnan hyväksymästä peruuttamisesta ilmoitetaan yleissopimuksen tallettajalle.

Laki rikoslain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

4. Organisointi

Valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.(09) 1606 7653

5. Taustatietoja

GRECO piti 7.12.2007 antamassaan arviossa Suomen lahjusrikoslainsäädäntöä varsin kattavana, mutta antoi kuitenkin seitsemän Suomea koskevaa suositusta. Eduskunnan lakivaliokunta on myös kehottanut harkitsemaan yksityisen sektorin lahjusrikoksia koskevien rangaistusten koventamista ja kaksoisrangaistavuusvaatimuksen poistamista (LaVM 3/2006 ja LaVM 4/2006).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin kesäkuussa 2010.

7. Vaikutukset

Esityksellä ei ole toteutuessaan välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Ei ole odotettavissa, että rangaistussäännösten ankaroitumisen ja yhtenäistymisen myötä lahjusrikosjutut mainittavasti lisääntyisivät tai elinkeinotoiminnan lahjusrikokset tai muut lahjusrikokset vähenisivät. Lahjusrikosten rakenteellinen ja törkeiden tekemuotojen yhdenmukaistaminen ohjaa kuitenkin rangaistuksen mittaamista nykyistä tarkemmin ja yhtenäistää sitä. Lahjonta on uhka demokratialle ja ihmisoikeuksille, se heikentää kilpailua ja estää taloudellista kehitystä, vaarantaa demokraattisten instituutioiden ja yhteiskunnan moraalisen perustan. Esitetyt lainsäädäntötoimet osoittavat Suomen sitoutumista vakavien kansainvälisten rikosten torjumiseen ja niillä vahvistetaan kansainvälisen yhteisön kuvaa Suomesta aktiivisesti ja uskottavasti korruptionvastaista työtä tekevänä maana.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2008

OM046:00/2008

11.15 RAHANPESUA KOSKEVIEN KRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on pohtia rikoslain 32 luvun rahanpesua koskevien kriminalisointien muutostarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 30.6.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 27/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 68/2010)

HE 285/2010 vp

Asettamispäätös 2.12.2010

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä (asettamispäätös 30.6.2009) oli arvioida, antavatko FATF:n (ks. alla kohta taustatietoja) rikoslakia koskevat muutossuositukset aihetta muuttaa lainsäädäntöä.

Erityisesti työryhmän oli arvioitava, ovatko arvostelun kohteena olevat lainsäädäntöratkaisut sillä tavalla oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden edellyttämiä, että se oikeuttaa rangaistavuuden alan rajaamisen Suomessa omaksutulla tavalla. Työryhmän oli otettava työssään huomioon tarvittavassa määrin keskeisten EU:n jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden tekemät asiaa koskevat lainsäädäntöratkaisut.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain kätkemis- ja rahanpesurikoksia koskevaa lukua sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Rahanpesun tunnusmerkistöä täsmennettäisiin ja siihen lisättäisiin tekotavaksi rikoshyödyn hallussapito. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa laajennettaisiin tuottamukselliseen rahanpesuun. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että jatkossa rahanpesurikoksissa olisi mahdollista antaa kansainvälistä oikeusapua ilman kaksoisrangaistavuuden edellytyksen täyttymistä. Rahanpesukriminalisoinnit täyttävät kansainvälisissä sopimuksissa asetetut kriminalisointivelvoitteet. Siltä osin kuin niistä on poikettu, se on tehty kansainvälisten instrumenttien sallimien poikkeamismahdollisuuksien rajoissa.

Mainittua hallituksen esitystä valmisteltaessa rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin rajoitussäännöksen tarkoituksenmukaisuudesta on esitetty erilaisia näkemyksiä. Koska kysymys on merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä, oikeusministeriö on asettanut uuden työryhmän harkitsemaan asiaa. 2.12.2010 asetetun työryhmän tehtävä on pohtia tätä kysymystä.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, puh. (09) 1606 7653

Uuden työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Jäsenet:

Osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, Sisäasianministeriö, poliisiosasto

Asianajaja Mika Ilveskero, Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja

Laamanni Heli Lehto-Kinnunen, Tuusulan käräjäoikeus

Dekaani, professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto

Lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, Oikeusministeriö

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, Oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Voimassa olevat rikoslain rahanpesusäännökset perustuvat kansainvälisiin velvoitteisiin. OECD:n yhteydessä työskentelevä rahanpesun vastainen työryhmä FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) on todennut, että Suomen rikoslain rahanpesua koskeva sääntely ei kaikilta osin täytä sen vuonna 2003 uudistettuja rahanpesun vastaisia suosituksia ja terrorisminvastaisia erityissuosituksia.

Arvostelun kohteena on ollut se, että (1) Suomen lainsäädäntö ei nimenomaisesti kata kaikkia rahanpesun muotoja. (2) Toisaalta niin kutsuttu itsepesu ei ole rangaistavaa. Itsepesulla tarkoitetaan menettelyä, jossa rahanpesua edeltävän esirikoksen tekijä pesee omalla rikoksellaan saamaansa omaisuutta. Arvostelun kohteena on myös ollut se, että (3) salahanke ei ole rangaistavaa rahanpesun perustunnusmerkistön yhteydessä ja että (4) rahanpesurikoksiin sovelletaan rajoitussäännöstä, jonka mukaan rahanpesusta ei voida tuomita rikosentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaa, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikosentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa omaisuutta.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö julkaistiin 22.3.2010 ja se lähetettiin lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 31.5.2010. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 3.12.2010.

Jatkovalmistelua tekevän työryhmän toimikausi on 15.12.2010 – 31.5.2011.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/41/2009

OM027:00/2009

11.16 METSÄSTYSRIKOSTEN SEURAAMUSTEN JA NIIHIN LIITTYVIEN TUTKINTAKEINOJEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Hallituksen esityksessä 221/2010 vp ehdotetaan rikoslain 48 a lukuun törkeää metsästysrikosta koskeva säännös sekä törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskeva säännös. Muutoksia ehdotetaan myös metsästyskieltoa ja metsästysrikkomusta koskeviin säännöksiin ja tutkintakeinojen tehostamista.

Tavoitteena on erityisten moitittavien tekotapojen huomioon ottaminen lainsäädännössä ja metsästysrikosten tutkinnan tehostaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 44/2010)

HE 221/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettu törkeää metsästysrikosta koskeva säännös koskisi erityisen raakoja, suureen määrään riistaeläimiä kohdistuvia, erityisen suunnitelmallisia, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoittelevia ja uhanalaisiin riistaeläimiin kohdistuvia metsästysrikoksia. Rangaistusasteikko olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskeva säännös koskisi suureen määrään riistaeläimiä kohdistuvia, erityisen suunnitelmallisia, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoittelevia ja uhanalaisiin riistaeläimiin kohdistuvia tekoja. Rikoksesta ehdotetaan seuraamukseksi sakko tai enintään kolme vuotta vankeutta. Samalla laittoman saaliin kätkemisen enimmäisrangaistusta ehdotetaan nostettavaksi kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen vankeutta.

Törkeästä metsästysrikoksesta tuomittu olisi aina lähtökohtaisesti määrättävä metsästyskieltoon, joka olisi kestoaltaan vähintään kolme ja enintään kymmenen vuotta. Televalvonta ja matkaviestimen sijaintitietojen hankkiminen olisivat mahdollisia sekä törkeän metsästysrikoksen että törkeän laittoman saaliin kätkemistä koskevan rikoksen esitutkinnassa. Törkeään metsästysrikokseen sovellettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä EY:n niin sanotun ympäristörikosdirektiivin 2008/99/EY velvoitteiden täyttämiseksi.

Metsästysrikkomuksena ehdotetaan rangaistavaksi muun kuin hirvieläimen pyyntilupa otetun määrärauksen rikkominen sekä muun kuin hirvieläimen metsästystä koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti.

4. Organisointi

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7725

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7696

5. Taustatietoja

Viime talvina on paljastanut useita suurpetoihin kohdistuneita metsästys- ja eläinsuojelurikoksia, joista osassa ovat tekijät jääneet selvittämättä. Rikokset on usein tehty raalla tavalla esimerkiksi moottorikelkalla yliajamalla. Rikoksen tekotavan erityistä raakuutta, suunnitelmallisuutta tai sen kohdistumista erityisesti suojeltaviin eläimiin ei oteta nykyisissä metsästysrikossäännöksissä huomioon.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa on kesken.

7. Hankkeen vaikutukset

Rangaistussäännösten ja tutkintakeinojen tehostamisella edistetään metsästysrikosten torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2009

OM036:00/2009

11.17 VESILIIKENNEJUOPUMUSTA KOSKEVA PROMILLERAJA POHDITTAVAKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on pohtia

- rikoslain 23 luvun vesiliikennejuopumusta koskevan kriminalisoinnin muutostarvetta sekä
- muita keinoja puuttua vesiliikennejuopumuksiin ja -turvallisuuteen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 24.8.2010

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä on arvioida nykyisiä kriminalisointeja. Tarvittaessa työryhmän on tehtävä ehdotus lainsäädännön muuttamiseksi, jolloin se on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7653

Jäsenet:

Ylitarkastaja Silja Hallenberg, sisäasiainministeriö, rajavartio-osasto

Poliisitarkastaja Timo Ajaste, Poliisihallitus

Ylitarkastaja Risto Saari, Liikenne- ja viestintäministeriö

Lakimies Sirpa Pasula, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Kihlakunnansyyttäjä Pihla Keto, Helsingin syyttäjänvirasto

Käräjätuomari Kari Lappi, Helsingin käräjäoikeus

Ylijohtaja Tapio Lappi-Seppälä, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Asianajaja Anu Ryytänen, Suomen Asianajajaliitto

Työryhmän tulee työnsä aikana kuulla alan järjestöjä.

5. Taustatietoja

Vesiliikennejuopumusta koskevan rikoslain 23 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavuudelta edellytetään yhden promillen humalatilaa tai sitä, että alusta ohjaavan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut ja lisäksi sitä, että olosuhteet ovat sellaiset, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Vesiliikennejuopumusta koskevassa rangaistussäännöksessä promilleraja on asetettu korkeammalle kuin muissa liikennejuopumussäännöksissä, sillä se tulee muista liikennejuopumussäännöksistä poiketen sovellettavaksi vakavuudeltaan hyvin erilaisiin tilanteisiin aluksen koon ja kapasiteetin taikka vesistön tai väylän suuruuden mukaan (HE 90/2002 vp).

Voimassa olevaa toista rangaistavuuden edellytystä, yhden promillen rajaa, voidaan kuitenkin pitää varsin korkeana, koska promillen humalatila kiistatta alentaa kuljettajan suorituskykyä. Näin ollen vesiliikenteen rajaa saattaisi olla perusteltua madalta tai porrastaa jollain tavalla kulkuvälineen mukaan. Veneen suuri koko ja suuri nopeus tai nämä jotenkin yhdisteltynä voisivat olla mahdollinen peruste promillerajan alentamiselle.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi 1.9.2010 – 28.2.2011

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2010

OM017:00/2010

11.18 SUOJAAMATTOMAN LANGATTOMAN INTERNET-LÄHIVERKON (WLAN) KÄYTÖN RANGAISTAVUUS

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksen tavoitteena on puuttua edellä esitettyihin ongelmiin, jotka johtuvat suojaamattoman langattoman tietoverkon käytön rangaistavuudesta luvattomana käyttönä. Esityksessä ehdotetaan rikoslakia muutettavaksi niin, että luvattomana käyttönä ei pidetä suojaamattoman langattoman tietoverkkoyhteyden kautta muodostetun internet-yhteyden käyttämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 277/2010 vp.

Oikeusministeriön arviomuistio 14.10.2009: Suojaamattoman langattoman internet-lähiverkon (WLAN) käytön rikosoikeudellisia kysymyksiä

Lausuntotiivistelmä, (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 35/2010)

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan luvattomaa käyttöä koskevaa rikoslain 28 luvun 7 §:ää muutettavaksi niin, että luvattomana käyttönä ei pidetä suojaamattoman langattoman tietoverkkoyhteyden kautta muodostetun internet-yhteyden käyttämistä. Ehdotetulla lailla suojaamattoman WLANin (wireless local area network) ja vastaavan tyyppisen langattoman tietoverkon käyttäminen sekä sen kautta tapahtuvan internet-yhteyden luvattoman käytön rangaistavuus nimenomaisesti suljetaan pois.

4. Organisointi

Valmistelija

Sami Kiriakos, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7696.

5. Taustatietoja

Oikeuskäytännössä on katsottu henkilön syyllistyneen lievään luvattomaan käyttöön (rikoslaki 28 luku 9 §), koska hän oli tahallaan käyttänyt toisen suojaamatonta langattomaa verkkoyhteyttä ilman tämän lupaa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010.

7. Vaikutukset

Ehdotettu lainmuutos selkiyttäisi nykyistä suojaamattomien WLAN-tyyppisten verkkojen käyttöön liittyvää lainsäädäntöä ja edistäisi siten erityisesti julkis- ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen maksuttomien WLANien ja vastaavan tyyppisten verkkojen tarjontaa.

Viranomaisten mahdollisuudet valvoa luvattonta käyttöä ovat vähäiset. Ehdotettu lainmuutos siirtäisi vastuuta verkon suojaamisesta käyttäjälle itselleen. Tällä olisi tietoturvallisuuden parantamiseen ohjaava vaikutus.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2009

OM035:00/2010

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 VALVONTARANGAISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on valmistella hallituksen esitys valvontarangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Valvontarangaistus olisi lyhyiden ehdottomien vankeusrangaistusten sijasta tuomittava seuraamus, jonka täytäntöönpanoa valvottaisiin sähköisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ensimmäisen vaiheen asettamispäätös 22.6.2005.

Työryhmän välimietintö: Vankien sähköiset valvontamenetelmät (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:1)

Työryhmän toisen vaiheen asettamispäätös 28.11.2006

Työryhmän toisen vaiheen toimikauden pidentämispäätös 12.6.2007.

Työryhmän loppumietintö: Sähköinen valvonta (OM:n työryhmämietintö 2007:17)

Lausuntotiivistelmä: Sähköinen valvonta (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2008:17)

Hankeryhmän asettamispäätös 6.4.2009 (2/69/2009).

Hallituksen esitys valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2010 vp)

Perustusvaliokunnan lausunto (PeVL 30/2010 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 30/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esitystä valvontarangaistuksesta on valmisteltu oikeusministeriössä työryhmän (2007:17) ehdotusten ja niistä saadun lausuntopalautteen (2008:17) pohjalta. Valvontarangaistusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle keväällä 2010 (HE 17/2010 vp).

Valvontarangaistus olisi vapaudessa toimeenpantava, teknisin laittein valvottu rikosoikeudellinen seuraamus. Valvontarangaistus olisi ehdottoman vankeuden sijasta tuomittava rangaistus silloin, kun yhdyskuntapalvelun tuomitsemiseen este. Lisäksi edellytyksenä olisi, että seuraamus olisi perusteltu tuomitun sosiaalisten valmiuksien ylläpitämiseksi ja edistämiseksi eikä valvontarangaistuksen tuomitsemiselle olisi aikaisemmista vankeusrangaistuksista tai valvontarangaistuksista taikka kysymyksessä olevan rikoksen laadusta johtuvaa estettä.

Hallituksen esityksen mukaan valvontarangaistus voitaisiin tuomita vähintään 14 vuorokauden ja enintään kahdeksan kuukauden vankeusrangaistuksen sijasta. Valvontarangaistus tuomittaisiin saman pituisena kuin vankeusrangaistus olisi tuomittu, ja siitä vapautuisi ehdonalaan vapautteen samoin edellytyksin kuin vankeusrangaistuksestakin.

Valvontarangaistuksen sisältönä olisi tuomitulle asetettu velvollisuus pysyä kotona tai muussa asumiseen tarkoitettussa paikassa kaikkina niinä aikoina, joina hänellä ei ole rangaistuksen toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvää ohjelmaa. Muu asumiseen tarkoitettu paikka voisi olla esimerkiksi päihdekuntoutusta järjestävä laitos. Toimintavelvoit-

teen enimmäismäärä olisi 50 tuntia viikossa ja vähimmäismäärä 10 tuntia viikossa. Valvontarangaistukseen sisältyisi aina ehdoton päihteidenkäyttökielto.

Hallituksen esitykseen sisältyvät myös säännökset, jotka mahdollistaisivat sähköisen valvonnan avolaitoksissa.

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset 19.1.2011 muun muassa siten muutettuina, että valvontarangaistus voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7892

Herlin Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7893

5. Taustatietoja

Valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa valmistellaan erillisessä hankeryhmässä (2/69/2009).

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti Sähköinen valvonta -mietintönsä (OM työryhmämietintö 2007:17) oikeusministeriölle 5.12.2007. Lausuntotiivistelmä on valmistunut syyskuussa 2008. Valvontarangaistuksen täytäntöönpanon ja muun sähköisen valvonnan käytännön toteuttamista valmistelemaan on 6.4.2009 asetettu erillinen hankeryhmä (2/69/2009).

Valvontarangaistusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle keväällä 2010 (HE 17/2010 vp).

Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 19.1.2011. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan vuoden 2011 kuluessa.

7. Vaikutukset

Valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa valmistelevan hanketyöryhmän (2/69/2009) arvion mukaan valvontarangaistusta suorittaisi päivittäin keskimäärin 110 tuomittua sitten, kun valvontarangaistus on saavuttanut täyden laajuutensa.

8. Muut tiedot

OM 5/69/2005

OM 2/69/2009

12.2 YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää sellainen yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä näiden tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen. Olennainen turvallisuutta lisäävä tekijä on uusintarikollisuuden vähentäminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Tavoitteena on myös yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön selkeys ja kattavuus. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta olisi tarvittavat, laintasoiset säännökset. Keskeisiä lailla säädettäviä asioita ovat rikoksesta epäillyn ja tuomitun oikeudet ja velvollisuudet sekä viranomaisten toimivaltuudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 toimikunnan asettamiseksi

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikosentekijän rikoksettoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä on:

- Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
- Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön ja kehityssuuntiin muualla Euroopassa.
- Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet eri yhdyskuntaseuraamusten kehittämiseksi ja käytölle ottaen huomioon muun muassa Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
- Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
- Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.
- Kartoittaa mahdollisia suomalaisen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
- Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä on myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan. Kyseeseen tulee muun muassa eri seuraamuslajien keskinäisen suhteen täsmentäminen (RL 2a – 2c ja 6 luvut). Toimikunnan tulee myös täsmentää lain- ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta parhaat toimintatavat ja periaatteet hyvinvointivaltion yleisten tukijärjestelmien käytölle yhdyskuntaseuraamusten osana.

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua varten asetetaan toimikunta, jonka kokoonpano on seuraava.

Puheenjohtaja:
professori Pekka Koskinen

Varapuheenjohtaja:
osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Jäsenet:
lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto
ylikomisario Ari-Pekka Calin, sisäasiainministeriön poliisiosasto
johtaja Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveysministeriö
varajäsenenään lääkintöneuvos Maria Vuorilehto, sosiaali- ja terveysministeriö
johtaja Tapio Lappi-Seppälä, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
käräjätuomari Pia Sandvik, Espoon käräjäoikeus
varajäsenenään käräjätuomari Leena Kartimo, Hyvinkään käräjäoikeus
kihlakunnansyyttäjä, apulaispäällikkö Eeva-Liisa Olkinuora, Kanta-Hämeen syyttäjänvirasto
varajäsenenään kihlakunnansyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen, Helsingin syyttäjänvirasto
ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, Rikosseuraamuslaitos
varajäsenenään erikoissuunnittelija Raino Lavikkala, Rikosseuraamuslaitos
johtaja Tuula Tarvainen, Rikosseuraamuslaitoksen Laukaan vankila ja Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto
varajäsenenään johtava sosiaalityöntekijä Seija Ruuskanen, Rikosseuraamuslaitoksen Kaakkois-Suomen yhdyskuntaseuraamustoimiston Kouvolan yksikkö
erityisasiantuntija Jaana Viemerö, Suomen Kuntaliitto
varajäsenenään lakimies Mika Paavilainen, Suomen Kuntaliitto

Pysyvä asiantuntija:
lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Sihteerit:
hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto
erikoistutkija Henrik Linderborg, Rikosseuraamuslaitos

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työn määräaika päättyy vuoden 2011 lopussa.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

12.3 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

- selvittää vanginkuljetusviranomaisten (Rikosseuraamuslaitos, poliisi, tulli ja rajavartiolaitos) työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöressurssien käyttöä;
- selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja kärjävartioiden järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
- selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua kärjävartioiden tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
- arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädösmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
- tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asetuspäätös 10.1.2002

Työryhmän määräajan pidentämisspätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana, kuljetusviranomaisten välisestä työnjaosta ja vastuista sekä Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta hankkia vanginkuljetuspalveluita yksityiseltä palvelutarjoajalta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7578

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita. Kuljetusviranomaisten välinen tehtäväjako tulisi selvittää.

Lainvalmistelutyössä otetaan huomioon vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännökset vankien kohtelusta ja olosuhteista sekä Rikosseuraamuslaitoksessa toteutetut organisatoriset uudistukset, erityisesti rikosseuraamusalueiden merkitys vanginkuljetusten tehostajina ja erilaisten järjestämisvaihtoehtojen toteuttajina. Erityisenä seikkana tulee selvittää, voidaanko vanginkuljetustehtäviä hankkia ostopalveluna yksityiseltä palveluntarjoajalta.

Ostopalvelumahdollisuuden käytön edellytyksien määrittelemisessä on toimittu yhteistyössä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston kanssa.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle.

Ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Tähän liittyen Rikosseuraamusvirasto on teettänyt vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla. Selvitys on valmistunut 24.10.2007. Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemisesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevien säännösten yksityiskohdista.

Hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa. Tämän on arvioitu merkitsevän sekä kuljetettavien henkilöiden aseman ja olosuhteiden parantamista että kustannustason laskua nykyiseen verrattuna. Tavoitteen toteuttaminen liittyy olennaisesti 1.10.2006 voimaan tulleen vankeutta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön tavoitteiden täyttämiseen sekä 1.1.2010 voimaan tulleeseen Rikosseuraamus-

laitoksen uuteen organisaatioon. Järjestelyjen toteuttamisessa selvitetään myös mahdollisuudet hankkia kuljetuspalveluita yksityisiltä kuljetusalan toimijoilta.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.4 VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SEKÄ RIKOSLAIN 2 C LUVUN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

- Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset.
- Valmistella rikoslain 2 c lukuun, vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin tarvittavat täsmentävät säännökset.
- Selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007 (kohta 1).

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot (kohdat 2-3).

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 c luvun muuttamisesta. HE 54/2010 vp (kohta 2)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 15/2010 vp), Eduskunnan vastaus (EV 116/2010 vp) (kohta 2)

Laki rikoslain 2 c luvun muuttamista (1099/2010)

3. Keskeinen sisältö

Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspai-kalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. (kohdat 1 ja 3)

Täsmennetään muun muassa rikoslain 2 c luvun rangaistusajan laskemista, jäännösran-gaistuksen määräytymistä, ehdonalaisen vapauttamisen määräytymistä, elinkautista ran-gaistusta suorittavan vangin aikaisimman vapauttamisajankohdan määräytymistä kos-kevia säännöksiä.(kohta 2)

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh (09) 1606 7892

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh (09) 1606 7754

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh (09) 1606 7893

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuksista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle kahdessa vaiheessa.

Rikoslain 2 c luvun säännöksiä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle keväällä 2010 (HE 54/2010 vp). Laki on hyväksytty eduskunnassa (EV 116/2010) ja laki (1099/2010) tulee voimaan 1.2.2011.

Muu vankeuspaketin täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujärjestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutoksenhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähentämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita.

Rikoslain 2 c lukua, vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskevilla uusilla säännöksillä pyritään täsmentämään säännösten sisältöä ja yhdenmukaistamaan säännösten soveltamista käytännössä.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005

12.5 NUORTEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Nuoria rikoksentekejiä koskevaan lainsäädäntöön on todettu välttämättömäksi valmistella muutokset, jotka koskevat nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä sekä ehdollisen vankeuden valvontaa. Muutokset liittyvät nuorisorikostoimikunnan ja nuorisorikostyöryhmän ehdotuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Nuorisorikostoimikunnan mietintö (komiteanmietintö 2003:4)

Nuorisorikostyöryhmän mietintö (oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:14)

Yhteenveto lausunnoista, jotka on saatu luonnoksesta hallituksen esitykseksi nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä ja ehdollisen vankeuden valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi (Dnro 11/69/2008)

Hallituksen esitys Eduskunnalle nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä ja ehdollisen vankeuden valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi, annettu eduskunnalle 6.11.2009, HE 229/2010 vp
Eduskunnan vastaus 59/2010 vp
Lait 633 – 636/2010

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä saatettaisiin nuorten rikoksesta epäilyjen tilanteen selvittämistä koskeva menettely sekä ehdollisen vankeuden valvonta vastaamaan nykyajan toimintatapoja ja tarpeita. Voimassa oleva lainsäädäntö on osin 1940-luvulta. Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisessä olennainen toimija olisi Rikosseuraamuslaitos, joka laatisi seuraamusselvityksen. Se korvaisi henkilötutkinnan. Seuraamusselvityksen laadinnassa Rikosseuraamuslaitos toimisi tiiviissä yhteistyössä muun muassa poliisin, syyttäjän, kunnan sosiaalitoimen ja tuomioistuimen kanssa. Ehdotettavilla menettelytavoilla varmistetaan se, että nuoria koskevat rikosprosessit etenevät joutuisasti ja asioiden ratkaisemisessa tarvittavat tiedot ovat viranomaisten käytössä. Ehdollisen vankeuden valvonnan sisällöstä, valvottavan velvollisuuksista ja valvojan tehtävistä säädettäisiin asianmukaisesti lain tasolla. Lisäksi ehdollisen vankeuden valvonnan aikaista päihteettömyyden valvontaa täsmennettäisiin. Keskeistä molemmissa laeissa olisi myös se, että nuorelle järjestettäisiin mahdollisimman ajoissa tarvittavat tukitoimet ja palvelut.

4. Organisointi

Ehdotusta on valmisteltu oikeusministeriössä yhteistyössä Kriminaalihuoltolaitoksen eli nykyisen Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7578

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi nuoren rikoksentekijän tilanteen selvittämisestä ja ehdollisen vankeuden valvonnasta on annettu eduskunnalle marraskuussa 2009. Hallituksen esitys tulee eduskunnan lakivaliokunnan käsiteltäväksi helmi-maaliskuussa 2010.

Lait 633 – 636/2010 on vahvistettu 24.6.2010 tulemaan voimaan 1.1.2011.

Lait ovat tulleet voimaan vuoden 2011 alusta lukien.

7. Vaikutukset

Ehdotetut muutokset vastaisivat nuorten rikosprosessin joutuisuuden vaatimuksiin. Niin ikään eri tahojen toimimisvelvollisuuksista ja nuoren ohjaamisesta tarvittavien tukitoimien ja palveluiden käyttäjäksi säädettäisiin selkeästi lain tasolla.

8. Muut tiedot

12.6 SYYTTÄJÄLAITOKSEN HALLINTOA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on uudistaa syyttäjälaitoksen hallintoa koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Syyttäjälaitoksen hallintoa koskevat säädökset (oikeusministeriön työryhmämietinnöt 2008:12) ja lausuntotiivistelmä 28.9.2009.

Hallituksen esitys syyttäjälaitosta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 286/2010 vp.)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on valmistella selkeät, yhtenäiset ja perustuslain vaatimukset täyttävät säännökset syyttäjälaitoksesta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Martikainen Juho, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. (09) 1606 7754

Kuusama Leena, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. (09)1606 7734

5. Taustatietoja

Syyttäjälaitoksen organisaatiota koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin muutoksilla, jotka tulivat voimaan 1.4.2007. Uudistuksessa ei otettu huomioon kihlakuntajärjestelmästä luopumisesta aiheutuvia muutoksia. Uudistuksessa ei myöskään kattavasti selvitetty syyttäjälaitoksen lainsäädännön hajanaisuudesta ja perustuslain voimaantulosta aiheutuvia muutostarpeita.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 286/2010 vp) on eduskunnan käsiteltävänä.

7. Vaikutukset

Uudella lainsäädännöllä selkeytetään ja täsmennetään syyttäjälaitosta koskevia säännöksiä sekä kootaan säännökset yhdeksi laiksi.

8. Muut tiedot

OM 2/66/2007

12.7 YHDYSKUNTAPALVELUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhdyskuntapalvelusta annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että eräät yhdyskuntapalvelun käytännön toimeenpanossa havaitut ongelmat poistuisivat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Päihdekuntoutus ja yhdyskuntaseuraamukset –työryhmämietintö OM 2006:19
HE 3/2010 vp annettu eduskunnalle helmikuussa 2010
Eduskunnan vastaus 45/2010 vp
Laki 641/2010

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä lisättäisiin muun kuin työn osuutta nykyisestä 10 tunnista enintään 30 tuntiin. Lisäksi on tarkoitus säätää velvollisuus olla käyttämättä huumeusaineita yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aikana. Päihtymysepäilytilanteissa valvonnan keinoksi otettaisiin myös velvollisuus antaa sylki- tai virtsanäyte. Lakiin tehtäisiin myös teknisluonteisia täsmennyksiä.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriössä yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7578

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Laki 641/2010 on vahvistettu 24.6.2010 tulemaan voimaan 1.1.2011.

Laki on tullut voimaan vuoden 2011 alusta lukien.

7. Vaikutukset

Ehdotetut muutokset vastaisivat seuraamusjärjestelmän tavoitteisiin, joiden mukaan rangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteena on edistää henkilön sosiaalista selviytymistä ja estää syyllistymistä uusiin rikoksiin.

8. Muut tiedot

12.8 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä laissa. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7578

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle toukokuussa 2011.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

12.9 RIKOSSEURAAMUSALAN HALLINNON UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosseuraamusalan organisaatio uudistetaan siten, että Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoito-laitos yhdistetään ja alalle muodostetaan yksi yhtenäinen viranomainen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmies Jukka Wuolijoen raportti Rikosseuraamusalan hallinnon, talouden, ohjauksen ja valvonnan tilasta sekä ehdotukset tarvittaviksi toimenpiteiksi (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:1), oikeusministeriön päätös kesäkuussa 2007 Vankeinhoidon kehittämisohjelmasta, Rikosseuraamusviraston päätös marraskuussa 2007 rikosseuraamusalan kehittämishankkeen asettamisesta (Rikosseuraamusalan 2010-hanke).

3. Keskeinen sisältö

Rikosseuraamusalalle muodostetaan yksi yhtenäinen viranomainen sekä uudistetaan alue- ja laitosrakennetta. Valmistellaan uusi laki rikosseuraamusalan hallinnosta. Samassa yhteydessä muutetaan useita muita lakeja.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö:

Kuusama, Leena hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7734

5. Taustatietoja

Käsitellessään hallituksen esitystä rikosseuraamusalan organisaatiomuutokseksi (HE 136/2000 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 13/2000 vp) piti tärkeänä sitä, että pidemmällä tähtäyksellä voidaan muodostaa yksi yhtenäinen virasto rangaistusten täytäntöönpanoa varten niin, että käytettävät määrärahat saadaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti hyödynnetyksi.

Ensimmäisenä vaiheena rikosseuraamusalan kehittämishanketta Rikosseuraamusviraston organisaatio uudistettiin 1.1.2009 lukien siten, että se mahdollistaa alan yhtenäisen ohjauksen.

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta (953/2009) on tullut voimaan 1.1.2010.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys organisaatiouudistuksen edellyttämiksi muutoksiksi muuhun lainsäädäntöön on annettu eduskunnalle syksyllä 2010 (HE 279/2010 vp). Samalla lakeihin ehdotetaan tehtäväksi joitakin muita käytännön toiminnan edellyttämiä muutoksia.

7. Vaikutukset

Yhtenäinen organisaatio tehostaa toimintaa ja johtamista sekä resurssien käyttöä. Rangaistuksen täytäntöönpano tapahtuu yhtenä prosessina, mikä mahdollistaa yhtenäiset käytännöt ja molempien organisaatioiden asiantuntemuksen hyväksikäytön. Uudistus lisää työn tuottavuutta ja toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Organisaation kehittämishanke osa alan tuottavuusohjelmaa ja se tuo organisaatiolle henkilöstösäästöjä.

8. Muut tiedot

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta (953/2009)

Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamuslaitoksesta (1108/2009)

12.10 SEKSUAALIRIKOLLISTEN HOITO SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 4.2.2008 työryhmän, jonka tehtäväksi se antoi selvittää mahdollisuudet järjestää seksuaalirikoksista tuomituille lääkehoitoa tai muuta velvoitteellista hoitoa seuraamusjärjestelmässä. Työryhmän oli erityisesti selvitettävä mahdollisuuksia liittää tällainen hoito ehdolliseen rangaistukseen, ehdonlaiseen vapauttamiseen, valvottuun koevapauteen, muihin yhdyskuntaseuraamuksiin sekä parhailaan valmisteilla olevaan valvontarangaistukseen. Työryhmän oli myös kartoitettava seksuaalirikollisille annetusta hoidosta saatuja kansainvälisiä kokemuksia. Lisäksi tuli pohtia lääkehoidon ja muun velvoitteellisen hoidon järjestämiseen liittyviä lääketieteellisiä, rikosoikeudellisia ja eettisiä näkökohtia sekä velvoitteellisen hoidon suhdetta ihmis- ja perusoikeuksiin.

Työryhmän ehdotusten tuli sisältää myös arvio hoidon kustannuksista ja muista resurssivaikutuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)

Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapuden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdotti seksuaalirikollisille tarkoitetun lääkehoidon mahdollistamista osana seuraamusjärjestelmää siten, että lääkehoito toteutettaisiin yhdistettynä valvotun koevapauden ja ehdonalaisen vapauden täytäntöönpanoon. Vanki saisi seksuaaliviettiä hillitsevään lääkitykseen suostumalla itselleen edun – valvotun koevapauden – mutta samalla hänen olisi sitouduttava lääkehoidon jatkamiseen vielä ehdonalaisen vapaudenkin aikana. Jos vanki ei noudattaisi lääkehoitoa koskevia ehtoja, hän pääsääntöisesti menettäisi valvotun koevapautensa tai ehdonalaisen vapautensa eli joutuisi takaisin vankilaan.

Työryhmän lähtökohtana oli, ettei lääkehoitoa tulisi toteuttaa yksinomaisena hoitomuotona, vaan sen tulisi yleensä liittyä muuhun psykososiaaliseen hoitoon tai tukeen. Kansainväliset kokemukset osoittavat lääkehoidon olevan tehokkainta muuhun, esimerkiksi käyttäytymisterapeuttiseen hoitoon yhdistettynä. Lääkehoito perustuisi aina rikoksenteikijän suostumukselle. Tätä edellytetään myös Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Ehdotuksen mukaan lääkehoidon aloittamisesta päättäisi aina Psykiatrinen vankisairaala, joka erikoistuisi seksuaalirikollisten lääkehoitoa koskeviin kysymyksiin. Lääkehoito saava rikoksenteikijä olisi velvollinen osallistumaan laboratoriokokeisiin, jotka ovat välttämättömiä lääkityksen käytön valvomiseksi ja hoidon turvallisuuden varmistamiseksi.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö puh. (09) 160 67892
suunnittelija Tuuli Herlin, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67893

5. Taustatietoja

Seuraamusjärjestelmässämme on vireillä useita hankkeita, joiden tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Lääkehoidon antamien mahdollisuuksien selvittäminen seksuaalirikollisuuden torjunnassa liittyy näihin uudistuksiin. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein pitkäaikaista kärsimystä. Tilastoitu seksuaalirikollisuus on viime vuosina lisääntynyt. On tärkeää, että seuraamusjärjestelmässä otetaan harkittaviksi kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Uudistusta on valmisteltu kriminaalipoliittisella osastolla työryhmän mietinnöstä saatujen lausuntojen pohjalta. Hallituksen esitys (HE 310/2010 vp) on annettu eduskunnalle 10.12.2010.

7. Vaikutukset

Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

12.11 VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 2172005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 6.4.2009 (2/69/2009)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7892

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7893

5. Taustatietoja

Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä.

Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan lainvalmisteluun (HE 17/2010 vp), koska tarkoituksena on, että valvonnasta käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuoden 2011 kuluessa.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta.

8. Muut tiedot

12.12 KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIKENNEVALVONTAAN

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikosoikeudellisessa haltijavastuumenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, puh.(09) 1606 7705

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hankkeen rahoitusvaihtoehdoista ei toistaiseksi ole saatettu yhteisymmärrystä valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön välillä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

29/41/2007

OM044:00/2007

12.13 PYSÄKÖINNINVALVONTAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ**1. Tavoite ja tehtävät**

Tehtävänä on selvittää julkista pysäköinninvalvontaa koskevan lainsäädännön muutostarpeet ja tehdä tarvittavat ehdotukset uudeksi lainsäädännöksi. Samassa yhteydessä on selvitettävä tarve säätää yksityisestä pysäköinninvalvonnasta laissa ja tehtävä tarvittava ehdotukset lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.3.2008

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 2010:16)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 2010:50)

HE 223/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Valmistelussa on myös kiinnitettävä huomiota nykyisen julkisen pysäköinninvalvonnan viranomaisten toimivaltaa koskevan sääntelyn tarkoituksenmukaisuuteen ja lainsäädännön selkeyteen. Lisäksi tulisi harkita, ovatko nykyiset toimivaltuudet, joista olennaisin on oikeus määrätä pysäköintivirhemaksu, riittäviä vai pitäisikö niitä täydentää esimerkiksi ns. pyörälukkoa koskevalla sääntelyllä. Yksityisen pysäköinninvalvonnan suhde julkiseen pysäköinninvalvontaan olisi selvitettävä erityisesti suhteessa julkisen vallan perustuslain mukaiseen käyttöön ja ottaen huomioon kiinteistönomistajan oikeudet. Oikeusturvakeinojen ajantasaisuudesta on varmistuttava.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7708

5. Taustatietoja

Laki pysäköintivirhemaksusta on säädetty vuonna 1970 perustuslain säätämisjärjestyksessä. Pysäköinninvalvontaa koskevaa lainsäädäntöä kokonaisuudessaan ei ole sen jälkeen tarkasteltu.

Joitain vuosia on toiminut yksityisiä yrityksiä, jotka ovat valvoneet pysäköintiä yksityisillä kiinteistöillä. Tällaisesta toiminnasta ei ole laissa erikseen säädetty. Toiminta on oikeuskäytännössä katsottu sallituksi (KKO 2010:23).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu lokakuussa 2010.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntö selkeyttäisi viranomaisten toimivaltuuksia yleisesti ja suhteessa yksityisiin toimijoihin sekä yhtäältä kiinteistönomistajan ja toisaalta kuluttajan välisiä oikeussuh-
teita.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2009

OM006:00/2009

13. OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden (IPR-asioiden) tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.6.2009

Työryhmän mietintö 30.3.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 28/2010)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että niistä Patenti- ja rekisterihallituksen päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7663

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan tehostetaan IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyä keskittämällä ne näihin asioihin erikoistuneelle tuomioistuimelle, jolle turvataan riittävät resurssit.

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 9.6.2009 - 28.2.2010. Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella loppukevästä 2010.

7. Vaikutukset

Työryhmämietinnön mukaan uudistuksen nettokustannusvaikutus valtiolle olisi yhteensä noin 1 200 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2009

OM025:00/2009

13.2 MUUTOKSENHAKULUPA HOVIOIKEUDESSA**1. Tavoite ja tehtävät**

Ehdotuksen laatiminen käräjäoikeudesta hovioikeuteen tapahtuvan muutoksenhaun kehittämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 25.1.2007

Muistio 25.1.2007 (Maarit Leppänen)

Jatkokäsittelylupa hovioikeudessa (komiteamietintö 2008:3)

Lausuntopyyntö 27.6.2008

OMLS 2009:2 Jatkokäsittelylupa hovioikeudessa. Lausuntotiivistelmä

HE 105/2009 vp muutoksenhakua käräjäoikeudesta koskevaksi lainsäädännöksi

LaVM 4/2010 vp

PeVL 4/2010 vp

EV 49/2010 vp

Säädökset: 650/2010, 651/2010, 652/2010

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen ja valitusasian käsittelyä hovioikeudessa koskevia säännöksiä.

Hovioikeuksissa otettaisiin käyttöön seulontajärjestelmän korvaava jatkokäsittelylupajärjestelmä. Laissa säädettäisiin siitä, mitkä valitusasiat kuuluisivat järjestelmän piiriin. Riita-asiassa tarvittaisiin jatkokäsittelylupa, jos käräjäoikeuden ratkaisu on asianosaiselle vastainen vain saamisen osalta, ja valituksessa esitetyn vaatimuksen ja käräjäoikeuden ratkaisun välinen erotus (häviöarvo) ei ole yli 10 000 euroa. Rikosasioissa vastaaja tarvitsisi jatkokäsittelyluvan, jos häntä ei ole tuomittu ankarampaan rangaistukseen kuin neljä kuukautta vankeutta. Laissa säädettäisiin jatkokäsittelyluvan myöntämisen perusteista. Pääkäsittelyn toimittamista hovioikeudessa koskevia säännöksiä ehdotettiin tarkistettaviksi. Lisäksi esityksessä ehdotettiin otettavaksi käyttöön menettely, joka mahdollistaisi muutoksenhaun käräjäoikeudesta suoraan korkeimpaan oikeuteen. Hallituksen esityksen ehdotukset hyväksyttiin pääosin muuttumattomina.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7704

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan muutoksenhaun merkitys oikeusturvan ja oikeusvarmuuden lisääjänä selvitetään laajapohjaisesti. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea on mietinnössään (KM 2003:3) selvittänyt muutoksenhakujärjestelmän kehittämisehdotuksia. Selvitysmies Olli Huopaniemi on raportissaan (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2006:28) ehdottanut, että valitusten seulontamenettelystä hovioikeudessa luovuttaisiin ja otettaisiin käyttöön muutoksenhakulupajärjestelmä. Muutoksenhakulupatoimikunta on 17.6.2008 antamassaan mietinnössä (KM 2008:3) ehdottanut otettavaksi käyttöön jatkokäsittelylupajärjestelmä hovioikeuksissa. Mietinnöstä saatu lausuntopalaute oli pääosin myönteistä. Hallituksen esitys on valmisteltu mietinnöstä saadun palautteen pohjalta.

6. Aikataulu

Kesäkuun 24 päivänä 2010 vahvistetut lait (650 – 652/2010) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

7. Vaikutukset

Uudistuksella kehitetään kärjäoikeudesta hovioikeuteen tapahtuvaan muutoksenhakuun sovellettavaa menettelyä. Tavoitteena on luoda hovioikeuksille nykyistä paremmat edellytykset kohdentaa voimavarojaan asioihin, joissa on todellinen tarve hakea muutosta kärjäoikeuden ratkaisun virheellisyyden tai muun syyn vuoksi sekä jouduttaa asioiden käsittelyä. Näin asianosaisten oikeussuojan tarve pystyttäisiin ottamaan nykyistä paremmin muutoksenhakumenettelyssä huomioon.

8. Muut tiedot

OM 1/021/2007

OM002:00/2007

13.3 RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädäntöön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa kärjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Kärjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7708

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754-777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2013 tai 2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessi-economisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisää valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.4 ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkovalmistelu esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietinnön ja sen eriävien mielipiteiden sekä mietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietintö (oikeusministeriön komiteamietintö 2009:2)

HE 222/2010 vp

HE 224/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeeseen asetetun ohjausryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen hallituksen esityksen muotoon laadittavat ehdotukset siten, että oikeusministeriö huolehtii rikosten selvittämiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin esitutkintalaki ja pakkokeinolaki) esittelystä ja sisäasiainministeriö huolehtii rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvän lainsääd-

dännön (nykyisin poliisilaki) esittelystä. Ohjausryhmän määräajan puitteissa tulee myös huolehtia ehdotusten tarkastamisesta oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä ja kääntämisestä.

Ohjausryhmän tulee sovittaa yhteen valtiovarainministeriössä ja puolustusministeriössä valmisteltavat tullilaitosta ja puolustusvoimia koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöjohtaja Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Tomi Vuori, sisäasiainministeriö (Vuori on nykyisin Poliisihallituksessa)

Ohjausryhmän sihteerinä toimivat Kanerva ja ylitarkastaja Marko Meriniemi sisäasiainministeriöstä.

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön asettama esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunta luovutti mietintönsä 20.5.2009. Mietintö on ollut 31.8.2009 päättyneellä lausuntokierroksella.

Lainvalmisteluhanke liittyy pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan, jossa todetaan: "Toteutetaan esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistus. Tehostetaan ja nopeutetaan vaativien rikosasioiden esitutkinta-, syyteharkinta ja oikeuskäsittelyä lisäämällä syyttäjien osallistumista esitutkintaan ja varmistamalla tähän riittävät voimavarat."

Lainsäädännön uudistamisen taustalla on se, että osittaisuudistusten johdosta kysymyksessä olevista kolmesta laista on muodostunut osin sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus. Tavoitteena on viranomaisten toimivaltuuksien täsmällinen ja kattava sääntely niin, että huomioon otetaan toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta tehokkaan rikostorjunnan tarpeet.

6. Aikataulu

Ohjausryhmän toimikausi on ollut 1.10.2009 – 30.4.2010. Hallituksen esitykset HE 222/2010 vp ja HE 224/2010 vp on annettu eduskunnalle 29.10.2010.

7. Hankkeen vaikutukset

Esitutkinta- ja pakkokeinoimikunta on arvioinut ehdotuksillaan olevan moninaisia vaikutuksia julkiseen talouteen, viranomaisten toimintaan ja sukupuolten asemaan. Lainsäädäntömuutoksilla on lisäksi tarkoitus edistää oikeusturvan sekä perus- ja ihmis-oikeuksien toteutumista, vahvistaa lasten asemaa esitutkinnassa sekä edistää rikosten torjuntaa ja turvallisuutta. Hankkeen vaikutukset pitkälti riippuvat siitä, miksi sen ehdotukset lausuntopalautteen perusteella muodostuvat.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2009

OM040:00/2009

13.5 OIKEUDENKÄYNTIASIAMIEHIÄ JA -AVUSTAJIA KOSKEVAN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on arvioida ja tarvittaessa ehdottaa oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia yleisissä tuomioistuimissa koskevan sääntelyn tarkistamista. Tavoitteena on, että sääntely riittävästi takaa asianosaisten oikeusturvan ja yleisemmin asianmukaisen oikeudenhoidon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 16.5.2008

Työryhmän mietintö 25.11.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:17)

HE 318/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Muille oikeudenkäyntiasiamiehille ja -avustajille kuin asianajajille ja julkisille oikeusavustajille perustettaisiin uusi lupajärjestelmä. Luvat myöntäisi riippumaton oikeudenkäyntiavustajalautakunta.

Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja olisi oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan tehtävässään, samoin kuin tuomioistuimen määräykseen tai avustajanmääräykseen perustuvassa tehtävässä, velvollinen noudattamaan asiallisesti samansisältöisiä ammattieettisiä sääntöjä kuin asianajajat ja julkiset oikeusavustajat. Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja olisi mainituissa tehtävissään oikeuskanslerin, Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivan valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan valvonnan alainen.

Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana yleisissä tuomioistuimissa voisi yleensä toimia vain asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7663

5. Taustatietoja

Tuomioistuinlaitoksen pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmia selvittänyt Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea tarkasteli yhtenä osa-alueena avustamista oikeudenkäynnissä (Komiteanmietintö 2003:3). Komitea katsoi, että avustajien ja asiamiesten kelpoisuusvaatimuksia tulisi yleisten tuomioistuinten osalta tiukentaa.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 16.5.2008 – 31.10.2009. Työryhmän mietintö oli lausunto-kierröksellä alkuvuodesta 2010. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 17.12.2010.

7. Vaikutukset

Oikeudenkäyntiavustajalautakunnasta aiheutuisi valtiolle vähäisiä kustannuksia. Luvan saaneilta oikeudenkäyntiavustajilta perittävät hakemusmaksu ja valvontamaksu on kuitenkin tarkoitus mitoitaa niin, että niistä yhteensä saatavilla tuloilla voidaan kattaa oikeudenkäyntiavustajalautakunnan toiminnasta valtiolle aiheutuvat kustannukset.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2008

OM022:00/2008

13.6 HOVIOIKEUKSIEN, KÄRÄJÄOIKEUKSIEN JA HALLINTO-OIKEUKSIEN ORGANISAATIOSÄÄDÖSTEN JA MÄÄRÄAJAKSI NIMITETTÄVIEN TUOMAREIDEN NIMITTÄMISTÄ KOSKEVIEN SÄÄDÖSTEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on siirtää hovioikeuksia, kärjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskeva sääntely asianmukaiselle säädöstalolle. Lisäksi tavoitteena on tarkastella hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioita ja määräaikaisten tuomareiden nimittämistä koskevaa säännöstöä koordinoitusti ja kokonaisvaltaisesti yli tuomioistuinlinjojen ja tuomioistuinasteiden.

Hankkeelle asetetun työryhmän tehtävänä on arvioida, mitkä hovioikeuksia, kärjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskevat säännökset säilytetään laintasoisina ja mitkä asiat jäävät säänneltäviksi hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työjärjestyksissä. Sääntelytason ohella otetaan tarkasteluun myös kaikki tuomioistuimista viime vuosina esitetyt hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien johtamisorganisaatioita sekä määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyä ja -toimivaltuuksia

koskevat kehittämisaloitteet sekä eduskunnan lakivaliokunnan ja valtionalouden tarkastusviraston huomiot ns. esittelijäkokoonpanoista.

Työryhmän arvioi työnsä kuluessa myös muut mahdolliset näiden tuomioistuinten toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat organisaatiolakien kehittämistarpeet ja tekee tarvittavat ehdotukset lainsäädäntömuutoksiksi kaikilta osin. Työryhmän tulee harkita mahdollisuutta laatia yhtenäinen hovioikeuksia, käräjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskeva tuomioistuinlaki. Lisäksi työryhmä laatii luonnokset hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työjärjestysten ohjeellisesta sisällöstä.

Hankkeelle on asetettu myös ohjausryhmä, jonka tehtävänä on keskustella hankkeen päälinjauksista sekä varmistaa valmistelutyöryhmän ratkaisujen yhdenmukaisuus ja kaikkien osapuolien näkemysten huomioon ottaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Muistio 21.11.2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotukset hallituksen esityksiksi yhtäältä hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioista ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelystä.

4. Organisointi

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Kansliapäällikkö Tiina Astola, oikeusministeriö

Jäsenet:

Presidentti Pauliine Koskelo, korkein oikeus

Presidentti Pekka Hallberg, korkein hallinto-oikeus

Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Ylijohtaja Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö

Sihteeri: Yliassistentti Mikko Vuorenpää, Turun yliopisto

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Hovioikeudenlaamanni Pauli Viitanen, Helsingin hovioikeus
 Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus
 Kansliapäällikkö Anne Hallavainio, Kouvolan hovioikeus
 Laamanni Juhani Hirvonen, Kanta-Hämeen käräjäoikeus
 Hallintopäällikkö Markku Ratilainen, Pirkanmaan käräjäoikeus
 Ylituomari Heikki Jukarainen, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
 Hallinto-oikeustuomari Tuomas Lehtonen, Kouvolan hallinto-oikeus
 Hallintopäällikkö Päivi Toivanen, Kuopion hallinto-oikeus
 Käräjätuomari Anna-Mari Porkkala-Hietala, Suomen tuomariliitto r.y.
 Puheenjohtaja Tuija Heino, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK r.y.
 Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö
 Hallitusneuvos Heikki Liljeroos, oikeusministeriö, (09) 1606 7608

Työryhmän sihteeri: Yliassistentti Mikko Vuorenpää, Turun yliopisto

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien tehtävistä, lainkäytönsäsioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Tuomioistuinten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut tai on parhaillaan tapahtumassa muutoksia, joista johtuu tarve myös hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiolakien sisällön tarkistamiseen. Sekä yleiset että hallintotuomioistuimet ovat tehneet oikeusministeriölle useita aloitteita yhtäältä hovioikeuksien, käräjäoikeuksien tai hallinto-oikeuksien organisaatioiden ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyn tai nimittämistoimivallan kehittämiseksi.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

6. Aikataulu

Mietinnön 5/2010 työryhmän toimeksianto on toteutettu vain osittain. Hallituksen esitys laeiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010 (HE 280/2010 vp). Työryhmän työtä jatkamaan pyritään asettamaan vuoden 2011 alussa uusi työryhmä.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008

OM023:00/2008

13.7 VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusosoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heik-kenemättä asioiden käsittelyajat vakuutusosoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusosoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusosoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhämietintö 2009:10, Vakuutusosoikeuden toiminnan kehittäminen

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusosoikeuden henkilöstörakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusosoikeuden muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusosoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijöiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Ylituomari Timo Havu, vakuutusoiikeus

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus

Hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveystministeriö

Laamanni Juha Pystynen, vakuutusoiikeus

Vakuutusoiikeustuomari Olli Olanterä, vakuutusoiikeus

Kansliapäällikkö Timo Tervonen, vakuutusoiikeus

Notaari Maarit Hinkkanen, vakuutusoiikeus

Työryhmän sihteeri

Hovioikeuden viskaali Martta Plathin, puhelin (09) 1606 7568

5. Taustatietoja

Vakuutusoiikeudessa käsiteltäville asioille on ominaista, että niissä on kysymys valittajan perustoi-meentulon kannalta keskeisistä etuuksista. Tällaisia asioita koskevat valitukset tulisi käsitellä erityisen kiireellisesti. Vakuutusoiikeuden asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut yli vuoden. Tilannetta on jo 2000-luvulla pyritty korjaamaan uudistamalla vakuutusoiikeuden joh-tamisorganisaatiota, kehittämällä vakuutusoiikeuden menettelytapoja ja lisäämällä sen henkilöstö-resursseja. Jo suorite-tuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta käsittelyaika vakuutusoiikeudessa ei ole lyhentynyt toivotulla tavalla.

Vakuutusoiikeus on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteis-tä vakuutus-oikeuden toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutusoi-keuden toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttumalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityk-sessä ehdotetaan jatkoselvitettäväksi mahdollisuu-det ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjes-telmä, vähentää työoloja tuntevien asiantuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanot-tamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan vakuutusoiikeuden menettelytapoja kehi-tetään erityi-sesti eriyttämällä kokoonpanoja. Oikeushallinto-osaston vuoden 2008 tu-lostavoitteena vakuutusoi-keuden osalta on todettu, että vakuutusoiikeuden ruuhkaantu-misesta ja pitkistä käsittelyajoista kan-salaisille aiheutuvia ongelmia vähennetään.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmi-kuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutusoiikeuslain muuttamiseksi on annettu joulu-kuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

7. Vaikutukset

Vakuutusoikeuden toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.8 TUOMIOISTUINHARJOITTELUN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on arvioida tuomioistuinharjoittelun kehittämistä siten, että se antaisi nykyistä paremmat valmiudet oikeuslaitoksen lakimiestehtäviin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 21.12.2007

Asettamispäätös 21.12.2007

OMTR 2009:5 Tuomioistuinharjoittelu (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2009:5)

OMLS 2009:27 Tuomioistuinharjoittelu (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:27)

Asettamispäätös 1.2.2010

OMML 58/2010 Tuomioistuinharjoittelijan toimivalta (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 58/2010)

OMML 76/2010 Tuomioistuinharjoittelun kehittäminen (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 76/2010)

HE 278/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi siitä, miten tuomioistuin-harjoittelu jatkossa käytännössä järjestetään ja mikä on sen sisältö.

4. Organisointi

1.2.2010 asetetun työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Laamanni Erkki Hämäläinen, Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Jäsenet:

Laamanni Leena Kartimo, Suomen Tuomariliitto ry

Asianajaja Elli Björkberg, Nuoret Lakimiehet ry

Koulutuspäällikkö Jorma Hirvonen, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Marjatta Korsbäck, Vaasan hallinto-oikeus

Hovioikeudenneuvos Pasi Oikkonen, Rovaniemen hovioikeus

Ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö

Työryhmän sihteerinä toimii ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi

5. Taustatietoja

Tuomioistuinharjoittelusta säädetään käräjäoikeuslaissa (581/1993) ja käräjäoikeusasetuksessa (582/1993). Säännökset ovat tulleet voimaan alioikeusuudistuksen yhteydessä 1.12.1993.

Kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirtäminen käräjäoikeuksista maanmittauslaitokselle vuoden 2010 alusta vähentää tuomioistuinharjoittelua suorittavien notaarien työtehtäviä käräjäoikeuksissa.

Vuoteen 2019 mennessä huomattava osa oikeuslaitoksen lakimiesammateissa työskentelevistä henkilöistä siirtyy eläkkeelle. Avautuviin virkoihin halutaan päteviä ja ammattitaitoisia lakimiehiä.

Myös oikeuslaitos joutuu tulevaisuudessa kilpailemaan pätevistä työvoimasta. Harjoittelun kehittämisen arvioidaan myös lisäävän sen houkuttelevuutta ja kiinnostusta oikeuslaitoksen virkoihin. Nykymuotoinen tuomioistuinharjoittelu ei enää vastaa niitä tarpeita, joita sille on asetettu.

6. Aikataulu

21.12.2007 asetetun työryhmän toimikausi päättyi 31.3.2009. Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja lausuntotiivistelmä on julkaistu 21.10.2009. Valmistelua jatkettiin 23.2.2010 asetetussa työryhmässä. Hallituksen esitys eduskunnalle tuomioistuinharjoittelua koskevaksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010 (HE 278/2010 vp).

7. Vaikutukset

Esityksellä pyritään siihen, että tuomioistuinharjoittelijoiden osaamiseen liittyvät kehittämistavoitteet voidaan toteuttaa mahdollisimman yhtenäisellä tavalla sekä parantaa oikeuslaitoksen lainkäyttötehtäviin haluavien valmiuksia suoriutua tehtävistään.

8. Muut tiedot

OM 22/31/2007

13.9 TUOMARIT KANSAINVÄLISISSÄ JA EU:N TUOMIOISTUIMISSA – KANSALLISEN VALINTA- JA NIMEÄMISMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa nimeämismenettelyä Suomen asettaessa tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietintö (Vnk:n julkaisusarja 14/2006)

Valtioneuvoston kanslian toimeksianto oikeusministeriölle (Vnk 012:00/2005)

Oikeusministeriön asettaman työryhmän asettamispäätös (OM 10/42/2008)

Hallituksen esitys (51/2010 vp)

Lakialoite (LA 28/2010 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 12/2010 vp)

Eduskunnan vastaus (EV 104/2010 vp)

Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta (741/2010)

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvoston kanslia asetti 12. elokuuta 2005 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus nimeämismenettelyn kehittämiseksi Suomen nimetessä tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin. Tavoiteltavana pidettiin sitä, että Suomen sisäisen päätöksentekojärjestelmän avoimuutta kehitettäisiin edelleen tavalla, joka turvaisi mahdollisimman hyvien ehdokkaiden valinnan. Työryhmä luovutti mietintönsä 25. syyskuuta 2006.

Oikeusministeriö asetti 21.1.2009 työryhmän hankkeen jatkovalmistelua varten. Työryhmän tehtävänä on laatia valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta ehdotus nimeämismenettelystä. Työryhmä laati ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Hallituksen esityksen mukaan avoinna olevista kansainvälisten ja EU:n tuomioistuinten tuomarin tehtävistä, joihin Suomi nimeää ehdokkaan, olisi ilmoitettava julkisesti. Ehdokasasettelun valmistelua varten perustettaisiin asiantuntijaneuvottelukunta, joka arvioisi tehtävään ilmoittautuneet ja antaisi heistä lausunnon. Ehdokkaan nimeämisestä päättäisi valtioneuvosto. Asiaa koskevat säännökset lisättäisiin tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7639

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallitus antoi asiasta eduskunnalle esityksensä (HE 51/2010 vp) huhtikuussa 2010. Eduskunta antoi vastauksensa kesäkuussa 2010 (EV 104/2010 vp). Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.11.2010 (741/2010). Laissa mainitun asiantuntijaneuvottelukunnan asettamisesta ja toiminnasta on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella vuoden 2011 alussa.

7. Vaikutukset

Uudistus yhdenmukaistaisi valintamenettelyä Suomen asettaessa tuomariehdokkaita EU:n ja kansainvälisiin tuomioistuimiin ja lisäksi menettelyn avoimuutta.

8. Muut tiedot

OM 10/42/2008

OM017:00/2009

13.10 OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä on laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 15.11.2010.

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan on arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tulee esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tulee tehdä hallinto- ja erityistuomioistuinta sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset Toimikunnan on myös valmisteltava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosessuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin on tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan on lisäksi laadittava ehdotukset oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Professori Dan Frände

Varapuheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö
Hallitusneuvos Katriina Laitinen, sisäasiainministeriö
Valtionsyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto
Hovioikeudenneuvos Paula Salonen, Helsingin hovioikeus
Käräjätuomari Tatu Leppänen, Vantaan kärjäoikeus
Käräjätuomari Eija Larinkoski, Helsingin kärjäoikeus
Asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto
Asianajaja Petra Kiurunen, Suomen Asianajajaliitto

Rautio toimii myös toimikunnan päätoimisena sihteerinä. Toimikunta voi ottaa sivutoimisia sihteereitä ja kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykyainsäädännöltä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Toimikunnan toimikausi on 15.11.2010–30.4.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2010

OM031:00/2010

14. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 SOVITTELUDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 21 päivänä toukokuuta 2008 annettu direktiivi 2008/52/EY tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 1.10.2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL L 136, 24.5.2008, s. 3)

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano (Mietintöjä ja lausuntoja 36/2010)

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano (Lausuntotiivistelmä 64/2010)

HE 284/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Lain sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskevia säännöksiä sovellettaisiin sekä rajat ylittäviin riita-asioihin että asioihin, joissa ei ole liittymiä muihin jäsenvaltioihin. Laissa säädettäisiin sekä tuomioistuinsovittelusta että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Viimeksi mainitun sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaisi esityksen mukaan käräjäoikeus.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoa koskevaa säännöstä siten, että sovittelija tai hänen avustajansa ei saisi riita-asian oikeudenkäynnissä todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi velan vanhentumisesta annettua lakia siten, että saatavaa koskevan riita-asian käsitteleminen tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto olisi mahdollinen vahvistaa käräjäoikeudessa täytäntöönpanokelpoiseksi, olisi oikeudellinen katkaisutoimi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7704

5. Taustatietoja

Sovitteludirektiivillä pyritään parantamaan riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta rajat ylittävissä tilanteissa edistämällä sovittelun käyttöä jäsenvaltioissa. Tarkoituksena on varmistaa toimiva suhde sovittelun ja tavanomaisen riita-asian oikeudenkäynnin välillä.

6. Aikataulu

Sovitteludirektiivi on annettu 21.5.2008. Direktiivi on kokonaisuudessaan pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 21.5.2011. Työryhmä on 20.4.2010 luovuttanut mietintönsä oikeusministeriölle. Ehdotuksesta saatu lausuntopalaute on pääosin ollut myönteistä. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010.

7. Vaikutukset

Direktiivin täytäntöönpano edistää mahdollisuutta käyttää sovittelua riidanratkaisukeinona rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2009

OM035:00/2009

14.2 BRYSSSEL I ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen yleisenä tavoitteena on Euroopan oikeusalueen kehittäminen poistamalla tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden jäljellä olevia esteitä. Ehdotuksella pyritään edelleen helpottamaan rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [KOM(2010) 748 lopullinen]

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa esitetään nykyisen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 eli niin sanotun Bryssel I asetuksen tarkistamista. Muutosehdotusten sisällyttäminen nykyiseen asetukseen tapahtuisi siten, että asetuksesta laaditaan kokonaan uusi toisinto. Tavoitteena on lisätä asetuksen toimivuutta ja käytettävyyttä. Jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn (ns. eksekvatuurimenettelyn) poistaminen on muutosehdotuksista keskeisin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7704

5. Taustatietoja

Komissio on 21 päivänä huhtikuuta 2009 julkaissut vihreän kirjan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta [KOM(2009) 175 lopullinen]. Vihreä kirja liittyy komission kertomukseen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltamisesta [KOM(2009) 174 lopullinen]. Eduskuntaa on tiedotettu vihreässä kirjassa esitetyistä kysymyksistä ja valtioneuvoston kannasta kirjeellä E 54/2009 vp ja siihen liittyvällä jatkokirjeellä (ks. LaVP 47/2009 vp 3 §).

6. Aikataulu

Komissio on 16 päivänä joulukuuta 2010 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Ehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeustyöryhmässä.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella edistetään rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden liikuvuutta Euroopan unionissa sekä yhdenmukaistetaan tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2009

14.3 EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeus- apusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

HE 14/2007 vp

EV 37/2007 vp

L 1050-1051/2007

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvosto on hyväksynyt 22.11.2007 sopimuksen ja vahvistanut lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1050/2007) sekä lain vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (1051/2007). Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 1/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää kaikkien jäsenvaltioiden kansallisten hyväksymismenettelyjen loppuunsaattamista. Kaikki jäsenvaltiot eivät ole vielä saattaneet menettelyjään loppuun.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettava sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välisiä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

14.4 EU:N DIREKTIIVI OIKEUDESTA TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä EUVL 26.10.2010 L 280

U 5/2010 vp

LaVL 5/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Tulkkaus ja kääntäminen rikosoikeudellisissa menettelyissä on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista toimenpiteistä.

6. Aikataulu

Direktiivi annettiin 20.10.2010. Direktiivi on pantava täytäntöön 27.10.2013 mennessä.

7. Vaikutukset

Direktiivillä pyritään helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2009

EU/2009/1066

14.5 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI OIKEUDESTA SAADA TIETOA OIKEUKSISTAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen

U 28/2010 vp

LaVL 14/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta hyväksyttiin joulukuussa 2010 neuvoston yleisnäkemyks, jonka pohjalta aloitetaan neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1282

14.6 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM - PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA**1. Tavoite ja tehtävät**

Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kreikan tasavallan ehdotus puitepäätökseksi

U 2/2003 vp

LaVL 1/2003 vp

Komission vihreä kirja KOM(2005) 696 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem -vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens -vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely, valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7696

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksytyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapautteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely päätettiin keskeyttää toistaiseksi heinäkuussa 2004.

7. Vaikutukset

Hankkeen päätarkoituksena on vähentää positiivisia toimivaltariitiriitoja EU:n jäsenvaltioiden kesken.

8. Muut tiedot

EU/2003/0252

OM 11/481/2005

14.7 POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa Pohjoismaiden 15 päivänä joulukuuta 2005 Kööpenhaminassa tekemän sopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä (Pohjoismainen pidätysmääräys) voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismainen luovuttamistyöryhmän mietintö 24.1.2007 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:22)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2007:8)

HE 51/2007 vp

LaVM 8/2007

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7708

5. Taustatietoja

Uusi pohjoismaiseen sopimukseen perustuva rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva kansallinen lainsäädäntö on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008 (L 1383 -1387/2007). Sopimuksen voimaansaattamislaki (1382/2007) saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella samana ajankohtana kuin pohjoismainen sopimus tulee voimaan. Tämä edellyttää, että kaikki Pohjoismaat ovat hyväksyneet sopimuksen.

6. Aikataulu

Sopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet sopimukseen. Tanska on hyväksynyt sopimuksen vuonna 2007 ja Norja vuonna 2009. Islannin tai Ruotsin hyväksymisaikataulusta ei ole tarkempaa tietoa.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava sopimus tehostaa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa. Koska jatkossa pohjoismaiden välillä sovellettaisiin yksinomaan pohjoismaisen sopimuksen mukaista menettelyä, sen voimaantulo selkiyttää yhteistyötä niiden Pohjoismaiden välillä, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 25/83/2005

OM 10/41/2006

14.8 SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS**1. Tavoite ja tehtävät**

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä lokakuun 4 päivänä 2007 sopimuksen, joka koskee kansainvälistä rikosoikeusapua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

4.10.2007 allekirjoitettu sopimus

3. Keskeinen sisältö

Luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusosapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluetteloon. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitusta rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityyssääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus sisältää valtioiden välistä oikeusapua helpottavia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7586

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitysten aikataulusta ei vielä ole päätetty.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettavat sopimukset tehostavat Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa sekä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

14.9 VANKEUSRANGAISTUKSIA JA VAPAUDENMENETYKSEN KÄSITTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ SEKÄ EHDOLLISIA RANGAISTUKSIA JA VAIHTOEHTOISIA SEURAAMUKSIA KOSKEVIEN PUITEPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 27.11.2008 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsitteisiin toimenpiteisiin sekä ehdollisten rangaistusten ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa koskevan puitepäätöksen. Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotukset puitepäätösten täytäntöönpanoa koskeviksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätökset EUVL 5.12.2008 L 327 (vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsitteitä koskeva puitepäätös), EUVL 16.12.2008 L 337 (ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös)

Työryhmän asettamispäätös 16.6.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 2010:60)

3. Keskeinen sisältö

Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsitteitä koskevan puitepäätöksen tavoitteena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä vankeusrangaistuksen tai muun vapaudenmenetyksen käsitteiden seuraamisen siirtämiseksi täytäntöönpantavaksi tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltion. Ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös sisältää säännöksiä ehdollisen vankeusrangaistuksen tai vaihtoehtoisen seuraamisen yhteydessä tehdyn valvontapäätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tuomitun asuinvaltiossa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäätökset ovat osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsittäviä toimenpiteitä koskeva puitepäätös on pantava täytäntöön 5.12.2011 mennessä. Ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös on pantava täytäntöön 6.12.2011 mennessä.

6. Aikataulu

Työryhmä mietintö on ollut lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle seuraavan hallituskauden alussa.

7. Vaikutukset

Luomalla nykyistä laaja-alaisemmat ja velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun asuinvaltioon pyritään ennen muuta edistämään tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2009

14.10 EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia luonnos hallituksen esitykseksi Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, puh. (09) 1606 7705

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, puh. (09) 1606 7678

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen luonnoksen valmistelu on käynnissä.

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

3/891/2008

14.11 EUROJUSTIN VAHVISTAMISTA KOSKEVAN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto on 16.12.2008 hyväksynyt neuvoston päätöksen Eurojustin vahvistamisesta ja Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi 28 päivänä helmikuuta 2002 tehdyn neuvoston päätöksen 2002/187/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston päätöksellä 2003/659/YOS, muuttamisesta.

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten päätös Eurojustin vahvistamisesta tulisi saattaa voimaan Suomessa siltä osin kuin voimaansaattaminen edellyttää lainsäädännön muuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 138/14, 4.6.2009

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2009:6)

Lausuntotivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2009:24)

HE 18/2010 vp

EV 85/2010 vp, 742/2010

3. Keskeinen sisältö

Päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustia muun muassa luomalla kansallisia jäseniä koskevat yhteiset vähimmäistoimivaltuudet, luomalla kiireellisten tilanteiden koordinaationmekanismi, parantamalla tietojen välitystä Eurojustille, velvoittamalla jäsenval-

tiot perustamaan kansallinen koordinaatiojärjestelmä ja vahvistamalla oikeudellista yhteistyötä muiden organisaatioiden ja verkostojen sekä kolmansien maiden kanssa.

4. Organisointi

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67705

5. Taustatietoja

Päätös perustuu 14 jäsenvaltion aloitteeseen.

6. Aikataulu

Päätös on hyväksytty 16.12.2009. Jäsenvaltioiden on saatettava lainsäädäntönsä päätöksen mukaiseksi 4.6.2011 mennessä. Hallituksen esitys laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta on annettu maaliskuussa 2010. Se on hyväksytty 1.6.2010 ja vahvistettu 27.8.2010 (742/2010). Laki tulee voimaan 4.6.2011.

7. Vaikutukset

Päätös tehostaisi Eurojustin toimintaa vakavia ja rajat ylittäviä rikosasioita koskevien tutkinta- ja syytetoimien avustamisessa ja koordinoinnissa.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2008

OM035:00/2008

14.12 EUROOPPALAISTA TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 350/72 30.12.2008 (2008/978/YOS)

Työryhmän mietintö (oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:4)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:22)

HE 268/2009 vp

EV 60/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös sisältää säännöksiä EU:n jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä rikosasioiden käsittelyyn liittyvien todisteiden hankkimiseksi. Puitepäättös on osa EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toteutettavaa vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmää.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäättös on hyväksytty 18.12.2008. Puitepäättös on pantava täytäntöön kahden vuoden kuluessa sen voimaantulosta.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on valmistunut 16.3.2009. Hallituksen esitys puitepäättöksen täytäntöönpanolaiksi (HE 268/2009 vp) on annettu eduskunnalle 22.12.2009. Laki on hyväksytty 4.5.2010. Laki on tullut voimaan 19.1.2011.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksen tavoitteena on rajat ylittävissä tilanteissa helpottaa ja nopeuttaa rikosasian käsittelyyn liittyvää yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2008

OM036:00/2008

14.13 EU:N PUITEPÄÄTÖS RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISESTÄ JA RATKAISEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n neuvosto on tehnyt 30 päivänä marraskuuta 2009 puitepäättöksen 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta. Puitepäättöksen päätarkoituksena on ehkäistä ja ratkaista toimivaltaristiriitoja ja siten välttää tarpeettomia päällekkäisiä rikosprosesseja ja tuomioita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäättös 2009/948/YOS, julkaistu Euroopan unionin virallisen lehden numerossa L 328, 15.12.2009, s. 42 - 47.

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösehdotus koskee tilanteita, joissa kahdella tai useammalla jäsenvaltiolla on toimivalta käsitellä samaa henkilöä koskevia samoja tosiseikkoja rikosoikeudellisessa menettelyssä. Puitepäättösehdotus sisältää säännöksiä tietojenvaihtomenettelystä mahdollisten toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi. Lisäksi ehdotuksessa on säännöksiä siitä, kuinka jäsenvaltioiden tulisi menetellä sopiakseen parhaiten soveltuvasta oikeuspaikasta, kun toimivaltaristiriita havaitaan.

4. Organisointi

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7696

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

5. Taustatietoja

Puitepäättösehdotus perustuu Eurooppa-neuvoston kokouksessa marraskuussa 2004 hyväksytyyn Haagin ohjelmaan, jossa mainitaan, että mahdollisuuksiin keskittää syyte-toimia yhteen jäsenvaltioon rajatylittävissä asioissa tulisi kiinnittää huomiota.

Puitepäättösehdotuksen taustalla on myös komission vihreä kirja toimivaltaristiriidoista ja ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, KOM(2005) 696 lopullinen.

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on 15 päivään kesäkuuta 2012 mennessä toteutettava tarvittavat toimenpiteet puitepäättöksen säännösten noudattamiseksi.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksellä vahvistetaan jäsenvaltioiden välisiä menettelyjä päällekkäisten rikosoikeudellisten menettelyjen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tämä edistää rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä, mikä säästää viranomaisten resursseja ja parantaa yksilön oikeusturvaa.

8. Muut tiedot

EU/2009/0550

OM/1/481/2009

14.14 HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7704

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi vartenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisia tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

**14.15 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
DIREKTIIVIKSI EUROOPPALAISESTA SUOJELUMÄÄRÄYKSESTÄ****1. Tavoitteet ja tehtävät**

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on luoda säännökset yhdessä EU:n jäsenvaltiossa annetun suojelumääräyksen (lähestymiskielto) tunnustamiseksi muissa EU:n jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

17513/09 COPEN 247

U 89/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä siitä, millä edellytyksin yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelumääräys voidaan lähettää tunnustettavaksi ja täytäntöön pantavaksi siihen jäsenvaltioon, johon suojattava henkilö on mennyt tai aikoo mennä. Suojelumääräys perustuu kansalliseen lähestymiskieltopäätökseen. Direktiiviehdotuksessa on myös menettelyllisiä säännöksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä säännöksiä suojelumääräyksen vaikutuksista määräyksen antaneessa valtiossa ja täytäntöönpanovaltiossa sekä valtioiden toimivallasta..

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus perustuu Espanjan ja 11 muun jäsenvaltion (mukaan lukien Suomi) aloitteeseen.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu neuvostossa tammikuussa 2010. Euroopan parlamentti on hyväksynyt direktiivin tekstin. Sen käsittely neuvostossa jatkuu.

7. Vaikutukset

Direktiivin voimaantulo voisi osaltaan parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia usein lähisuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten torjumiseksi. Voidaan kui-

tenkin arvioida, että direktiivin vaikutukset jäävät vähäisiksi, koska direktiivin soveltamisalaan tulevia tapauksia tulisi oletettavasti olemaan vähän.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2010

14.16 EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella ehdotus vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehdyn puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 11.11.2009 L 294/29

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioiden välillä. Puitepäätöksellä pyritään vähentämään sellaisia tilanteita, joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa. Näin ollen puitepäätöksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh. (09) 1606 7705

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Sanna Mikkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto
hallitussihteeri Juhani Korhonen, oikeusministeriö, kansainvälinen yksikkö
poliisitarkastaja Antti Simanainen, sisäasiainministeriö
valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
käräjätuomari Mia Sundström, Helsingin käräjäoikeus
asianajaja Jouko Pelkonen, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri:

lainsäädäntöneuvos Sanna Mikkola, puh. (09) 1606 7709

5. Taustatietoja

Neuvosto hyväksyi 23.10.2009 puitepäättöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona. Puitepäättös on osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Puitepäättös on pantava kansallisesti täytäntöön 1.12.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 18.10.2010 - 30.4.2011

7. Muut tiedot

OM 15/41/2010

OM030:00/2010

14.17 LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yleislaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selventää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh (09) 1606 7700

Jäsenet:

hovioikeudenneuvos Marjatta Möller, Helsingin hovioikeus
käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus
hallitussihteeri Outi Kemppainen, oikeusministeriö, kansainvälinen yksikkö
lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. 1606 7704
asianajaja Tom Vapaavuori, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.10.2010 – 31.12.2011

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.18 RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITIETOJÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä sekä neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta.

Oikeusministeriön 1.9.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus puitepäätöksen ja päätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 1.9.2010

Neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (EUVL L 93, 7.4.2009)

Neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti (EUVL L 93, 7.4.2009)

U 27/2006 vp

LaVL 17/2006 vp, LaVL 6/2007 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen ja päätöksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa rikosrekisteritietojen vaihtamista EU:n jäsenvaltioiden välillä ja luoda sähköinen rikosrekisteritietojen vaihtojärjestelmä.

Tiedot eri jäsenvaltioista annetuista rikostuomioista koottaisiin siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä sen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa annetun tämän toisen jäsenvaltion rikosrekisteriin merkittävän rikostuomion tiedot ja vastattava tuomitun rikosrekisteritietoja koskeviin tiedusteluihin toisista jäsenvaltioista. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä tietojen vaihtoa varten toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tiedot, vaikka niitä ei merkittäisi kansalliseen rikosrekisteriin.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Katariina Jahkola, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. (09) 1606 7705

Työryhmän jäsenet

Aki Hietanen, tietopalvelupäällikkö, oikeusministeriö

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Leena Rantalankila, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Marjatta Syväterä, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Hilkka Vähäsöyrinki, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Työryhmän sihteerinä toimii lainsäädäntöneuvos Tanja Innanen.

5. Taustatietoja

Puitepäätös on hyväksytty 26.2.2009 ja päätös 6.4.2009. Puitepäätös on pantava täytäntöön 27.4.2012 mennessä ja päätös 7.4.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 30.4.2011.

7. Vaikutukset

Rikosrekisteritietojen vaihdon tehostaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä parantaisi edellytyksiä ottaa huomioon muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2010

OM034:00/2010

14.19 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja.

Oikeusministeriön 14.12.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.12.2010

Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut läpilaskut, peitet toiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämiseksi noudatettavasta menettelystä, oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7678

Työryhmän jäsenet

Tuuli Eerolainen, ylitarkastaja, valtakunnansyyttäjänvirasto

Jukka Jaakkola, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Juhani Korhonen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Markku Ryymin, poliisiylitarkastaja, Poliisihallitus

Hannele Taavila, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Satu Wartiovaara, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on joulukuuhun 2010 mennessä allekirjoittanut 35 valtiota ja 21 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 30.11.2011.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2010

OM036:00/2010

14.20 EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

9145/10 COPEN 115 CODEC 363 EUROJUST 47 EJM 12

U 25/2010, LaVL 15 vp, LaVL 19 vp, HaVL 22 vp, HaVL 33 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7709

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotusta valmistellaan EU:n oikeus- ja sisäasiain neuvoston alaisessa rikosasiain yhteistyötyöryhmässä. Direktiiviehdotuksen valmistumisajankohtaa on vielä liian aikaista arvioida.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempää roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-115-9 (nid.)
ISBN 978-952-259-116-6 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi